

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu

Michal JURA

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michal Jura

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu

Název anglicky

Issues of foster care for a temporary period

Cíle práce

Hlavním cílem práce je zjistit, jaká jsou zásadní úskalí a rizika pěstounské péče na přechodnou dobu v průběhu celého procesu, determinovat s tím spojené nároky na veškeré dotčené subjekty, a navrhnout případná doporučení pro praxi. Dílčí cíle jsou prezentovat informační platformu o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu a realizovat praktický výzkum, ze kterého budou vyvozeny závěry.

Metodika

V teoretické části bakalářské práce budou použity zejména metody studia, literární rešerše, analýzy a metody výkladu práva, a to relevantní odborné literatury, článků, právních předpisů a odborných internetových zdrojů.

V navazující praktické části bude použita metoda kvantitativního šetření prostřednictvím ankety a dále pak metoda kvalitativního šetření formou polostrukturovaných rozhovorů s vybranými subjekty. Dále bude použita metoda analýzy a komparace dat zejména ČSÚ a dalších dotčených organizací a institucí.

Závěrem budou metodou syntézy vyhodnoceny výstupy veškerých jednotlivých zjištění a budou navržena případná doporučení.

Doporučený rozsah práce

30 – 40

Klíčová slova

Pěstounská péče na přechodnou dobu, sociálně-právní ochrana dětí, podpora rodiny, profesionální pěstoun, dítě, rizika pěstounské péče, náhradní rodinná péče

Doporučené zdroje informací

- CAIRNS, Kate. Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost, Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0370-4.
- KOVAŘÍK, Jiří, BUBLEOVÁ, Věduna, ŠLESINGEROVÁ, Kateřina. Náhradní rodinná péče v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7.
- MATĚJČEK, Zdeněk. Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Zdeněk. Osvojení a pěstounská péče, Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
- MATOUŠEK, Oldřich, PAZLAROVÁ, Hana. Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí. Dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016. ISBN 978-80-246-3336-7.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. Pěstounství je profese, Praha: MPSV ČR, 2015. ISBN 978-80-7421-115-7.
- PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. et al: Občanský zákoník. KOMENTÁŘ. Praha: C.H.Beck 2017. ISBN 978-80-7400-653-1
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ZEZULOVÁ, Dagmar. Pěstounská péče a adopce. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.
-

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2019

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 02. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 2. 2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé bakalářské práce, paní JUDr. Evě Kadlecové za odborné vedení, konzultace, velice cenné rady a ochotný přístup. Dále bych rád poděkoval rodině, přátelům a kolegům za podporu během mého studia.

Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou pěstounské péče na přechodnou dobu, což je jedna z forem náhradní rodinné péče v České republice. Toto téma je v současné době velmi aktuální a vzbuzuje hodně emocí a diskuzí, a to hlavně v souvislosti s plánem Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva práce a sociálních věcí na změnu pravidel a zrušení domovů pro nejmenší děti do tří let věku tzv. kojeneckých ústavů. Plán ministerstev počítá se zrušením většiny z nich a ponechání pouze sedmi ústavů, kam by se mohly umísťovat výhradně děti z vážných zdravotních důvodů (nemocné či s hendikepem), o všechny ostatní by se měli starat pěstouni.

Hlavním cílem práce je zjistit, jaká jsou zásadní úskalí a rizika pěstounské péče na přechodnou dobu v průběhu celého procesu, vymezit s tím spojené nároky na veškeré dotčené subjekty, a navrhnout případná doporučení pro praxi. Dílčí cíle jsou prezentovat informační platformu o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu a realizovat praktický výzkum, ze kterého budou vyvozeny závěry.

Teoretická část seznamuje s historií a vývojem právní úpravy náhradní rodinné péče na území České republiky od roku 1811 až do současnosti. Jsou zde popsány základní pojmy tohoto relativně stále nového institutu. Následně podrobně mapuje jednotlivé fáze celého procesu schvalování a to od prvotní motivace, až po schválení a zařazení osoby do evidence pěstounů na přechodnou dobu. V práci se objevují pojmy jako teoretická příprava pěstounů, psychologické vyšetření, průběh procesu schvalování, zaměstnanecký poměr, plat pěstouna, doprovodná organizace a uzavření dohody, a to včetně skutečných ukázek dokumentů a hodnocení.

V praktické části jsou pro výzkum použity kvalitativní i kvantitativní metody. Z kvalitativních metod jsou použity polostrukturované rozhovory s vybranými subjekty, konkrétně jde o terénní pracovnice OSPODu, pracovnice doprovázejících organizací a pěstounské rodiny. Z kvantitativních metod pak byla použita anketa, realizovaná mezi pěstounskými rodinami na přechodnou dobu. Poslední kapitolou praktické části je porovnání výše nezaměstnanosti a počtu zájemců o přechodnou pěstounskou péči.

Výsledkem praktické části je pak stanovení zásadních rizik a úskalí pěstounské péče na přechodnou dobu a vyvrácení negativních tvrzení, která se kolem pěstounské péče na přechodnou dobu nahromadila.

Závěrem lze na základě provedených výzkumů konstatovat, že legislativní řešení problematiky pěstounské péče na přechodnou dobu je nekoncepční a nejednotné. Rozdíly v rámci krajů způsobují problémy, které by mohla vyřešit důkladná revize relevantních právních předpisů. Dalšími často zmiňovanými problémy byla pomalá práce soudů, nedostatek pěstounů, nejednotnost systému či nedostatečné finanční ohodnocení pěstounů.

Klíčová slova: dítě, náhradní rodinná péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, podpora rodiny, rizika pěstounské péče, sociálně právní ochrana dětí

Issues of foster care for a temporary period

Abstract

The bachelor thesis focuses on one of the forms of alternative family care in the Czech Republic – on the temporary foster care. Currently, this issue represents a highly topical subject that raises a lot of emotions and discussions; especially in connection with the plan of the Ministry of Health and the Ministry of Labour and Social Affairs to change the rules and abolish homes for the youngest children up to three years of age – the so-called infant homes. Both ministries envisage the abolition of the majority of such homes; they want to retain only seven homes where children could be placed just for serious medical reasons (ill or disabled children), all other children should be taken care of by foster parents.

Predominantly, the thesis focuses on identification of the fundamental pitfalls and risks of temporary foster care throughout the entire process, defining the associated claims to all concerned entities and suggestion of potential recommendations for the practice. Partial goals are as follows: to present an information platform on temporary foster care and to carry out practice research from used to draw some conclusions.

Theoretical section of the thesis outlines the history and the development of legal regulations focusing on alternative family care in the Czech Republic from 1811 to the present. It starts with the description of basic concepts defining this relatively still new institution and follows with details regarding the individual phases of the entire approval process, ranging from initial motivation to the approval and inclusion of a particular person in the register of temporary foster parents. The thesis uses terms such as the theoretical preparation of foster parents, psychological examinations, approval process, employment relationship, foster parents' salary, accompanying organisation, and conclusion of the agreement, including samples of real documents and assessments.

The practical part of the thesis is based on research with applied qualitative and quantitative methods. Qualitative methods are represented by semi-structured interviews with selected entities, namely OSPOD (Office for the Protection of the Social Rights of Children) field workers, workers of the accompanying organisations and foster families. A survey carried out among temporary foster families represent the application of quantitative methods. The last chapter of the practical part compares the unemployment

rate and the number of applicants that would like to work as temporary foster parents. As a result, the practical part tries to identify the principal risks and pitfalls of the temporary foster care and to refute negative statements that seem to have accumulated around the temporary foster care.

Based on the presented research we may conclude that the legislative background regarding the temporary foster care is ill-conceived and inconsistent. There are regional disparities that cause problems; such differences might be solved by a thorough revision of the relevant legislation. Among other frequently mentioned problems belong slow work of the courts, an insufficient number of foster parents, the inconsistency of the system or the lack of financial evaluation of the work of foster parents.

Keywords: family support, foster care risks, child, professional fosterer, replacement family care, social and legal protection of children, temporary foster care

Obsah

Úvod	15
1 Cíl práce a metodika	15
2 Teoretická část.....	17
2.1 Náhradní rodinná péče v ČR.....	17
2.2 Vývoj právní úpravy NRP na území ČR od roku 1811 do současnosti	20
2.3 Druhy náhradní rodinné péče	23
2.4 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	26
2.4.1 Důvody a předpoklady zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu.....	29
2.4.2 Jak se stát profesionálním pěstounem	32
2.4.3 Teoretická příprava pěstounů na přechodnou dobu.....	33
2.4.4 Průběh procesu schválení	38
2.4.5 Vznik zaměstnaneckého poměru	39
2.4.6 Povinná praktická příprava pěstounů na přechodnou dobu.....	40
2.5 Komparace se zahraničními právními úpravami.....	41
3 Praktická část	43
3.1 Cíl práce a zvolené metody	43
3.2 Kvalitativní metody.....	43
3.2.1 Rozhovory terénními pracovníky OSPOD	44
3.2.2 Rozhovory s pracovníky doprovázejících organizací.....	47
3.2.3 Rozhovory s pěstounskými rodinami	50
3.3 Kvantitativní metody.....	54
3.3.1 On-line anketa s pěstounskými rodinami	54
3.3.2 Komparace počtu zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu a nezaměstnanosti v jednotlivých krajích.....	66

4	Výsledky a diskuze	68
5	Závěr.....	71
6	Seznam použitých zdrojů	73
7	Přílohy	79
7.1	Příloha č. 1 - Vzor závěrečného hodnocení z přípravného kurzu pěstounů na přechodnou dobu.....	79
7.2	Příloha č. 2 – Rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence.....	81
7.3	Příloha č. 3 – Vzorová dohoda o výkonu pěstounské péče.....	82
7.4	Příloha č. 4 – Otázky k rozhovoru s terénními pracovníky OSPOD	89
7.5	Příloha č. 5 – Přepis rozhovorů s terénními pracovníky OSPOD	90
7.6	Příloha č. 6 – Otázky k rozhovoru s pracovníky doprovázejících organizací..	98
7.7	Příloha č. 7 - Přepis rozhovorů s pracovníky doprovázejících organizací	99
7.8	Příloha č. 8 - Otázky k rozhovoru s pěstounskými rodinami.....	110
7.9	Příloha č. 9 - Přepis rozhovorů s pěstounskými rodinami	111
7.10	Příloha č. 10 - On-line anketa pro pěstounské rodiny	120
7.11	Příloha č. 11 – Výpočty chí-kvadrát test.....	123
7.11.1	K dětem v PPPD přistupuji stejně jako k vlastním dětem (tabulka 2)	123
7.11.2	K dětem v PPPD přistupuji jako profesionál s nulovou citovou investicí do vztahu (tabulka 2)	124
7.11.3	Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na soukromý život (tabulka 3).....	125
7.11.4	Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na společenský život (tabulka 4)	126
7.11.5	Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na citový život (tabulka 5).....	127
7.11.6	Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na intimní život (tabulka 6).....	128

7.11.7	Souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením stresu v rámci PPPD (tabulka 7).....	129
7.11.8	Souvislost mezi praxí respondentů a jejich hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 8).....	130
7.11.9	Souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 9)	131
7.11.10	Souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 10)	132

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: SYSTÉM NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE V ČR	18
OBRÁZEK 2: VÝVOJ POČTU PĚSTOUNŮ V LETECH 2013-2017.....	30
OBRÁZEK 3: ČASOVÁ OSA PRŮBĚHU PŘÍPRAV ŽADATELŮ O PĚSTOUNSKOU PÉČI NA PŘECHODNOU DOBU (REÁLNÝ PŘÍKLAD)	31
OBRÁZEK 4: POČTY DĚTÍ DO 3 LET V ÚSTAVECH K 1. 1. 2018	34

Seznam tabulek

TABULKA 1: PROGRAM PŘÍPRAVNÉHO KURZU PĚSTOUNŮ NA PŘECHODNOU DOBU (REÁLNÝ KURZ)	35
TABULKA 2: PŘÍKLADY NABÍZENÝCH SEMINÁŘŮ PRŮBĚŽNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ PĚSTOUNŮ PRO ROK 2019	36
TABULKA 3: VÝŠE PŘÍSPĚVKŮ NA ÚHRADU POTŘEB DÍTĚTE.....	40
TABULKA 4: PŘÍSTUP RESPONDENTŮ K DĚTEM V KONTEXTU POHLAVÍ	56
TABULKA 5: SOUVISLOST MEZI PRAXÍ PĚSTOUNŮ A JEJICH HODNOCENÍM VLIVU PPPD NA SOUKROMÝ ŽIVOT	58
TABULKA 6: SOUVISLOST MEZI PRAXÍ PĚSTOUNŮ A JEJICH HODNOCENÍM VLIVU PPPD NA SPOLEČENSKÝ ŽIVOT	59
TABULKA 7: SOUVISLOST MEZI PRAXÍ PĚSTOUNŮ A JEJICH HODNOCENÍM VLIVU PPPD NA CITOVÝ ŽIVOT.....	60
TABULKA 8: SOUVISLOST MEZI PRAXÍ PĚSTOUNŮ A JEJICH HODNOCENÍM VLIVU PPPD NA INTIMNÍ ŽIVOT	60
TABULKA 9: SOUVISLOST MEZI POHLAVÍM PĚSTOUNA A JEHO HODNOCENÍM STRESU V RÁMCI PPPD	61
TABULKA 10: SOUVISLOST MEZI PRAXÍ RESPONDENTŮ A JEJICH HODNOCENÍM VHODNOSTI PPPD	62
TABULKA 11: SOUVISLOST MEZI HODNOCENÍM TEORETICKÉ PŘÍPRAVY PĚSTOUNA A JEHO HODNOCENÍM VHODNOSTI PPPD.....	63
TABULKA 12: SOUVISLOST MEZI HODNOCENÍM PRAKTICKÉ PŘÍPRAVY PĚSTOUNA A JEHO HODNOCENÍM VHODNOSTI PPPD.....	64
TABULKA 13: KOMPARACE ZÁJEMCŮ O PPPD A NEZAMĚSTNANOSTI DLE JEDNOTLIVÝCH KRAJŮ V SRPNU ROKU 2018	66

Seznam použitých zkratk

ČSU	- Český statistický úřad
DO	- Doprovázející organizace
IPOD	- Individuální plán ochrany dítěte
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
NOZ	- Nový občanský zákoník
NRP	- Náhradní rodinná péče
OSPOD	- Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PD	- Přechodná doba
PP	- Pěstounská péče
PPPD	- Pěstounská péče na přechodnou dobu
Sb.	- Sbírka zákonů

Úvod

Bakalářská práce se věnuje problematice pěstounské péče na přechodnou dobu, která úzce souvisí s veřejnou správou a je s ní silně provázána. Do celého procesu pěstounské péče na přechodnou dobu vstupují nejrůznější instituce veřejné správy, ať už jsou to OSPODy (jeho pracovníci spolupracují s rodinou), krajské úřady (vedou evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu), úřady práce (vyplácí pěstounovi odměnu pěstouna ze systému dávek pěstounské péče) a další. Pěstounská péče byla coby jeden z druhů náhradní rodinné péče v České republice zavedena zákonem č. 134/2006 Sb.¹, který novelizoval zákon o sociálně-právní ochraně dětí² a zákon o rodině³. Hlavním cílem tohoto institutu je omezit umístování dětí do ústavní péče, která nemůže dostatečně saturovat jejich především emocionální potřeby a poskytnout jim rodinné zázemí. Ačkoli jsou pěstouni na přechodnou dobu chápáni primárně jako profesionálové, je v praxi nemožné od nich očekávat, aby jejich vztah s dětmi, které jsou do jejich péče umístěny, zůstal pouze na profesionální úrovni. Tato skutečnost má potenciál stát se jedním ze zdrojů pro psychicky obtížné situace (například při odchodu dětí z pěstounské péče na přechodnou dobu).

1 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je zjistit, jaká jsou zásadní úskalí a rizika pěstounské péče na přechodnou dobu v průběhu celého procesu, vymezit s tím spojené nároky na veškeré dotčené subjekty, a navrhnout případná doporučení pro praxi. Dílčí cíle jsou prezentovat informační platformu o problematice pěstounské péče na přechodnou dobu a realizovat praktický výzkum, ze kterého budou vyvozeny závěry.

V teoretické části práce bude využita primárně metoda analýzy kriticky zhodnocených knižních i elektronických zdrojů, článků a právních předpisů a následná

¹ Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů ze dne 14. března 2006

² Zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

³ Zákon č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů

syntéza získaných informací do podoby souvislého textu, který bude představovat komplexní informační platformu, pojednávající o pěstounské péči na přechodnou dobu. Dalšími použitými metodami budou metoda studia, literární rešerše a výkladu práva.

V praktické části práce budou využity kvantitativní i kvalitativní metody výzkumu. Jde o dvě základní strategie ke zkoumání společnosti, Hendl dokonce hovoří o dvou základních výzkumných paradigmatech.⁴ Zatímco kvantitativní přístup předpokládá, že předmět jeho zkoumání je měřitelný, či alespoň nějakým způsobem tříditelný a uspořádatelný, kvalitativní přístup se snaží porozumět zkoumanému problému pomocí jeho interpretace. Kvalitativní přístup nepracuje s měřitelnými charakteristikami a snaží se zkoumaný fenomén nahlížet v autentickém prostředí a prezentovat jeho obraz v co nejkompexnější podobě.⁵

Z kvalitativních metod byly vybrány polostrukturované rozhovory, které budou realizovány s vybranými subjekty, konkrétně s terénními pracovníky OSPOD, pracovníky doprovázejících organizací a se samotnými pěstouny na přechodnou dobu. Polostrukturovaný rozhovor, jinak též rozhovor pomocí návodu či částečně řízený rozhovor, je charakteristický tím, že má připravený soubor otázek, avšak není striktně vyžadováno jejich pořadí, popřípadě lze tyto otázky modifikovat a pokládat doplňující dotazy.⁶

V rámci kvantitativních metod bude využita anketa v on-line podobě, rozšířená mezi pěstounskými rodinami.

Data získaná při realizaci kvalitativního výzkumu budou analyzována prostřednictvím otevřeného kódování. Data z kvantitativního šetření budou primárně zpracována prostřednictvím frekvenčních tabulek. Následně budou hypotézy, stanovené pro tuto část praktického výzkumu, ověřeny statistickou metodou Test dobré shody chí-kvadrát, jež se užívá pro ověřování hypotéz v kontingenční tabulce. U tohoto testu významnosti je ověřováno, zda četnosti, jež jsou získány měřením v realitě, se odlišují od teoretických četností, odpovídajících nulové hypotéze. Vzorcem $\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}}$, kde n_{oj} jsou očekávané četnosti a n_{ij} skutečné četnosti, bude vypočítána hodnota

⁴ HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*, s. 21.

⁵ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 40-41.

⁶ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 111.

veličiny χ^2 , která bude komparována s kritickou hodnotou příslušného rozdělení chí kvadrát na požadované hladině významnosti, jež vyjadřuje pravděpodobnost neoprávněného odmítnutí nulové hypotézy. Pro účely analýzy dat v rámci tohoto výzkumu bylo pracováno na hladině významnosti 5 %.

V závěru budou prezentovány cíle práce a budou předloženy vlastní návrhy na změny v procesu pěstounské péče na přechodnou dobu. Tyto návrhy budou přímo vycházet ze závěrů výzkumu.

2 Teoretická část

V teoretické části práce budou prezentovány aktuální a odbornými zdroji podložené informace o institutu pěstounské péče na přechodnou dobu. Kromě důkladné analýzy tuzemské legislativní úpravy a praxe bude problematika komparována s vybranými zahraničními úpravami.

2.1 Náhradní rodinná péče v ČR

V kontextu s problematikou práce je nutné zmínit rozdíl mezi pojmy „**náhradní rodinná péče**“ a „**náhradní výchovná péče**“. Náhradní rodinná péče je „[...] *forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno ‚náhradními‘ rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině.*“⁷ Náhradní **rodinnou péčí** je u nás adopce (osvojení) a pěstounská péče. Velmi často je předmětem náhradní rodinné péče dítě, jehož biologická rodina neplní své primární funkce. Dítě může být zanedbáváno a v důsledku toho i ohroženo na životě. Jeho vývoj je často opožděný, popřípadě může být vážně poškozený.⁸

Náhradní **výchovná péče** je péče o takové dítě, které nemůže být vychováváno ve vlastní rodině, nemůže být v pěstounské péči a ani jej nelze z nejrůznějších důvodů nechat osvojit náhradní rodinou. Zatímco náhradní rodinná péče je realizována v adoptivních či pěstounských rodinách, náhradní výchovná péče se odehrává prostřednictvím ústavní (institucionální) péče.⁹

⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, s. 31.

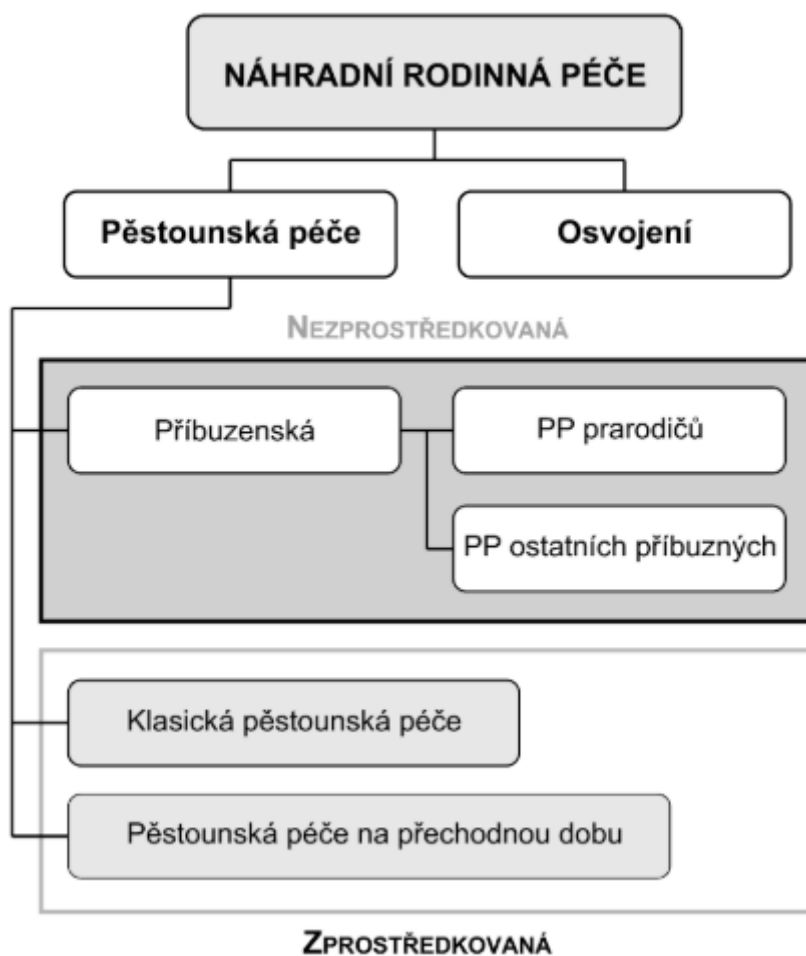
⁸ RADVANOVÁ, Senta, Jarmila KOLUCHOVÁ a Jiří DUNOVSKÝ. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*, s. 15-19.

⁹ KUKLA, Lubomír. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*, s. 242.

Avšak i v náhradní rodinné péči hraje svou roli ústavní péče – než je dítě předáno k náhradní rodinné péči, dostane se z vlastní rodiny, kterou má většinou již v evidenci OSPOD. Odnětí dítěte z jeho biologické rodiny projednává soud, na základě jehož rozhodnutí může být dítě do rodiny vráceno.¹⁰

Aktuálně fungující systém náhradní rodinné péče zobrazuje níže uvedený diagram:

Obrázek 1: Systém náhradní rodinné péče v ČR

Zdroj: Pugnerová & Kvintová, 2016, s. 79

Legislativní úprava náhradní rodinné péče je zakotvena **primárně v občanském zákoníku**¹¹, konkrétně v druhé části (Rodinné právo), hlava II (Příbuzenství a švagrovství), díl 2 (Poměry mezi rodiči a dítětem) a oddíl 2 (Osvojení), a dále v díle 3 (Svěření dítěte do

¹⁰ PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*, s. 78.

¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

péče jiné osoby a pěstounství) a oddíle 2 (Pěstounství). Dále je upravena **zákonem o sociálně-právní ochraně dětí**¹². Koncept náhradní rodinné péče pak vychází z Listiny základních práv a svobod¹³, čl. 32 odst. 4, podle kterého mají děti právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů však mohou být dle tohoto článku omezena tím, že nezletilé děti mohou být od svých rodičů odloučeny i proti jejich vůli (avšak pouze na základě rozhodnutí soudu).

Dalšími vnitrostátními normami, které se týkají institutu náhradní rodinné péče, jsou

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád¹⁴
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře¹⁵
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních¹⁶
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách¹⁷
- Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹⁸
- Normativní instrukce č. 5/2013 MPSV o dávkách pěstounské péče.¹⁹

¹² Zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění zákona 162/1998 Sb.

¹⁴ č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Normativní instrukce č. 5/2013, dávky pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Problematiky náhradní rodinné péče se dále týkají mnohé **mezinárodní úmluvy a přepisy** komunitárního práva, kterými je Česká republika vázána. Z těch nejdůležitějších dokumentů jmenujme

- Úmluvu o právech dítěte²⁰,
- Úmluvu o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení²¹,
- Listinu základních práv EU²² a
- nařízení Rady (ES), o pravomoci a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti.²³

Podle Úmluvy o právech dítěte platí, že *„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárními orgány.“*²⁴

2.2 Vývoj právní úpravy NRP na území ČR od roku 1811 do současnosti

Z historického hlediska nelze čistě oddělit jednotlivé formy péče o opuštěné děti, a to již z toho důvodu, že péče o opuštěné děti existovala už od doby prvobytně pospolné společnosti.²⁵ Opuštěné a osiřelé děti se postupně stávaly subjektem péče zvláštních ústavů (sirotčinců, dětských domovů, azylů a útulků), popřípadě pěstounských rodin, kde jim byla nahrazována chybějící péče vlastní rodiny.²⁶ Velkým přelomem ve vývoji náhradní rodinné péče byl rok 1804, kdy došlo ve Francii k **zavedení osvojení**. Děti z ústavů byly dávány do

²⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte ve znění tiskové opravy uveřejněné v sdělení MZV č. 41/2010 Sb. m. s., kterým se vyhláší oprava v textu Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.

²¹ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení

²² Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s., o sjednání Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, ve znění účinném k 8.11.2011

²³ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000

²⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte ve znění tiskové opravy uveřejněné v sdělení MZV č. 41/2010 Sb. m. s., kterým se vyhláší oprava v textu Úmluvy o právech dítěte, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.

²⁵ RADVANOVÁ, Senta. *Rodina a dieťa z pohľadu zákona o rodine* [online], s. 12.

²⁶ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*, s. 10.

rodinné péče cizím osobám, kterým byla vyplácena odměna.²⁷ Fungování tohoto institutu však nebylo příliš idylické – pěstouni nebyli vybíráni dle svých kvalit, ale obvykle dle toho, kdo si vzal dítě do péče nejlevněji.²⁸

Předchůdce institutu pěstounské péče lze vidět v placených **kojných a chůvách**, které se již od středověku staly běžnou součástí panovnických dvorů a šlechtických rodin. V období renesance bylo i v městských rodinách běžnou praxí, že děti byly přibližně na dobu dvou let umístovány do péče najaté kojné na venkově. Dle dochovaných archivních pramenů však většina dětí tuto péči nepřežila. Pokud bylo pěstounce svěřeno dítě z nalezince, musela se předtím podrobit lékařské prohlídce, která potvrdila, že je schopna kromě vlastního dítěte kojit ještě další dítě. Farář následně musel každý měsíc potvrzovat, že dítě dosud žije – až s tímto potvrzením náležela pěstounce **odměna**. Po šestém roce života dítěte mohlo být vráceno do ústavní péče, popřípadě si jej mohli pěstouni bezplatně ponechat ve vlastní péči.²⁹

Na území dnešní České republiky byla v minulosti náhradní výchova vykonávána na základě ustanovení **obecného zákoníku občanského**.³⁰ Tato právní úprava byla řešena v oddíle „Svazky podobné právnímu poměru mezi rodiči a dětmi“ tohoto zákona, kam byla včleněna problematika osvojení a převzetí ve schovanství. Osvojitelé měly být osoby, které slavnostně neslíbily, že zůstanou svobodné, a zároveň nemají vlastních manželských dětí.³¹ Obecný zákoník občanský následně doplňoval, že tyto osoby musí být starší čtyřiceti let a zároveň musí být jejich osvojenec alespoň **o osmnáct let mladší** než jeho osvojitelé.³²

K osvojení bylo třeba souhlasu biologického rodiče (svolení otce mělo přednost před svolením matky), poručníka a soudu.³³ Osvojenec obdržel osvojitelovo jméno,

²⁷ RADVANOVÁ, Senta. *Rodina a dieťa z pohľadu zákona o rodine* [online], s. 14.

²⁸ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*, s. 13-14.

²⁹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, s. 26-28.

³⁰ Zákon č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³¹ § 179 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³² § 180 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³³ § 181 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

případně mohl k tomuto jménu připojit své stávající jméno, což bylo časté zejména v případech, pokud si osvojenec chtěl podržet rodinné šlechtictví.³⁴ Mezi osvojitelem a osvojenecem i jeho potomky následně vznikla stejná práva, jaká existovala mezi manželskými rodiči a dětmi. Na ostatní členy osvojitelovy rodiny však nemělo osvojení vliv, na druhou stranu osvojenec nepřicházel o práva, která se vázala k jeho vlastní rodině.³⁵

Schovanství, bylo mnohem volnějším institutem. Převzít někoho do schovanství mohl prakticky každý, na schovance však nepřecházela práva toho, kdo jej do schovanství převzal. Pouze v případě, že mělo dojít k omezení schovancových práv, musela být o převzetí do schovanství vyhotovena soudně potvrzená smlouva. Pěstouni rovněž neměli nárok na náhradu schovancových výloh.³⁶

Po vzniku Československé republiky navázala legislativa na zlepšený stav péče o děti, který byl dosažen za posledních několik let existence habsburské monarchie. Péče o osiřelou či opuštěnou mládež spadala do kompetence okresních komisí, které se nazývaly **Okresní péče o mládež**. Tyto okresní komise spravovaly k roku 1931 dvacet čtyři okresních sirotčinců a šedesát dětských domovů, přičemž kapacita těchto zařízení nepřesahovala dvacet míst. Pěstounská péče se dělila na **nalezeneckou** (péče o dítě do věku deseti, později šestnácti let, kdy se dítě vracelo zpět do ústavu), řízenou a kontrolovanou Okresními péčemi o mládež (pěstouny vyhledávaly okresní komise), **pěstounskou péčí v tzv. koloniích** (rodinné kolonie, vznikající nejčastěji při jedné obci, bylo jednodušší kontrolovat a spravovat) a **pěstounskou péčí na základě soukromé dohody** mezi rodiči dítěte a pěstouny.³⁷

Roku 1949 vydaný zákon o právu rodinném³⁸ obsahoval novou úpravu osvojení a poručenství, načež byla **pěstounská péče** (až na příbuzenskou péči) po únoru 1948 **zrušena** – současně došlo k navýšení kapacity dětských domovů, do kterých byly děti

³⁴ § 182 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³⁵ § 183 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³⁶ § 186 zákona č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

³⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, s. 29-30.

³⁸ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů

z pěstounské péče postupně převáděny.³⁹ Až roku 1964 bylo na základě **zákona o rodině**⁴⁰, který zrušil zákon o právu rodinném⁴¹ z roku 1949 opět umožněno, aby bylo dítě svěřeno do péče jiného občana než rodiče. Další právní úpravou pěstounské péče byl **zákon o pěstounské péči**⁴², s účinností od 1. června 1973. Zákon deklaroval, že jeho zavedením budou vytvořeny všestranné podmínky pro zdravý vývoj a výchovu dětí.⁴³ Koncept pěstounské péče, založený na výše citovaném zákoně, požadoval, aby **dítě i pěstouni byli chráněni před vlastními rodiči** a jejich širším příbuzenstvem, protože tyto styky (až na výjimky) narušovaly nové pouto mezi dítětem a pěstounem.⁴⁴

Zákon o rodině⁴⁵, byl následně zrušen a nahrazen občanským zákoníkem⁴⁶, který nabyl účinnosti 1. ledna 2014. Kromě tohoto zákona aktuálně problematiku náhradní rodinné péče upravuje již dříve zmíněný zákon č. 359/1999 Sb.⁴⁷, o sociálně-právní ochraně dětí (tento právní předpis nahradil zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči⁴⁸), a dále pak zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.⁴⁹

2.3 Druhy náhradní rodinné péče

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1, náhradní rodinná péče je upravena právním předpisem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník⁵⁰ (dále jen „NOZ“). Náhradní rodinnou péči lze realizovat formou **adopce** (osvojení) a **pěstounské péče**. NOZ definuje osvojení následovně: „*Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní.*“⁵¹. Tento občanský zákoník

³⁹ NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*, s. 9-15.

⁴⁰ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

⁴¹ Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném ve znění pozdějších předpisů

⁴² Zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ §1 zákona č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČSR, 1976. *Pěstounská péče*, 2. vyd., Praha: Organizační odbor Ministerstva práce a sociálních věcí ČSR, s. 5.

⁴⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ Zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ § 794 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zároveň upustil od dělení osvojení na zrušitelné a nezrušitelné, pouze konstatuje, že po třech letech od rozhodnutí o osvojení již **nelze adopci zrušit**.⁵² Pokud je to však v zájmu dítěte, lze soudně rozhodnout na návrh osvojitele o tom, že osvojení bude prohlášeno za nezrušitelné ještě před uplynutím této lhůty.⁵³

Adopce je **nejdokonalejší formou náhradní rodinné péče** a pro sterilní manželství cestou, jak saturovat svou potřebu po dítěti. Na druhou stranu však jde o poměrně **pomalý proces** (žádost žadatelů o adopci bývá obvykle vyřízena až za několik let), a to především kvůli vysokým požadavkům žadatelů. Podmínkou adopce je, že dítě musí být tzv. **právně volné**, tedy že jeho biologičtí rodiče jsou zbaveni rodičovských práv.⁵⁴ Nově zakotvuje občanský zákoník **povinnost osvojitele informovat osvojenec o tom, že byl adoptován**. Tuto informaci má osvojenec získat, jakmile to bude vhodné, nejpozději však do zahájení školní docházky.⁵⁵

Společenské představy o tom, co má adopce představovat, se v průběhu času měnily. Zatímco dříve chtěli rodiče pro adopci výhradně co nejmladší děti fyzicky podobné osvojitelům (tato potřeba znamenala de facto náhradu za nenaplněné rodičovství a popření reality adopce), v současné době jsou hledáni osvojitelé pro dítě, které již může být starší, etnicky odlišné či zdravotně postižené. Skutečnost, že je dítě osvojené, před ním již nelze ze zákona tajit – cílem adopce je vytvořit rodinu, jejíž odlišnost je součástí její identity.⁵⁶

Adopce poskytuje dítěti možnost zažít pocit, že někam patří. Znalost faktů o své minulosti je nezbytná pro zdravou sebeúctu. Pro děti v ústavní výchově je charakteristické, že jim **chybí přehled o své rodinné historii**. Děti se o svou historii začínají intenzivněji zajímat ve středním školním věku a vědomí vlastní historie je důležitá součástí budování jejich pozitivní identity.⁵⁷

Podle občanského zákoníku platí, že *„Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi.“ Pěstounská péče je zvláštní forma státem zprostředkované a kontrolované dočasné náhradní výchovy*

⁵² §840 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵³ §844 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁴ PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*, s. 79-80.

⁵⁵ § 836 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*, s. 110.

⁵⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují: Eseje z dětské psychologie*, 40-42.

v rodině, jejímž účelem je zajištění osobní péče o dítě, kterou nejsou schopni zajistit rodiče, případně poručník. Oproti předchozí právní úpravě PěstP jde o péči dočasnou, jestliže zájem dítěte vyžaduje tuto formu péče a osoba pěstouna zaručuje řádnou výchovu. Cílem pěstounské péče je zajistit nezletilému dítěti zdravé a stabilní výchovné prostředí se současným průběžným hodnocením průběhu výkonu pěstounské péče z pozice zájmu nezletilého dítěte (čl. 3 ÚPrDt a III. ÚS 308/15).⁵⁸ Pěstounská péče zabezpečuje zajištění dítěte a finančně odměňuje pěstouny, kteří se dítěte ujali.⁵⁹ Její důležitou funkcí je pomáhat dětem ve zmírnění následků prožité **psychické deprivace či traumat** z jejich minulosti (mluvíme o terapeutickém působení pěstounské rodiny).⁶⁰ Děti, které si prošly traumatem, popřípadě zažily citovou deprivaci, mohou mít špatné vzorce chování. To ztěžuje jejich adaptaci v pěstounské rodině, dítě si navíc může vytvořit návyky chování patologického charakteru.⁶¹ Dobrá pěstounská rodina dokáže ex post saturovat psychické potřeby dítěte a kladně na něj výchovně působit.⁶²

Pěstounská péče by měla předcházet péči ústavní⁶³, přičemž tento druh náhradní rodinné péče může soud rozhodnout na dobu, po níž trvá překážka, která brání biologickým rodičům dítěte v osobní péči o dítě.⁶⁴ Na rozdíl od osvojení mají biologičtí rodiče vůči dítěti práva a povinnosti, které vyplývají z jejich rodičovské odpovědnosti (s výjimkou těch práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi). „**Rodiče mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat. Styk rodiče s dítětem je součástí rodičovské odpovědnosti (967 1-3). Aby mohl rodič svou rodičovskou odpovědnost realizovat, má právo se s dítětem stýkat a je povinností pěstouna styk rodiči umožnit kvůli posilování vztahu k původní rodině.**⁶⁵

Pěstoun má právo zastupovat dítě jen v omezeném rozsahu, což se týká primárně běžných každodenních záležitostí. Pěstouni pobírají dávky pěstounské péče, které

⁵⁸ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. et al: *Občanský zákoník. KOMENTÁŘ*, s. 946.

⁵⁹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Osvojení a pěstounská péče*, s. 16.

⁶⁰ ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*, s. 18-19.

⁶¹ CAIRNS, Kate. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost*, s. 113.

⁶² KOLOUCHOVÁ, Jarmila. *Psychický vývoj dětí v pěstounské péči*, s. 16.

⁶³ § 958 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ § 959 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. et al: *Občanský zákoník. KOMENTÁŘ*, s. 948.

by však neměly být dominující motivací k pěstounství. Pokud pěstouni pečují o tři a více dětí nebo o dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, náleží jim navíc odměna pěstouna ve zvláštních případech, která mimo jiné zaručuje, že za ně bude stát platit sociální a zdravotní pojištění. Zvláštní formou pěstounské péče je náhradní výchova realizovaná příbuznými dítěte (tzv. příbuzenská pěstounská péče), kterou v praxi vykonávají nejčastěji prarodiče.⁶⁶ Podle Kovaříka, Bubleové a Šlesingerové tvoří tato příbuzenská forma náhradní rodinné péče přibližně jednu třetinu všech realizovaných pěstounských péčí.⁶⁷ Matějček k této formě pěstounské péče dodává, že dítě sice vyrůstá ve známém prostředí, nebezpečí ale může nastat v možné přemíře lásky k dítěti nebo v tom, že příbuzní mohou být ve výchově přehnaně benevolentní.⁶⁸

Pěstounská péče oficiálně trvá až do osmnácti let věku dítěte, v praxi se však často stává, že děti jsou v rodinách vnímány jako vlastní a zůstávají v pěstounské rodině tak dlouho, jak potřebují pro příznivé osamostatnění se.⁶⁹ Problematika pěstounské péče na přechodnou dobu bude rozebrána v následující subkapitole.

2.4 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Institut pěstounské péče na přechodnou dobu (jinak též profesionální pěstounské péče) je upraven primárně zákonem o sociálně-právní ochraně dětí.⁷⁰ Jedná se o péči v případě, kdy biologičtí **rodiče dítěte nejsou dočasně schopni o své dítě soustavně a kvalitně pečovat**, když nejsou po určitou dobu schopni vykonávat své rodičovské povinnosti, popřípadě když se teprve zajišťuje dlouhodobější řešení situace dítěte⁷¹.

⁶⁶ GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 47-48.

⁶⁷ KOVAŘÍK, Jiří, Věduna BUBLEOVÁ a Kateřina ŠLESINGEROVÁ. *Náhradní rodinná péče v praxi*, s. 7.

⁶⁸ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, s. 50-51.

⁶⁹ KOLUCHOVÁ, Jarmila. *Osvojení a pěstounská péče*, s. 36.

⁷⁰ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 54.

Do českého právního řádu byla pěstounská péče na přechodnou dobu včleněna roku 2006, a to na základě zákona č. 134/2006 Sb.⁷², kterým se mění zákon o sociálně-právní ochraně dětí a další související zákony⁷³.

V praxi začala být tato podoba pěstounské péče frekventovaněji používána až od roku 2013, kdy byla **zpřesněna její podoba zákonem č. 401/2012 Sb.**⁷⁴, kterým se mění zákon o sociálně-právní ochraně dětí⁷⁵, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Její implementace do legislativy vykristalizovala z potřeby vytvořit novou **formu krátkodobé péče o děti**, jež se z nějakého důvodu ocitnou mimo biologickou rodinu.⁷⁶

Úkolem pěstounské péče na přechodnou dobu má být primárně **poskytovat okamžitou pomoc ohroženým dětem** a urychlit tak jejich cestu do náhradní rodiny, popřípadě zpět do biologické rodiny.⁷⁷ Její hlavní výhodou je skutečnost, že děti nemusí trávit dobu, než se vyřeší jejich nepříznivá životní situace, v ústavní péči. Nejčastěji jsou subjektem dětí v novorozeneckém a kojeneckém věku – podle psychologů je výchova v rodině pro novorozence nenahraditelná.⁷⁸

Po dobu trvání pěstounské péče na přechodnou dobu může být **zachována rodičovská odpovědnost** rodičů, rovněž kontinuálně **trvá jejich vyživovací povinnost vůči dítěti**. „*Rodičům, jejichž dítě bylo svěřeno do pěstounské péče, nezaniká vyživovací povinnost vůči dítěti, kterou však nemá pěstoun. Skutečnost, že rodiče nejsou schopni řádně se postarat o nezletilé dítě, je nezabavuje jejich zákonné a morální povinnosti zajistit výživu svého dítěte (960 1).*“⁷⁹ Za účelem zprostředkování tohoto druhu pěstounské péče

⁷² Zákon č. 134/2006 Sb., Zákon, kterým se mění zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁴ Zákon č. 401/2012Sb., kterým se mění zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁷⁵ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ SOBOTKOVÁ, Irena a Veronika OČENÁŠKOVÁ. *Pěstounská péče očima dospělých, kteří v ní vyrostli: trendy vs. Zkušenosti*, s. 28.

⁷⁷ BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*, s. 10.

⁷⁸ PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*, s. 85.

⁷⁹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. et al: *Občanský zákoník. KOMENTÁŘ*, s. 949.

existuje evidence pěstounů, vedená na příslušných krajských úřadech.⁸⁰ Profesionálním pěstounem se může stát jen jeden z partnerů, druhý obvykle vykonává své zaměstnání. Rodina přijímá do své péče dítě, které je zrovna potřeba umístit do rodiny, přičemž doba pěstounství je různá (nejčastěji jde o dobu v rozmezí 2,5 měsíce až jeden rok). Ačkoli jsou **preferovány manželské páry**, které mají vlastní děti (toto opatření je prevencí před situací, kdy by si pár kompenzoval pěstounskou péčí na přechodnou dobu své nesaturované rodičovské potřeby), **není to podmínkou**.⁸¹

Do **evidence osob**, které mohou pěstounskou péčí po přechodnou dobu vykonávat, se zařazují osoby na základě žádosti podané u **obecního úřadu obce s rozšířenou působností**.⁸² Tyto osoby musí mít na základě odborného posouzení předpoklady pro výkon takové péče o dítě. Zkoumána je především skutečnost, zda se dokážou vyrovnat s krátkodobým charakterem této péče a s péčí o dítě krátce po jeho narození.⁸³ Nutné je, aby pěstouni počítali s tím, že dítě nemusí splňovat jejich očekávání a bude potřebovat určitou adaptační lhůtu.⁸⁴

Soud následně může na návrh orgánu sociálně-právní ochrany svěřit dítě do tohoto typu pěstounské péče osobě vedené v evidenci na určitou dobu, která odpovídá časovému úseku, po který nemůže rodič ze závažných důvodů dítě vychovávat, po jehož uplynutí může matka dát souhlas k osvojení nebo po kterou může rodič souhlas k osvojení dítěte odvolat, nebo do nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tom, že souhlasu rodičů k osvojení není třeba.⁸⁵ Po svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu je soud povinen **minimálně jednou za tři měsíce přezkoumat, zda důvody**, pro které bylo dítě svěřeno pěstounům do péče, **stále trvají**.⁸⁶

V následujících podřazených kapitolách budou detailněji probrány jednotlivé aspekty procesu pěstounské péče na přechodnou dobu, obzvláště důvody ke zvolení tohoto

⁸⁰ § 11 odst. 2, písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ PUGNEROVÁ, Michaela a Jana KVINTOVÁ. *Přehled poruch psychického vývoje*, s. 85 - 86.

⁸² § 27 odst. 1, písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ § 27 odst. 2, písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁴ ROHÁČEK, Marek, ed. *Zvykáme si jeden na druhého, aneb, Nová náhradní rodina v procesu adaptace*, s. 7-8.

⁸⁵ § 27 odst. 7, písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁶ § 27 odst. 8, písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

typu pěstounské péče, předpoklady na straně potenciálních pěstounů na přechodnou dobu, jejich příprava a formální náležitosti.

2.4.1 Důvody a předpoklady zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu nabízí **dočasné rodinné zázemí** dětem, které nemohou žít v biologických rodinách. O důvodech k pěstounské péči na přechodnou dobu na straně dítěte již bylo pojednáno výše. Připomeňme, že na základě zákona o sociálně-právní ochraně dětí, se pěstounská péče týká zejména dětí, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti.⁸⁷

Na straně pěstouna můžeme identifikovat **několik motivací**, které jej mohou k podání žádosti o zařazení do evidence pěstounů dovést. Jedná se především o následující důvody:

- motivace pomoci dítěti,
- uspokojení rodičovských potřeb (je přítomna spíše u osvojitelů),
- finanční motivace.⁸⁸

Pěstouni pobírají zvláštní dávky státní sociální podpory, které mohou být ve výjimečných případech primárním zdrojem motivace k pěstounství. Takové zájemce o pěstounskou péči je dle Gabriela a Nováka lepší z evidence vyřadit.⁸⁹ Jaké parametry by tedy měl splňovat úspěšný uchazeč o pěstounství na přechodnou dobu?

Pěstouni na přechodnou dobu jsou profesionálové, kteří poskytují specifickou **službu dítěti** a jeho rodině. Je to velmi komplexní činnost, jejíž součástí je i úzká součinnost s dalšími profesionály a státními institucemi.⁹⁰ Pěstounem se může stát jednotlivec, manželé nebo partneři, kteří vyhoví zákonem stanoveným podmínkám. Žádost může podat i cizinec, jemuž nevyplývá nárok na sociální výhody z přímo použitelného předpisu EU, který má v ČR trvalý pobyt, popřípadě ten, jenž dle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území ČR přechodně pobývá v ČR nepřetržitě po

⁸⁷ § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

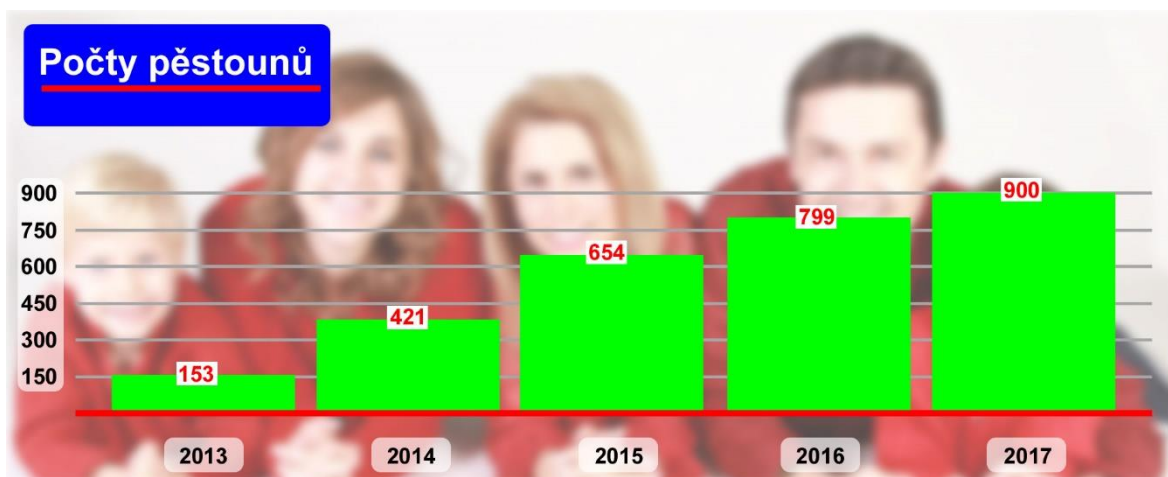
⁸⁸ GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 47.

⁸⁹ GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, s. 47.

⁹⁰ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*, s. 155.

dobu nejméně 365 dnů.⁹¹ Zájemce čekají psychologické testy a **povinná příprava v rozsahu sedmdesáti dvou hodin**. Dále mohou příslušní úředníci posuzovat stabilitu manželského či partnerského vztahu zájemce, jeho životní prostředí, jeho děti a případně i další lidi, s nimiž sdílí domácnost. Podstatné je dostatečné zázemí a předpoklady pro výchovu dítěte, neméně důležitá je motivace k profesionálnímu pěstounství.⁹² Zkoumá se i uchazečův zdravotní stav, trestní bezúhonnost a osobnostní kvality, potenciální pěstoun dále nesmí být závislý na návykových látkách či mít patologickou osobnost.⁹³ Jak ukazují obrázky č. 2 a č. 3 dá se obecně proces odborného posuzování zájemců hodnotit jako **velmi dlouhý a náročný**, i z tohoto důvodu narůstá počet přechodných pěstounů pomalu a je zcela nedostatečný vzhledem k počtu dětí umístěných v ústavech.

Obrázek 2: Vývoj počtu pěstounů v letech 2013-2017

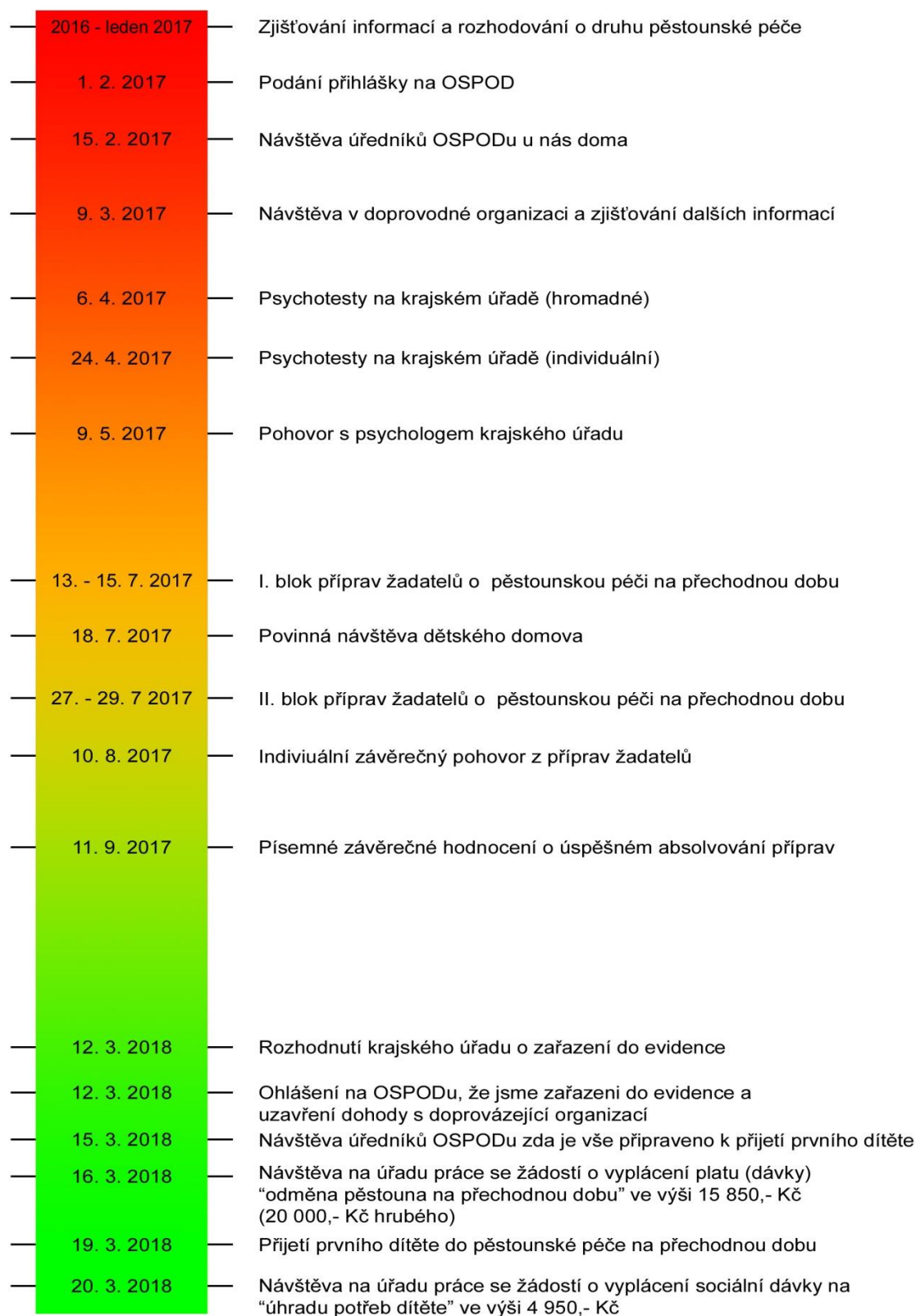
Zdroj: vlastní zpracování, data z MPSV

⁹¹ § 20 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁹² DLOUHÁ, Petra. *Rodičů z povolání je už dvě stě padesát. Chcete být jedním z nich?*.

⁹³ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Pěstounství je profese*, s. 9.

Obrázek 3: Časová osa průběhu příprav žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu (reálný příklad)

Zdroj: vlastní zpracování

2.4.2 Jak se stát profesionálním pěstounem

Zájemci o pěstounskou péči na přechodnou dobu dostanou všechny potřebné informace na oddělení náhradní rodinné péče obecního úřadu v obci s rozšířenou působností dle jeho trvalého bydliště, kde rovněž může zažádat o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu. K formuláři žádosti o zařazení do evidence žadatelů je třeba vyplnit dotazník k žádosti a přiložit další nutné doklady.⁹⁴ Podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, zakládá obecní úřad obce s rozšířenou působností spisovou dokumentaci žadatele, do které je povinen shromáždit doklady potřebné pro zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu.⁹⁵ Jedná se o následující doklady:

- **žádost**, ve které jsou obsaženy žadatelovy osobní údaje a další požadované údaje,
- **doklad o státním občanství** (nebo povolení k trvalému pobytu na území ČR či doklad o nepřetržitém přechodném pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu),
- **opis z evidence Rejstříku trestů**, o který si žádá přímo obecní úřad obce s rozšířenou působností,
- zpráva o **zdravotním stavu** žadatele,
- údaje o **ekonomických a sociálních** poměrech žadatele,
- písemné vyjádření žadatele, zda **souhlasí** s tím, aby po uplynutí tří let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů byl zařazen také do **evidence Úřadu pro mezinárodně-právní ochranu dětí** pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny, dále zda žádá o výlučné osvojení dítěte z ciziny,
- písemné vyjádření žadatele, že **souhlasí** s tím, že orgán sociálně-právní ochrany zprostředkující pěstounskou péči na přechodnou dobu je **oprávněn zjišťovat další údaje** potřebné pro zprostředkování, zejména pak o tom, zda způsobem života bude žadatel zjišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí, a kdykoli zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností,
- písemné **vyjádření žadatele, že souhlasí s účastí** na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny,

⁹⁴ DLOUHÁ, Petra. *Rodičů z povolání je už dvě stě padesát. Chcete být jedním z nich?*.

⁹⁵ § 21 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

- **stanovisko obecního úřadu** obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu,
- **vyjádření obecního úřadu**, krajského úřadu, pověřené osoby nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který není příslušný k vedení spisové dokumentace o žadateli, pokud s nimi žadatel uzavřel dohodu o výkonu pěstounské péče, protože již má svěřeno dítě do pěstounské péče.⁹⁶

Na vydání rozhodnutí, že žadatelé se zařazují do příslušných evidencí, se nevztahují lhůty správního řádu.⁹⁷

2.4.3 Teoretická příprava pěstounů na přechodnou dobu

„Byla bych ráda, kdyby si všichni lidé, kteří o pěstounské péči uvažují, uvědomili, že sebelepší příprava prostě nestačí. A že se přes veškerou snahu a dobrou vůli mohou často cítit zaskočení situací, kterou vůbec nepředpokládali.“⁹⁸

Janáková nevnímá skupinovou přípravu žadatelů o pěstounskou péči jako zásadní pro úspěšnost tohoto institutu. Nepovažuje za nejpodstatnější ani odborné vzdělání. Naopak doporučuje konzultaci s odborníky, trpělivost a upřímný zájem. Odborné přípravy pěstounů na jejich povolání však poskytují kromě relevantních informací i sebezkušenostní techniky, jež pěstounům pomáhají lépe poznat vlastní možnosti a dovednosti a reflektovat svou empatii a strategie.⁹⁹

Pěstouni na přechodnou dobu musí **zvládat spolupráci s množstvím osob**. Jde především o biologické rodiče dítěte, adoptivní rodiče, či dlouhodobé pěstouny, kterým dítě eventuálně předávají, zdravotníky a odborníky hlavně z OSPOD a z doprovázejících organizací.¹⁰⁰ Jelikož jde o náročné poslání, musí pěstouni na přechodnou dobu absolvovat psychologické testování a přípravný kurz. Pro psychologické testování se používají různé baterie otázek a žadatel se prověřuje opravdu důkladně a z mnoha různých pohledů. Jedním z používaných testů je například Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI-2) a další specifické testy. Otázky jsou velice různorodé, zde je uvedeno pár

⁹⁶ § 21 odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁷ Často kladené otázky. Dostupné z: <http://www.amalthea.cz/casto-kladene-otazky/>.

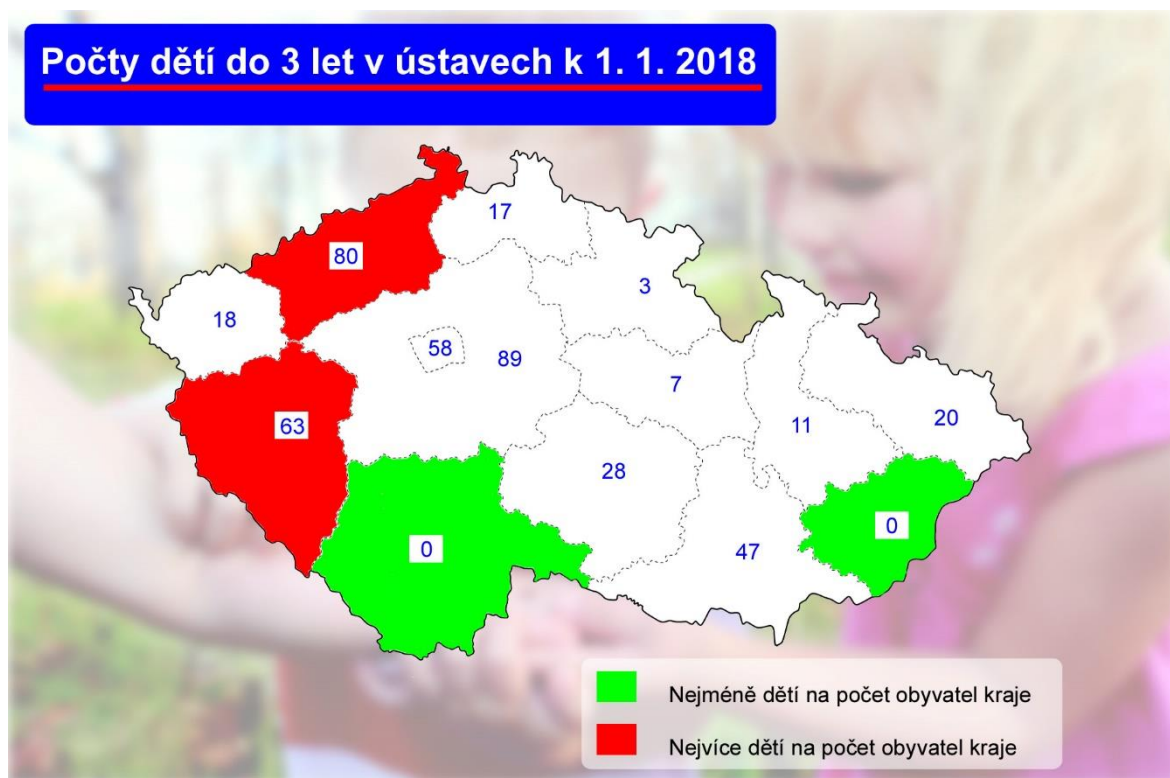
⁹⁸ JANÁKOVÁ, Ludmila. *Dary se přece nevracejí: příběh atypické pěstounské rodiny*, s. 167.

⁹⁹ JANÁKOVÁ, Ludmila. *Dary se přece nevracejí: příběh atypické pěstounské rodiny*, s. 168.

¹⁰⁰ PAZLAROVÁ, Hana. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*, s. 155.

příklady: „Moji přátelé si o mně myslí, že bývám duchem trochu nepřítomný a ne vždy praktický.“ nebo „Mnoho lidí Vás klidně "podrazí", jen aby se oni sami dostali dopředu.“ nebo „Lehce se mi hovoří o mém životě, dokonce i o záležitostech, které jiní mohou považovat za příliš osobní.“ V přípravném kurzu (krajským úřadem zprostředkované jednorázové přípravné školení budoucích pěstounů) v rozsahu sedmdesáti dvou hodin, se kromě odborných informací dovědí například i to, jak spolupracovat s biologickou rodinou dítěte. I přes veškerou argumentaci ohledně složitosti procesu a potřeby řádného prověření způsobilosti a motivace nových žadatelů o pěstounskou péči, je třeba celý proces urychlit. Potvrzuje to i obrázek č. 4, který zobrazuje aktuální počet dětí do 3 let umístěných v ústavech.

Obrázek 4: Počty dětí do 3 let v ústavech k 1. 1. 2018

Zdroj: vlastní zpracování, data průzkum Ministerstvo zdravotnictví

Tabulka 1: Program přípravného kurzu pěstounů na přechodnou dobu (reálný kurz)

I. blok	<i>I. den</i>	9.00 - 10.30	Zahájení
		10.45 - 12.15	Děti v NRP
		12.15 - 13.15	Oběd
		13.15 - 15.30	Motivace pěstounů na PD, děti v NRP, vlastních dětí
		15.45 - 17.15	Vývojová psychologie
		17.30 - 18.15	Diskuze
	<i>II. den</i>	8.30 - 10.45	Biologická rodina
		11.00 - 12.30	Jak mluvit o biologické rodině
		12.30 - 13.30	Oběd
		13.30 - 15.45	Adaptace
		16.00 - 17.30	Neúspěšná pěstounská péče
		17.45 - 18.30	Diskuze
	<i>III. den</i>	8.30 - 10.45	Sociálně-právní blok
		11.00 - 12.30	Pediatrický blok
		12.30 - 13.30	Oběd
		13.30 - 15.00	První pomoc
		15.15 - 17.30	Specifické poruchy chování a učení
		17.45 - 18.30	Diskuze, závěr I. bloku
Návštěva dětského domova			
II. blok	<i>I. den</i>	9.00 - 10.30	Zážitky z dětského domova
		10.45 - 12.15	Sourozenecké konstelace
		12.15 - 13.15	Oběd
		13.15 - 14.45	Práce s mocí
		15.00 - 16.30	Příprava širší rodiny
		16.45 - 17.30	Diskuze
	<i>II. den</i>	8.30 - 10.00	Odlišná etnika a jejich specifika
		10.15 - 12.30	Práce se ztrátou a traumatem
		12.30 - 13.30	Oběd
		13.30 - 15.45	Právní blok
		16.00 - 18.15	Příklad dobré praxe (rozhovor s pěstouny na PD)
	<i>III. den</i>	8.30 - 10.00	Vědomí vlastní role v PPPD
		10.15 - 11.45	Přebírání dítěte, práce s identitou
		11.45 - 12.45	Oběd
		12.45 - 14.15	Spolupráce s přebírající rodinou
		14.30 - 16.00	Odpoutání
		16.15 - 17.45	Následná příprava na přijetí dalšího dítěte
		18.00 - 18.45	Diskuze, závěr II. bloku
III. blok	<i>I. den</i>	8.30 - 10.45	Řešení konfliktů
		11.00 - 12.30	Techniky
		12.30 - 14.15	Diskuze, závěr III. bloku, reflexe
		14.30 - 17.30	Individuální pohovory
	<i>II. den</i>	8.30 - 18.00	Individuální pohovory + příprava dětí

Zdroj: vlastní zpracování

Pro pěstouny je dále **povinné průběžné vzdělávání v rozsahu dvaceti čtyř hodin v době dvanácti kalendářních měsíců** po sobě jdoucích.¹⁰¹ V případě společné péče pěstounů platí tato povinnost pro oba. Forma a témata tohoto průběžného vzdělávání by měly vycházet z potřeb svěřeného dítěte. Kromě osobní účasti na kurzech lze využít i e-learning, samostudium či vzdělávání realizované zaměstnanci doprovázejícího subjektu.¹⁰²

Tabulka 2: Příklady nabízených seminářů průběžného vzdělávání pěstounů pro rok 2019

1.	11.1.	Potřeby dětí, jejich naplňování a narušování
2.	18.1.	Daně a dávky v roce 2019
3.	15.2.	Jak vychovávat „divoké“ dítě
4.	1.3.	Pasti na teenagery, O specifických rizicích života v dospívání
5.	15.3.	Specifické poruchy učení
6.	25.3.	Role muže a ženy v rodině
7.	12.4.	Právní poradenství (nejen) v oblasti pěstounské péče
8.	26.4.-28.4.	Víkendové školení
9.	10.5.	Hroší kůže – O rodinné resilienci, o schopnosti rodiny zvládat zátěžové situace
10.	24.5.-26.5.	Víkendové školení
11.	3.6.	Agrese a agresivita dětí předškolního a mladšího školního věku
12.	7.6.	Specifikace ve výchově kluků a holek
13.	13.9.-15.9.	Víkendové školení (pouze pro pěstouny na přechodnou dobu)
14.	27.9.	Citová deprivace dětí v pěstounské péči, budování a rozvoj zdravého sebevědomí dětí
15.	25.10.	Exekuce, dluhy a závazky versus pěstounská péče
16.	1.11.	Hyperaktivní nebo hypoaktivní dítě
17.	18.11.	Ochranná opatření a tresty nespojené s odnětím svobody
18.	6.12.	Rady a tipy pro efektivní výchovu a zdravý vývoj dítěte (pevný řád, rituály, rodičovské mýty a omyly ...)

Zdroj: vlastní zpracování, data OSPOD Mladá Boleslav

¹⁰¹ § 47 odst. 2, písm. f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² VANČÁKOVÁ, Martina. *Vzdělávání pěstounů*. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí vymezuje obsah, zaměření a způsob zajištění zvyšování znalostí a dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě pro osoby pečující a osoby v evidenci.¹⁰³ Toto vzdělávání by mělo být zaměřeno na:

- a) získávání nových informací a schopností v oblasti péče o dítě,
- b) získávání znalostí a dovedností při péči o specifické skupiny dětí, zejména dětí jiného etnika, dětí se zdravotním postižením, sourozeneckých skupin, dětí, které zažily týrání, zneužívání či zanedbávání,
- c) poskytování péče při změnách spojených se vzděláváním nebo vývojovými fázemi dítěte,
- d) zvládání krizových situací,
- e) návrat dítěte do původní rodiny a přechod do náhradní rodiny,
- f) přípravu dítěte na osamostatňování se související se zletilostí a odchodem z náhradní péče, s ohledem na věk dítěte a jeho vývojové a sociální potřeby.¹⁰⁴

V téže vyhlášce je stanoven minimální rozsah poradenství, které je osobě pečující nebo osobě v evidenci trvale nebo dočasně poskytováno při zajištění osobní péče o dítě svěřené do péče:

- a) při řešení sociálních nebo psychických problémů,
- b) při řešení problémů souvisejících s péčí o dítě, zdravím dítěte a s výchovou dítěte,
- c) při zabezpečení péče o dítě se zdravotním postižením,
- d) v oblasti vzdělávání dítěte, při výběru a hodnocení možností další přípravy dítěte na budoucí povolání a při výběru vhodného zaměstnání,
- e) v oblasti nabídky kulturní, sportovní a jiné zájmové činnosti svěřeného dítěte,
- f) při uplatňování nároků osoby pečující nebo osoby v evidenci a svěřeného dítěte v oblasti nemocenského pojištění, důchodového pojištění, podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, státní sociální podpory, dávek pomoci v hmotné nouzi,

¹⁰³ § 5 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁴ § 5 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

dávek pro osoby se zdravotním postižením, veřejného zdravotního pojištění a při uplatňování jiných nároků a pohledávek,

- g) při využívání sociálních služeb,*
- h) v období po přijetí dítěte do rodiny osoby pečující nebo osoby v evidenci,*
- i) v období návratu svěřeného dítěte do původní rodiny,*
- j) při přípravě svěřeného dítěte na odchod z náhradní rodinné péče a při zabezpečení bydlení pro svěřené dítě odcházející z náhradní rodinné péče, při poskytování pomoci dítěti při vyřizování úředních záležitostí, hledání zaměstnání, při hospodaření s finančními prostředky a řešení dalších otázek spojených se vstupem dítěte do samostatného života,*
- k) při jednání s rodiči nebo jinými osobami blízkými dítěti a při udržování a rozvíjení kontaktů dítěte s rodiči nebo jinými osobami blízkými,*
- l) při doplňování jejich odborných znalostí a dovedností.¹⁰⁵*

Poskytování odborného poradenství pěstounům a zajišťování jejich vzdělávání jsou jedněmi ze základních služeb doprovázejících organizací.¹⁰⁶

2.4.4 Průběh procesu schválení

Na základě výsledků **odborného posouzení žadatelů**¹⁰⁷ vydá krajský úřad správní **rozhodnutí o zařazení**¹⁰⁸ či **nezařazení žadatele** do evidence pěstounů pro účely zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu. Organizace Náhradní rodiny Ústeckého kraje, o. p. s. na stránkách svého projektu *Zasad'te se o spokojené dětství* uvádí, že důvodem pro zamítnutí žádosti o zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu může být množství okolností od nezaměstnanosti žadatele přes dluhy, malý byt, velkého množství dětí žadatelů, bezdětnosti žadatelů, chybějícího partnera až po vysoký věk partnera. Zároveň konstatuje, že v případě pěstounské péče na přechodnou dobu může být

¹⁰⁵ § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ Abeceda pěstounské péče: D jako doprovázející organizace. Dostupné z: <https://www.dobrarodina.cz/novinky/216-abeceda-d-jako-doprovazejici-organizace>.

¹⁰⁷ Příloha č. 1 – Vzor závěrečného hodnocení z přípravného kurzu pěstounů na přechodnou dobu, str. 81-82

¹⁰⁸ Příloha č. 2 – Rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence, str. 83

na překážku i výkon stálého zaměstnání, specifické zdravotní či výchovné problémy biologických dětí a další okolnosti.¹⁰⁹

Samotný výběr rodiny pro dítě je determinován individuálními potřebami dítěte a naopak schopností potenciálních pěstounů tyto potřeby naplnit. Vybraná rodina je krajským úřadem oslovena s podrobnostmi, přičemž je seznámena se situací dítěte a s jeho dokumentací. Následuje zprostředkování osobního kontaktu.¹¹⁰

2.4.5 Vznik zaměstnaneckého poměru

Pěstouni na přechodnou dobu uzavírají s pověřeným subjektem **dohodu o výkonu pěstounské péče**¹¹¹, jež je podepsaná **na dobu neurčitou**. Tuto dohodu mohou uzavřít obecní úřad obce s rozšířenou působností (dle místa trvalého bydliště pěstouna), jiný obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad nebo pověřená osoba (neziskové organizace).¹¹²

Délka trvání dohody o výkonu pěstounské péče je taktéž vymezena zákonem o sociálně-právní ochraně dětí.¹¹³ Tato dohoda obsahuje podrobnosti ohledně **výkonu práv a povinností pečující osoby** a osoby v evidenci. Je nutné, aby dohoda byla v souladu s rozhodnutím soudu o svěřeni dítěte do péče osoby pečující nebo osoby v evidenci, a s individuálním plánem ochrany dítěte IPOD (pokud byl takový plán zpracován). Platí, že jedna rodina má vždy pouze jednu dohodu.¹¹⁴

V případě osob v evidenci (pěstounů na přechodnou dobu) činí **odměna pěstouna** 20 000 Kč hrubého za měsíc, a to i v případě, že aktuálně nepečuje o žádné dítě. Z odměny se jako u klasické mzdy odečítá **záloha na daň a sociální a zdravotní pojištění**. Pokud má osoba v evidenci svěřeno do jiné péče, než je pěstounská péče na přechodnou dobu, další dítě, odměna pěstouna se zvyšuje o 6 000 Kč. Pokud jsou oba manželé osobami v evidenci, náleží odměna pěstouna **pouze jednomu z nich**. K 1. 1. 2018 zanikl nárok

¹⁰⁹ Neprošli jste sitem na pěstouny, zkuste to znovu. Dostupné z:

<http://hcemebytpestouny.nruk.cz/content/neprošli-jste-sitem-na-pestouny-zkuste-znovu>.

¹¹⁰ Pěstounská péče. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece>.

¹¹¹ Příloha č. 3 - Vzorová dohoda o výkonu pěstounské péče, str. 84 - 90

¹¹² § 47b zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹³ § 47c zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ § 47b odst. 6) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

pěstounů na přechodnou dobu na **rodičovský příspěvek**, ale naopak byl o 10% navýšen příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Na tento příspěvek má nárok pěstoun nezletilého nezaopatřeného dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu po dobu jejího trvání. Dávka je vyplácena pravidelně každý měsíc a její výše je dána věkem dítěte. Je-li dítě zařazeno do některého z I. – IV. stupně závislosti, příspěvek se navyšuje dle tabulky č.3 uvedené níže.¹¹⁵

Tabulka 3: Výše příspěvků na úhradu potřeb dítěte

Dítě ve věku	Základní	Dítě v I. stupni závislosti	Dítě ve II. stupni závislosti	Dítě ve III. stupni závislosti	Dítě ve IV. Stupni závislosti
Do 6 let	4 950 Kč	5 115 Kč	6 105 Kč	6 490 Kč	7 040 Kč
6 – 12 let	6 105 Kč	6 215 Kč	7 480 Kč	7 975 Kč	8 635 Kč
12 – 18 let	6 985 Kč	7 095 Kč	8 580 Kč	9 130 Kč	9 570 Kč
18 – 26 let	7 260 Kč	7 425 Kč	8 910 Kč	9 460 Kč	9 900 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, data MPSV

2.4.6 Povinná praktická příprava pěstounů na přechodnou dobu

Praktické přípravy pěstounů jsou organizačně vedeny primárně formou skupinové práce, nejčastěji formou víkendových pobytů. Práce ve skupině přináší možnost komparovat názory a zkušenosti účastníků.¹¹⁶ Praktická část přípravy pěstounů je zaměřena na sebezkušenostní techniky a zájemci si v jejím rámci prakticky zkouší role náhradních rodičů. Rozsah této části přípravy by měl být přibližně **40 až 50 hodin** ve skupinách, které mají maximálně osmnáct členů.¹¹⁷

Cílem sebezkušenostního přípravného kurzu, který navazuje na teoretickou část přípravy, je zaměření klienta na svou osobu, posílení jeho sebedůvěry a schopnosti sebehodnocení a prostřednictvím toho upevnění jeho **rodičovské kompetence**. V kontextu s těmito cíli by měli být lektory sebezkušenostních kurzů zkušení psychologové a terapeuti. Sebezkušenostní a teoretická část jsou spojeny v rámci **specifické přípravy** zájemců o pěstounskou péči, která je zaměřena dle individuálních potřeb žadatelů.¹¹⁸

¹¹⁵ Dávky pěstounské péče. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

¹¹⁶ VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*, s. 13.

¹¹⁷ ČERNÁ, Ria a David SVOBODA. *Metodika přípravy k pěstounství*, s. 36.

¹¹⁸ VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: (metodika)*, s. 20-22.

2.5 Komparace se zahraničními právními úpravami

Při úvahách o rozdílech a podobnostech v legislativní úpravě pěstounské péče na přechodnou dobu mezi jednotlivými zeměmi lze vycházet z tvrzení, že „*Systém náhradní péče navazuje na právní kulturu dané země, vývoj sociálního státu, kulturu sociálních služeb, rezortní dělení, demografický vývoj společnosti atd. V tomto specifickém rámci si každá země utváří vlastní přístup k náhradní péči.*“¹¹⁹ Dále autoři dodávají, že toto konstatování není v rozporu s tím, aby se od sebe jednotlivé země vzájemně inspirovaly.

V sousedním **Slovensku** je pěstounská péče na přechodnou dobu (zde profesionální náhradní výchova v rodině) upravena na základě zákona Slovenskej národnej rady o školských zariadeniach.¹²⁰ Slovenský systém pěstounské péče na přechodnou dobu se od systému českého **velmi odlišuje**. Profesionální rodiče jsou zde zaměstnanci dětských domovů. O umístění dítěte pak nerozhoduje soud, ale ředitel dětského domova. Pěstounům je každé svěřené dítě započítáváno coby **poloviční pracovní úvazek**, přičemž dítě s postižením je posuzováno jako úvazek celý. Dalším významným rozdílem je skutečnost, že profesionální rodiče nemají téměř **žádné pravomoci** – ty zůstávají ústavnímu zařízení, v jehož kompetenci se dítě nachází.¹²¹

V rámci **Rakouska** je realizován kromě klasické pěstounské péče i projekt sociálně-pedagogických pěstounských rodin. Ty zajišťují profesionální péči o děti, které jsou **obtížně umístitelné** do náhradní rodinné péče (typicky jde o děti s tělesným či duševním postižením, s poruchami chování apod.). Výkon profesionální pěstounské péče je pro Rakousko **ekonomičtější**, než umístování dětí do péče ústavní.¹²²

V zemích, jako je **Dánsko, Švédsko, Norsko a Finsko**, je realizován tzv. skandinávský model. V jeho rámci je kladen důraz na **podporu rodinné politiky**.¹²³ Za účelem transformace náhradní rodinné péče je kladen důraz na zmenšování skupinek dětí v dětských domovech, kdy se tyto domovy snaží **přiblížit rodinnému prostředí**.

¹¹⁹ NOVÁK, Ondřej. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*, s. 8.

¹²⁰ Zákon č. 279/1993 sb., o školských zariadeniach.

¹²¹ BUBLEOVÁ, Věduna. *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny*, s. 25.

¹²² ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*, s. 177.

¹²³ PARASKEWOPOULOS, Spiridon. *Moderní rodinná politika a její vztah k politice zaměstnanosti*, s. 6-7. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/6390> , soubor 6_Spiridon_Paraskewopoulos_CZ.pdf

Prohlubuje se profesionalizace pěstounů, jejichž využití je směřováno k péči o děti s poruchami vývoje a jiným hendikepem. Pěstouni ve skandinávských zemích pracují ve formě **komunální (místní) pěstounské péče**.¹²⁴

¹²⁴ NOVÁK, Ondřej. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*, s. 56-57.

3 Praktická část

3.1 Cíl práce a zvolené metody

Empirická část práce **kombinuje kvantitativní a kvalitativní metodu výzkumu**. V oblasti sociálního výzkumu jde o dvě základní strategie ke zkoumání skutečnosti.¹²⁵ Podrobněji bylo o kvantitativním i kvalitativním výzkumu pojednáno v první kapitole této práce. Kvantitativní výzkum bude v rámci předkládané práce veden prostřednictvím **online ankety**, jejíž výsledky budou podrobeny statistickému ověření. Pro statistické ověření získaných dat byl zvolen **chí-kvadrát test**, patřící mezi testy dobré shody, který „[...] porovnává empirické četnosti v „k“ intervalech, do nichž jsou pozorované hodnoty roztrženy, s očekávanými četnostmi vycházejícími z modelu normálního rozdělení.“¹²⁶

V rámci kvalitativní metody budou vypracovány a analyzovány **rozhovory se subjekty**, které vstupují do procesu pěstounské péče na přechodnou dobu. Získaná data budou analyzována prostřednictvím otevřeného kódování, při kterém se zkoumaný text nejprve rozdělí na jednotky (slova, sekvence slov, věty, odstavce apod.), kterým je přidělen kód (označení). Tamto vzniklé kódy seskupujeme dle podobností či jiné souvislosti. Proces otevřeného kódování přitom odhaluje nejen kategorie, ale i jejich vlastnosti anebo dimenze.¹²⁷

V následujících dvou subkapitolách budou předloženy výzkumné otázky a hypotézy, které byly pro empirický výzkum sestaveny.

3.2 Kvalitativní metody

Pro polostrukturované rozhovory se subjekty, vstupujícími do procesu pěstounské péče na přechodnou dobu (konkrétně šlo o terénní pracovnice OSPOD, pracovníky doprovázejících organizací a pěstounské rodiny) byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- S jakými problémy se vybrané subjekty v kontextu s procesem pěstounské péče na přechodnou dobu setkávají?
- Jak vybrané subjekty hodnotí koncept pěstounské péče na přechodnou dobu?

¹²⁵ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, s. 40.

¹²⁶ JAROŠOVÁ, Eva a Darja NOSKIEVIČOVÁ. *Pokročilejší metody statistické regulace procesu*, s. 30.

¹²⁷ GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*, s. 50.

- Jaké změny by vybrané subjekty aplikovaly na model pěstounské péče na přechodnou dobu?
- Jaké rozdíly byly mezi vybranými subjekty nalezeny v souvislosti s výše stanovenými výzkumnými otázkami?

3.2.1 Rozhovory terénními pracovníky OSPOD

Orgán sociálně-právní ochrany dětí, zkráceně OSPOD, je velmi důležitým činitelem, vstupujícím do procesu pěstounské péče na přechodnou dobu. Dodejme, že v ČR jsou orgány sociálně-právní ochrany dětí obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské a magistrální úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.¹²⁸ Dalším důvodem, proč zkoumat pohled pracovníků OSPOD na problematiku pěstounské péče na přechodnou dobu, je existence paradoxu, kdy ačkoli pracovníci OSPOD mají povinnost hájit zájem dítěte, veřejnost je často vnímá negativně.

Na základě předem připravených otázek, uvedených v příloze této práce, byly realizovány rozhovory s celkem pěti terénními pracovníci organizací OSPOD. V následující podřazené kapitole budou vyhodnoceny jejich odpovědi na jednotlivé otázky, jež byly analyzovány prostřednictvím otevřeného kódování. Vyhodnocení v souvislosti s výzkumnými otázkami proběhne ve čtvrté kapitole této práce.

Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?

V odpovědích na tuto otázku pracovnice OSPOD nejčastěji uváděly, že tato problematika je individuální a nelze ji paušalizovat. Ve většině svých vyjádření se však klonily k závěru, že spolupráce s biologickými rodiči dítěte je spíše problematická, ačkoli se většinou časem zlepšuje, obzvláště když rodiče vidí reálnou možnost návratu dítěte do jejich péče.

¹²⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*, s. 12.

S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?

Pracovnice uvedly poměrně pestrá škála různých problémů, které mohou reálně nastat. Nejčastěji se v odpovědích objevovaly výrazy jako lhaní (uvedlo všech pět pracovníc), agrese, popřípadě slovní agrese (při analýze výpovědí byly nalezeny čtyři výskyty této odpovědi), obviňování (tři výskyty), citové vydírání, případně snaha o vzbuzení lítosti (dva výskyty) a neupřímnost (dva výskyty), ojediněle pak svalování viny na někoho jiného, neochota spolupracovat a pocit křivdy.

V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

Oslovené pracovnice OSPOD se shodly na tom, že dítě umisťují do pěstounské péče na přechodnou dobu v případech zneužívání a týrání. Dalšími častými podněty pro tento krok jsou dle jejich vyjádření zanedbávání výchovy (čtyři výskyty), zanedbávání povinné školní docházky (dva výskyty) anebo výchovné problémy dítěte (dva výskyty).

S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umisťování dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

Nejčastěji se pracovnice setkávaly s nedostatkem pěstounů (tři výskyty) a s problémy při umisťování dětí s větším zdravotním postižením a hendikepovaných dětí (dva výskyty), přičemž podle jedné z pracovníc tento problém pramení z obavy pěstounů, že péči o dítě s postižením nezvládnou. Potíže nastávají i při umisťování větších sourozeneckých skupin (dva výskyty) a z důvodu pomalé práce soudů (dva výskyty). Jedna z informantek dodala, že není ochota využívat pěstounské péče na přechodnou dobu namísto ústavní péče.

Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?

Nejčastějším způsobem, jak vyhodnotit situaci v biologické rodině odebraného dítěte, je podle dotázaných pracovníc konání pravidelných osobních návštěv sociálního pracovníka v rodině. Na tomto závěru se shodly všechny dotázané informantky. Další přístup je individuální, podle informantek záleží na důvodu, proč bylo dítě z rodiny odebráno. Dále dotázané pracovnice uvedly, že situace v rodině je vyhodnocována

prostřednictvím policejního šetření, soudního rozhodnutí, šetření odborníků (respektive odborných posudků) a dotazování v okolí.

Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?

Rovněž v odpovědích na tuto otázku dominovaly pravidelné osobní návštěvy pracovníka v rodině (tentokrát v rodině pěstouna na přechodnou dobu). Dále se pracovnice shodly, že kvalitu života dítěte u pěstounů na přechodnou dobu posuzují pomocí lékařských zpráv (tři výskyty). Prostředkem jsou i konzultace a zprávy doprovázející organizace.

V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

Nejčastěji spatřovaly pracovnice OSPOD pozitivum v rodinném prostředí, do kterého jsou děti umístěny (čtyři výskyty) a v jeho kladném působení na dítě (například prostřednictvím rodinných rituálů a stabilního prostředí). Dále pracovnice (čtyři výskyty) vyjmenovaly faktory, které měly za společného jmenovatele zlepšení psychického stavu dítěte (konkrétně šlo o snížení citové deprivace v raném věku, vytvoření správných citových vazeb, klidné a láskyplné prostředí a umožnění zdravého psychického vývoje dětí). Výhoda byla (dva výskyty) spatřována i v individuálním přístupu k potřebám dítěte a následně v možnosti rychlého řešení v případě potřeby odebrání dítěte z biologické rodiny.

V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

Za pozitivní lze označit skutečnost, že ani jedna z pracovnic OSPOD nezmínila problémy v přístupu pěstounů k dětem. Za nedostatečné naopak informantky považovaly legislativní řešení pěstounské péče na přechodnou dobu (tři výskyty). Negativem jsou dle pracovnic i nejednotné podmínky v jednotlivých krajích (čtyři výskyty) a pomalá práce soudů (tři výskyty). Jednotlivě pak dotázané pracovnice uváděly, že problémem je velká zátěž pro pěstouny, nekoncepční řešení této problematiky, nízká společenská prestiž tohoto povolání, nízké odměny pro pěstouny na přechodnou dobu, vysoká administrativní zátěž a malá informovanost veřejnosti.

Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

Všechny informantky se shodly na skutečnosti, že finanční ohodnocení pro pěstouny dostatečné není.

Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

Všechny oslovené pracovnice OSPOD se shodly na tom, že zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu by bylo možné dosáhnout prostřednictvím jednotného koncepčního řešení problematiky (stejná pravidla ve všech krajích, spolupráce napříč kraji, povinnost umístit dítě do pěstounské rodiny a ne do ústavu...). Dalším často opakovaným návrhem bylo zrychlení práce soudů (dva výskyty). Informantky dále jednotlivě uvedly, že by bylo nutné zlepšit a zrychlit komunikaci mezi jednotlivými subjekty, umožnit jednoduchou změnu pěstounů na přechodnou dobu na dlouhodobé pěstouny a zpět, aktualizovat zákony tak, aby byly efektivnější, zvýšit počet pěstounů, zvýšit odměnu pro pěstouny, lépe informovat veřejnost o možnosti pěstounství na přechodnou dobu a snížit administrativní zátěž pěstounů.

3.2.2 Rozhovory s pracovníky doprovázejících organizací

Doprovázející organizace hrají důležitou roli v procesu pěstounské péče na přechodnou dobu v kontextu s tím, že jejich úkolem je poskytovat pěstounům na přechodnou dobu potřebnou supervizi a informace. V následující podřazené kapitole budou analyzovány rozhovory s pěti pracovníky doprovázejících organizací, které byly realizovány dle předem stanovených otázek, uvedených v příloze této práce.

Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

Dva informanti konstatovali, že jejich spolupráce s pěstounskými rodinami je pokaždé individuální a postup proto nelze standardizovat. V dalších odpovědích figurovaly výrazy „vzdělávání“ a „poradenství“. Jeden z informantů pregnančně shrnul, že „*Pěstouni jsou seznámeni s obsahem doprovázení, svými právy a povinnostmi. Spolupráce je nastavena na základě vzájemné domluvy sociálních/klíčových pracovníků rodiny a pěstounů, popř. dětí v rodině.*“ Dle dalších informantů se pracovníci doprovázejících

organizací mohou účastnit prvních schůzek s budoucími náhradními rodiči, kam se dítě předává. Dvěma informanty byl vyzdvihován vzájemný respekt a důvěra.

S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umíst'ovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

Kromě stručného vyjádření informanta, který konstatoval, že problémem je především vzájemné nepochopení si mezi rodinami, a informanta, podle kterého se daří všechny problémy včas řešit (bohužel nebylo rozvedeno, o jaké konkrétní problémy se jedná), bylo ve zbývajících třech vyjádřeních coby největší problém vyzdvihováno překračování kompetencí pěstounů na přechodnou dobu. Toto se má dít hlavně ve spojitosti se snahou pěstounů ovlivnit další umístění dítěte. Jeden z dotázaných pracovníků dále uvedl, že se setkává s přeceňováním vlastních schopností ze strany pěstounů a s jejich odsuzováním biologických rodičů. Podle jiného existují případy pěstounů, kteří nerespektují soukromé údaje o dítěti.

Jaké služby nabízí Vaše organizace pěstounským rodinám?

Z odpovědí jednotlivých pracovníků lze vydedukovat, že doprovázející organizace nabízejí setkávání s klíčovými pracovníky, supervize, přípravu budoucích pěstounů, povinné průběžné vzdělávání, metodické schůzky, asistence při přebírání a předávání dítěte, podpůrné služby (např. služba psychologa), odlehčovací aktivity pro děti, akce pro děti, služby pro pěstouny a děti, které organizace nedoprovází apod. Obecně jde tedy o službu doprovázení, poskytující pěstounům na přechodnou dobu a dětem pomoc na základě dohody o výkonu pěstounské péče.

Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

Na základě odpovědí jednotlivých informantů lze shrnout, že se jedná o následující školení: různá setkávání, kulaté stoly na téma pěstounské péče na přechodnou dobu, občasné metodické setkání na příslušném krajském úřadě, přípravy zaměřující se na proces předávání, sebezkušenostní cvičení apod. Jeden z informantů konstatoval, že pravidelná specifická školení s tématem pěstounské péče na přechodnou dobu jeho organizace nenabízí, vždy se v tomto případě jedná o nahodilé semináře. Jiný informant vztáhl otázku na klíčové pracovníky, kteří dle jeho slov procházejí každý rok metodickými školeními

organizace, ve které působí, účastní se workshopů a mezioborových setkání, kulatých stolů, konferencí a akreditovaných kurzů dle zákona.

Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umíst'ovány?

Všichni oslovení pracovníci doprovázejících organizací se shodli na tom, že přínos pěstounské péče je nepopíratelný a významný. Viděli pozitivní vliv na dítě v nejrůznějších aspektech, především v souvislosti s psychikou dítěte. Jeden z informantů dodal, že dle statistik klesl mimo jiné i díky pěstounské péči na přechodnou dobu počet dětí do tří let, umístěných v ústavním zařízení. Tentýž dotázaný konstatoval, že bohužel ještě plně nevyužíváme potenciál institutu pěstounské péče na přechodnou dobu, která by mohla dočasně nahradit dlouhodobé pěstouny například v případě delší vážné nemoci.

V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

Nejčastěji informanti uváděli coby pozitivum pěstounské péče na přechodnou dobu skutečnost, že děti díky ní zažijí rodinné prostředí se všemi jeho specifiky (dítě zažije osobní péči, má možnost navázat citový vztah k pečující osobě, získává pozitivní zkušenost s mezilidskými vztahy). Z toho vyplývá další výhoda, kterou uvedl jeden z dotázaných – díky tomuto institutu ubývá dětí, které si v nejtěžším věku prošly citovou deprivací.

V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

Jako negativa institutu pěstounské péče na přechodnou dobu byly informanty nejčastěji označovány skutečnosti jako nekoncepční řešení problematiky (nejednotnost napříč celou republikou i jednotlivými kraji, časté měnění systému) či velká psychická zátěž pro pěstouny. Jeden z dotázaných pracovníků konstatoval, že v systému pěstounské péče na přechodnou dobu absentuje podpora a odborná pomoc pro biologické a adoptivní rodiče. Tyto poznatky mají potenciál stát se návrhy pro zlepšení procesu pěstounské péče na přechodnou dobu.

Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

Zatímco dva informanti odpověděli, že jim ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu připadá dostačující (jeden z nich navrhnul, aby byli jinak oceněni

pěstouni, kteří mají ve své péči více dětí), zbylí tři konstatovali, že jim finanční ohodnocení dostatečné nepřipadá.

Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

Tři z informantů opět poukázali na nekoncepční řešení problematiky, přičemž navrhli, že by bylo efektivní nastavit jasná pravidla minimálně v rámci kraje a zlepšit komunikaci mezi jednotlivými aktéry. Jeden z dotázaných navrhl, aby byli kandidáti na pěstounskou péči na přechodnou dobu lépe vybíráni (konkrétně na úrovni kraje). Dalšími z návrhů bylo propagování náhradní rodinné péče, lepší spolupráce se soudy a zvýšení počtu organizací, které se věnují sanaci (obzvláště v případě, kdy se dítě vrací do původní rodiny) a celkové zlidštění procesu.

3.2.3 Rozhovory s pěstounskými rodinami

Realizovány byly i rozhovory s jednotlivými pěstounskými rodinami (respektive s jejich zástupci). Bylo osloveno celkem pět osob, které odpovídali na otázky, přiložené v příloze této práce.¹²⁹

Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?

Nejvíce dotázaných (konkrétně čtyři) uvedlo, že motivačním faktorem, který je přivedl k rozhodnutí stát se pěstounem na přechodnou dobu, byla láska k dětem. Stejný počet respondentů uvedl, že chtěli někomu pomoci. Jednotlivě pak informanti uváděli, že chtěli něco změnit, hledali nový smysl života, cítili k dětem lítost a chtěli se seberealizovat. U jednoho z dotázaných byl impulzem odchod vlastních dětí z domu a touha předat své životní zkušenosti někomu dalšímu.

Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

Odpovědi na tuto otázku byly poměrně pestré. Jelikož zkušenosti zpovídaných pěstounů jsou velmi individuální a zároveň užitečné, budou uvedeny v kompletní citaci. Dva z informantů uvedli, že svůj životní styl museli změnit minimálně. Konkrétně konstatovali, že „*Nijak zvlášť jsme ho měnit nemuseli, jen jsme museli začít více plánovat a*

¹²⁹ Příloha č. 8 – Otázky k rozhovoru s pěstounskými rodinami, str. 112

přemýšlet, co ještě můžeme a co už ne.“ a „Skoro vůbec, jsme velká a rozvětvená rodina, která bydlí blízko u sebe. Takže si navzájem snažíme pomáhat a vzhledem k tomu, že kolem byly pořád nějaké malé děti, tak jsme na to i zvyklí.“ Tři dotázaní museli svůj životní styl změnit výrazně. První z nich uvedl, že svůj život coby rodina změnili „zcela zásadně, omezili jsme cestování a adrenalinové aktivity, změnili jsme životosprávu a oživil si zdravé návyky, abychom šli dětem příkladem“. Další informant konstatoval hlubší změnu, jelikož jeho životní styl se „změnil úplně od základu. Přestěhovali jsme se z paneláku do rodinného domku, začali jsme zahradničit a prostě více času trávit s dětmi v přírodě. Máme také méně času na sebe, ale ty děti za to stojí.“ Poslední z dotázaných pěstounů se zmiňuje o změnách, které souvisí s denním fungováním rodiny. „Museli jsme hodně zdokonalit dělbu práce, s dětmi v PPPD je potřeba stále někam chodit a zařizovat, hromada papírování a člověk je pořád tak nějak v poklusu.“

Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

Čtyři informanti na otázku odpověděli pouze slovem „ne“. Pátý dotázaný pěstoun svou odpověď rozvedl konstatováním, že jediným problémem bylo neustálé odpovídání na otázky známých a přátel ohledně rozhodnutí stát se pěstounem na přechodnou dobu, z nichž někteří toto rozhodnutí plně nepochopili.

Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

Tři z dotázaných uvedli, že v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu žádné závažnější problémy řešit nemuseli. Dva informanti, kteří závažnější problémy zažili, konstatovali, že se týkaly v jednom případě ztráty přátel, kteří se k rozhodnutí stát se pěstouny na přechodnou dobu stavěli negativně, a ve druhém případě cestování do zahraničí (dítěti v pěstounské péči na přechodnou dobu nemůže pěstoun nechat udělat pas).

V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?

Tři z dotázaných uvedli, že spatřují největší rozdíl v pečlivějším přístupu k péči o svěřené dítě. Další dva zdůraznili detailnější dokumentaci, a to fotoalba a deníčky. Taktéž dvakrát zazněla odpověď, že se staráte teď a tady, ale neplánujete si společnou budoucnost.

Zcela krásně to vystihla jedna z pěstunek slovy „ ... vědomě dát přijatému dítěti velké množství lásky a péče v přítomnosti, položit pevné základy dobra a pustit ho s kouskem svého srdce do světa.“ Jedenkrát se objevily odpovědi, že největším rozdílem je péče o starší sourozence svěřeného dítěte nebo velký boj s úředníky.

Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?

Všichni informanti uvedli, že jejich vlastní děti s dětmi, které do rodiny dočasně přijdou, nemají žádný problém. Jeden z dotázaných poznamenal, že důležité podle jeho názoru je, aby mělo každé dítě svůj prostor a aby se v tomto navzájem respektovaly. Věk vlastních dětí informantů se pohyboval od 14 do 24 let.

Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?

Tři dotázaní pěstouni stručně konstatovali, že jim předávání dětí do další péče žádné emocionální problémy nedělá. Zbylí dva rovněž uvedli, že toto předání je bezproblémové, svou odpověď však konkretizovali tím, že jsou s předanými dětmi v kontaktu, popřípadě že celý proces berou jako práci, ačkoli k dětem přistupují s láskou.

Kam děti z Vaší péče přecházejí?

V odpovědích informantů se dvanáctkrát vyskytovala informace, že děti přecházely do adopce. Tři z dětí, které prošly péčí dotázaných, odcházely zpět do své biologické rodiny. Jedno dítě přecházelo do dlouhodobé pěstounské péče a taktéž jedno do diagnostického ústavu.

Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?

Dva z dotázaných pěstounů konstatovali, že záleží na délce pobytu dítěte v rodině. Odpovědi dalších dvou informantů by se daly shrnout konstatováním, že se dotyční sice k dítěti přimknou, ale přimějí se svou citovou vazbu omezovat, jelikož si uvědomují, že děti jsou u nich pouze dočasně. Poslední pěstoun pak uvedl, že děti bere skoro jako vlastní a stejně tak je miluje.

Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?

Všichni informanti uvedli, že tento přínos hodnotí kladně.

Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případě jaké?

Dva informanti zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami nemají. Zbylí tři uvedli, že je mají, nicméně jejich zkušenosti se velmi lišily. První z těchto dotázaných pěstounů konstatoval, že jeho zkušenosti v tomto směru byly vesměs pozitivní, i když si s biologickou rodinou dítěte lidsky „nesedl“. Poté, co se však seznámil s podrobnostmi kolem celého případu, uznal, že matka se zachovala v rámci svých omezených možností správně. Druhý dotázaný uvedl, že jeho zkušenost příjemná nebyla, ale že úřady v případě této rodiny rozhodly o navrácení dítěte. Nakonec třetí informant se zkušenostmi se spoluprací s biologickou rodinou zažil pouze asistovaný styl s biologickou rodinou. Z výpovědí oslovených pěstounů je patrné, že se (v některých případech) snaží biologickou rodinu a její fungování hodnotit.

Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?

Všichni informanti se shodli na tom, že činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracují, je užitečná a hodnotili ji kladně.

Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?

Čtyři informanti se vyjádřili, že činnost terénních pracovníků OSPOD vnímají jednoznačně pozitivně (použili adjektiva jako „vstřícný“, „milý“). Pátý dotázaný pěstoun konstatoval, že terénní pracovníci OSPOD to „*mají složitě a ne vždy najdeme společnou řeč, ale v zásadních otázkách se shodneme*“.

V čem spatřujete pozitivna pěstounské péče na přechodnou dobu?

Všichni dotázaní pěstouni se shodli na tom, že pozitivem pěstounské péče na přechodnou dobu je především rodina (respektive pocit dítěte, že má rodinu a že někam patří). Jednotlivě pak informanti uváděli, že předností tohoto druhu náhradní rodinné péče je zdravý vývoj dítěte, nastavená pravidla, domov, bezpečí, vyrovnanost, šance prožít normální život apod.

V čem spatřujete negativna pěstounské péče na přechodnou dobu?

Nejvíce dotázaných pěstounů (konkrétně čtyři) uvedlo, že spatřují nevýhodu v práci soudů (v jejich pomalém řešení případů). Druhým nejčastěji jmenovaným negativem byla nejednotnost systému (dva výskyty ve výpovědích). Dále informanti jednotlivě uváděli

nedostatek dlouhodobých pěstounů, problémy při umístování sourozeneckých skupin či postižených dětí a nedostatečnou podporu ze strany kraje i státu.

Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

Všichni dotázaní pěstouni uvedli, že finanční ohodnocení pěstounů na přechodnou dobu je nedostatečné.

Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

Tři informanti uvedli, že by doporučili zrychlit práci soudů. Dva by uvítali, aby ubylo administrativy a aby se proces pěstounství na přechodnou dobu celkově zjednodušil. Další dva návrhy se týkaly toho, aby bylo možné dítě navštěvovat dříve, než se vyřídí všechny formality (například u předčasně narozených dětí, které musí být v inkubátoru, umožnit pěstounům navštěvovat je již v porodnici). Jeden z dotázaných pěstounů pak navrhl možnost jednoduchého přechodu mezi dlouhodobým a přechodným pěstounstvím.

3.3 Kvantitativní metody

3.3.1 On-line anketa s pěstounskými rodinami

Pro účely statistického vyhodnocení dat, získaných od respondentů prostřednictvím on-line ankety, byly stanoveny následující hypotézy:

H₁: Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

H₂: Existuje statisticky významná souvislost mezi vzděláním pěstouna a jeho ochotou přijmout do PPPD dítě jiného etnika.

H₃: Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H₄: Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu PPPD.

H₅: Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H₆: Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H₇: Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

K těmto hypotézám budou při statistickém vyhodnocení získaných dat vytvořeny tzv. nulové hypotézy, tedy tvrzení, vyjadřující statisticky nevýznamnou souvislost mezi testovanými proměnnými.

Prostřednictvím on-line ankety byla získána data od pěstounských rodin. V následující části budou tyto informace zpracovány vybranou statistickou metodou (test dobré shody chí-kvadrát) v kontextu výše stanovených hypotéz. Tam, kde to bude proveditelné a účelné, budou k jednotlivým hypotézám sestaveny tabulky, shrnující a zpřehledňující získaná data.

Vzorek respondentů čítal 98 (6 mužů a 92 žen) pěstounů na přechodnou dobu, kteří byli osloveni především prostřednictvím tematických skupin na sociálních sítích. Průměrný věk v tomto vzorku je 49,3 let. Celkem 68 respondentů žije v manželském svazku, 21 je rozvedených, 7 svobodných a 2 dotázané ženy uvedly, že jsou vdovy. Středoškolské vzdělání s maturitou má 66 dotázaných, 16 vlastní výuční list, 13 oslovených osob disponuje bakalářským a 3 magisterským titulem. Všichni respondenti bez výjimky mají vlastní děti, přičemž 45 dotázaných s nimi (respektive s některými z nich) žije stále ve společné domácnosti.

V pěstounské péči na přechodnou dobu měli pěstouni průměrně 4-5 dětí (aritmetický průměr: 4,66), které u nich průměrně strávily 9,6 měsíce. V souhrnu se oslovení respondenti postarali o 468 dětí (256 chlapců a 212 dívek). Z nich 204 odcházelo po skončení pěstounské péče na přechodnou dobu do adopce, 127 k biologické rodině, 113 do dlouhodobé pěstounské péče a 16 do dětského domova.

Zkoumáno bylo i to, v jakém kraji respondenti žijí – ve Středočeském kraji žije 23 respondentů, 13 v Moravskoslezském kraji, 11 v Libereckém kraji, 11 v Praze, 10 v Královéhradeckém kraji, 7 v Olomouckém kraji, 6 ve Zlínském kraji, 6 v Jihomoravském kraji, 4 v Pardubickém kraji, 4 v Ústeckém kraji, 2 respondenti žijí v kraji Vysočina a 1 v Plzeňském kraji. Žádný oslovený pěstoun nepocházel z Jihočeského a Karlovarského kraje.

První hypotéza zkoumala souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem. Tato hypotéza byla stanovena v souvislosti s domněnkou, že ženy mohou mít empatictější přístup k dětem než muži, kteří mohou preferovat přístup profesionálnější.

H₁: Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

Tabulka 4: Přístup respondentů k dětem v kontextu pohlaví

Pohlaví respondentů ↓	K dětem v PPPD přistupuji stejně jako k vlastním dětem.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný náзор	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
Muži	2	4	0	0	0	6
Ženy	67	16	5	4	0	92
Celkem	69	20	5	4	0	98
Pohlaví respondentů ↓	K dětem v PPPD přistupuji jako profesionál s nulovou citovou investicí do vztahu.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný náзор	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
Muži	0	0	0	0	6	6
Ženy	1	0	5	17	69	92
Σ	1	0	5	17	75	98

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti se v reakci na konstatování ohledně svého přístupu k dětem, které měli v pěstounské péči na přechodnou dobu, klonili k závěru, že k dětem přistupují spíše empaticky jako k vlastním potomkům. Konkrétní absolutní hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 4.

Hypotéza byla ověřena za pomoci testu dobré shody pro kontingenční tabulku o hladině významnosti 0,05. Prvně byla vyhodnocena shoda v odpovědích respondentů na tvrzení, že „K dětem v PPPD přistupuji stejně jako k vlastním dětem.“. Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 8,576$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, proto můžeme konstatovat, že mezi odpověďmi respondentů není v případě tohoto tvrzení statisticky významný rozdíl. Následně byla vyhodnocena shoda v odpovědích respondentů na tvrzení „K dětem v PPPD přistupuji jako profesionál s nulovou citovou investicí do vztahu.“. Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 1,963$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, můžeme proto konstatovat, že mezi odpověďmi respondentů není ani v tomto případě statisticky významný rozdíl. Ze statistického vyhodnocení hypotézy je patrné, že můžeme přijmout nulovou hypotézu, podle které není statisticky významná souvislost mezi pohlavím respondenta a jeho přístupem k dítěti v pěstounské péči na přechodnou dobu.

Druhá hypotéza si kladla otázku, zda existuje statisticky významná souvislost mezi vzděláním pěstouna a jeho ochotou přijmout do své péče dítě jiného etnika. Tato hypotéza byla stanovena v souladu s domněnkou, že vzdělanější respondenti budou k přijetí dítěte jiného etnika do své péče vstřícnější.

H₂: Existuje statisticky významná souvislost mezi vzděláním pěstouna a jeho ochotou přijmout do PPPD dítě jiného etnika.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi vzděláním pěstouna a jeho ochotou přijmout do PPPD dítě jiného etnika.

Pouze dva respondenti (oba shodně odpověděli, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je střední škola s maturitou) uvedli, že by nebyli ochotni přijmout do pěstounské péče na přechodnou dobu dítě jiného etnika. Pro statistické ověření hypotézy není tento výsledek dostatečně diverzifikovaný, přijmeme proto alternativní hypotézu, podle které neexistuje statisticky významná souvislost mezi vzděláním pěstouna a jeho ochotou přijmout do své péče dítě jiného etnika.

Třetí hypotéza testovala statistickou souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu pěstounské péče na přechodnou dobu na jeho soukromý, společenský, citový a intimní život. Coby kritérium praxe byl zvolen počet dětí, které prošly pěstounovou péčí, přičemž byly vytvořeny tři skupiny pěstounů – ti, kteří se starali o jedno až tři děti, ti, kteří měli v péči čtyři až šest dětí, a nakonec ti, kteří pečovali o více než sedm dětí.

H₃: Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

Pro vyhodnocení této hypotézy bylo nutné nejprve ověřit získaná data pro jednotlivé aspekty života respondentů. V tabulce č. 5 jsou prezentovány četnosti odpovědí pro konstatování „PPPD má pozitivní vliv na můj soukromý život.“. Z rozložení hodnot v tabulce je patrné, že respondenti se kloní spíše k pozitivnímu hodnocení vlivu pěstounské péče na přechodnou dobu na svůj soukromý život. Celkem 23 dotázaných uvedlo, že s předloženým výrokem souhlasí, 43 vyjádřilo částečný souhlas, vyhraněný názor na tuto skutečnost nemělo 28 pěstounů a odpovědi „spíše souhlasím“ a „plně souhlasím“ zvolili shodně dva pěstouni.

Tabulka 5: Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na soukromý život

Počet dětí v PPPD ↓	PPPD má pozitivní vliv na můj soukromý život.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
1–3	7	11	11	0	0	29
4–6	8	24	15	2	2	51
7 a více	8	8	2	0	0	18
Σ	23	43	28	2	2	98

Zdroj: vlastní zpracování

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 11,568$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507$, můžeme proto konstatovat, že mezi odpověďmi respondentů není v tomto případě statisticky významný rozdíl.

Následující tabulka č. 6 prezentuje výsledky reakcí respondentů na to, jak pěstounská péče na přechodnou dobu ovlivnila jejich společenský život. Celkem 4 respondenti uvedli, že s tímto výrokem plně souhlasí. Dalších 28 respondentů spíše souhlasí a 15 dotázaných nemá vyhraněný názor. S výrokem spíše nesouhlasí 28 dotázaných a 23 pěstounů s ním plně nesouhlasí.

Tabulka 6: Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na společenský život

Počet dětí v PPPD ↓	PPPD má pozitivní vliv na můj společenský život.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
1–3	4	9	4	8	4	29
4–6	0	13	8	13	17	51
7 a více	0	6	3	7	2	18
Σ	4	28	15	28	23	98

Zdroj: vlastní zpracování

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 15,286$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507$, můžeme proto konstatovat, že mezi odpověďmi respondentů není ani v tomto případě statisticky významný rozdíl.

Tabulka č. 7 zobrazuje reakce respondentů na konstatování, že pěstounská péče na přechodnou dobu má pozitivní vliv na jejich citový život. Celkem 49 respondentů s pozitivním vlivem pěstounské péče na svůj citový život plně souhlasí, 43 dotázaných pak spíše souhlasí. Další 4 pěstouni neměli na záležitost vyhraněný názor a pouze dva uvedli, že s kladným vlivem na svůj citový život plně nesouhlasí (oba tyto respondenti měli v péči tři děti a méně).

Tabulka 7: Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na citový život

Počet dětí v PPPD ↓	PPPD má pozitivní vliv na můj citový život.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
1–3	14	11	2	0	2	29
4–6	23	28	0	0	0	51
7 a více	12	4	2	0	0	18
Σ	49	43	4	0	2	98

Zdroj: vlastní zpracování

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 9,408$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507$. Lze konstatovat, že mezi reakcemi dotázaných pěstounů není statisticky významný rozdíl v souvislosti s délkou jejich praxe.

Tabulka č. 8 prezentuje výsledky, získané po dotázání se pěstounů na vliv pěstounské péče na jejich intimní život. Žádný z dotázaných plně nesouhlasil s tím, že by tento vliv byl kladný. Celkem 20 respondentů uvedlo, že s tvrzením spíše souhlasí, a dalších 31 respondentů označilo odpověď „nemám vyhraněný názor“. S výrokem spíše nesouhlasilo 41 respondentů a 6 dotázaných pěstounů uvedlo, že plně nesouhlasí.

Tabulka 8: Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na intimní život

Počet dětí v PPPD ↓	PPPD má pozitivní vliv na můj intimní život.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
1–3	0	6	8	13	2	29
4–6	0	10	19	18	4	51
7 a více	0	4	4	10	0	18
Σ	0	20	31	41	6	98

Zdroj: vlastní zpracování

Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 3,98$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507$. Lze konstatovat, že mezi odpověďmi dotázaných pěstounů na konstatování, že pěstounská péče na přechodnou dobu pozitivně ovlivnila jejich intimní život, není statisticky významný rozdíl v souvislosti s jejich praxí. Můžeme tedy shrnout, že co se týče vlivu pěstounské péče na přechodnou dobu, s délkou praxe u pěstounů na přechodnou dobu nesouvisí ani jeden ze zkoumaných aspektů života.

Čtvrtá hypotéza ověřovala souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu pěstounské péče na přechodnou dobu. Tato hypotéza vycházela z domněnky, že vnímání stresových situací v procesu pěstounské péče na přechodnou dobu by mohlo být genderově determinované.

H₄: Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu PPPD.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu PPPD.

Tabulka 9: Souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením stresu v rámci PPPD

Pohlaví respondentů ↓	PPPD mi často přináší stresové situace.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
Muži	0	2	0	4	0	6
Ženy	15	23	20	34	0	92
Σ	15	25	20	38	0	98

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem 15 respondentů (šlo o samé ženy) s tvrzením, že jim pěstounská péče často přináší stresové situace, plně souhlasilo. S výrokem spíše souhlasilo 25 dotázaných (2 muži a 23 žen) a vyhraněný názor nemělo 20 respondentek (0 mužů). Nakonec spíše nesouhlasilo 38 dotázaných (4 muži a 34 žen), přičemž nikdo nezvolil odpověď „plně nesouhlasím“. Hypotéza byla ověřena za pomoci testu dobré shody. Vypočítaná hodnota

testového kritéria $\chi^2 = 3,708$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, proto přijímáme nulovou hypotézu, podle které spolu testované proměnné nesouvisí.

Pátá stanovená hypotéza zkoumala statistickou souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti pěstounské péče na přechodnou dobu. Coby měřítko praxe byl opět využit počet dětí, které prošly péčí konkrétního pěstouna. Stejně jako výše byly vytvořeny tři kategorie – pro pěstouny s jedním dítětem až třemi dětmi, s čtyřmi až šesti dětmi a s více než sedmi dětmi.

H₅: Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Tabulka 10: Souvislost mezi praxí respondentů a jejich hodnocením vhodnosti PPPD

Počet dětí v PPPD ↓	PPPD je vhodné řešení.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
1–3	22	4	3	0	0	29
4–6	41	9	1	0	0	51
7 a více	14	2	2	0	0	18
Σ	77	15	6	0	0	98

Zdroj: vlastní zpracování

S vhodností pěstounské péče na přechodnou dobu plně souhlasilo celkem 77 respondentů. Za spíše vhodné řešení ji označilo 15 respondentů. Pouze 6 dotázaných nemělo vyhraněný názor a nikdo nezvolil odpověď, která by inklinovala k nevhodnosti pěstounské péče na přechodnou dobu. Rozdělení odpovědí dle počtu dětí, které prošly péčí respondentů, bylo statisticky ověřeno. Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 3,498$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(8) = 15,507$, proto přijímáme nulovou hypotézu, podle které spolu testované proměnné nesouvisí.

Šestá hypotéza se ptala, zda existuje statisticky významný rozdíl mezi tím, jak pěstoun hodnotí teoretickou přípravu na pěstounství na přechodnou dobu, a mezi jeho hodnocením vhodnosti tohoto typu náhradní rodinné péče.

H₆: Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Tabulka 11: Souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD

PPPD je vhodné řešení. ↓	Teoretická příprava na PPPD byla dostatečná.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
Plně souhlasím	19	31	9	13	5	77
Spíše souhlasím	0	6	2	7	0	15
Nemám vyhraněný názor	0	1	0	5	0	6
Spíše nesouhlasím	0	0	0	0	0	0
Plně nesouhlasím	0	0	0	0	0	0
Σ	19	38	11	25	5	98

Analýzou výsledků bylo zjištěno, že nejvyšší počet respondentů, konkrétně 31, plně souhlasí s tím, že pěstounská péče na přechodnou dobu je vhodným řešením, a zároveň hodnotí svou teoretickou přípravu na tento typ náhradní rodinné výchovy jako spíše

dostatečnou. S tím, že teoretická příprava budoucího pěstouna je plně dostačující, souhlasilo 19 oslovených. Za spíše nedostatečnou ji považuje 13 osob, za plně nedostatečnou 5 respondentů. Vyhraněný názor na tuto problematiku nemá 9 dotázaných.

Získané výsledky byly ověřeny prostřednictvím testu dobré shody. Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 20,844$ je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(16) = 26,296$, proto přijímáme nulovou hypotézu, podle které spolu testované proměnné nesouvisí.

Podle poslední sedmé hypotézy existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy budoucího pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti pěstounské péče na přechodnou dobu.

H₇: Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H₀: Neexistuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Tabulka 12: Souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD

PPPD je vhodné řešení. ↓	Praktická příprava na PPPD byla dostatečná.					Σ
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
Plně souhlasím	21	30	15	6	5	77
Spíše souhlasím	0	4	4	7	0	15
Nemám vyhraněný názor	1	0	0	5	0	6
Spíše nesouhlasím	0	0	0	0	0	0
Plně nesouhlasím	0	0	0	0	0	0
Σ	22	34	19	18	5	98

Zdroj: vlastní zpracování

Praktická příprava byla plně dostatečná dle 22 respondentů, dalších 34 se klonilo k názoru, že praktická příprava na pěstounskou péči byla spíše dostatečná. Nevyhraněným názorem disponovalo 19 dotázaných. Za spíše nedostatečnou označilo praktickou přípravu 18 pěstounů a nakonec 5 konstatovalo, že praktická příprava byla plně nedostatečná.

Získané výsledky byly ověřeny prostřednictvím testu dobré shody. Vypočítaná hodnota testového kritéria $\chi^2 = 34,986$ je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(16) = 26,296$, proto můžeme zamítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu H_7 , podle které existuje závislost mezi proměnnými. Z tabulky je evidentní, že respondenti, kteří hodnotili svou praktickou přípravu jako plně či spíše dostatečnou, zároveň měli tendenci hodnotit pěstounskou péči na přechodnou dobu jako plně vhodné řešení.

Z vyhodnocení jednotlivých hypotéz můžeme vydedukovat, že ačkoli mezi sledovanými proměnnými nebyly nalezeny statisticky významné shody (s výjimkou souvislosti mezi postojem k pěstounské péči na přechodnou dobu jako vhodnému řešení a hodnocením praktické přípravy na pěstounství), respondenti vykazovali v rámci pokládaných otázek poměrně jednoznačné tendence. Tyto tendence budou shrnuty a diskutovány v následující kapitole.

3.3.2 Komparace počtu zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu a nezaměstnanosti v jednotlivých krajích

Pěstounům na přechodnou dobu je často vyčítáno, že **pěstounství využívají coby zdroj financí** namísto toho, aby jim šlo primárně o zájem dětí, které mají přechodně ve své péči. V následující tabulce je komparován počet zájemců o pěstounskou péči na přechodnou dobu s nezaměstnaností.

Tabulka 13: Komparace zájemců o PPPD a nezaměstnanosti dle jednotlivých krajů v srpnu roku 2018

Územní jednotka	Zájemci o PPPD	Počet uchazečů o zaměstnání	Podíl nezaměstnaných osob v %
Hl. město Praha	71	20 410	2,16
Středočeský kraj	117	25 701	2,69
Jihočeský kraj	30	9 471	2,01
Plzeňský kraj	26	8 692	2,06
Karlovarský kraj	24	5 927	2,77
Ústecký kraj	42	27 427	4,65
Liberecký kraj	32	9 977	3,15
Královéhradecký kraj	55	8 696	2,23
Pardubický kraj	31	7 210	1,99
Kraj Vysočina	17	9 915	2,84
Jihomoravský kraj	91	31 335	3,77
Olomoucký kraj	27	14 151	3,20
Zlínský kraj	30	10 942	2,61
Moravskoslezský kraj	134	40 645	4,72
Celkem ČR	727	230 499	3,05

Zdroj: vlastní zpracování, data čerpána z Seznam pěstounů na přechodnou dobu¹³⁰ a Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob¹³¹

¹³⁰ Seznam pěstounů na přechodnou dobu [online]. *Pěstouni*, aktuální k 27. 9. 2018. [Cit. 27. 9. 2018].

Dostupné z: https://urad.kr-olomoucky.cz/pestouni/Lists/Seznam%20pstoun%20na%20pochodnou%20dobu/Vsechny_kraje_prehled.aspx

Ze statistického ověření dat bylo zjištěno, že mezi počty pěstounů na přechodnou dobu a nezaměstnaností v jednotlivých krajích není statisticky významný rozdíl. Pro předsudek, že pěstouni na přechodnou dobu si toto povolání zvolili kvůli odměnám, které z výkonu pěstounství plynou, tedy nejsou relevantní zdroje.

¹³¹ Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob [online]. *Český statistický úřad*, aktuální k 27. 9. 2018. [Cit. 27. 9. 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAM11-B&z=T&f=TABULKA&sp=A&skupId=766&katalog=30853&pvo=ZAM11-B&str=v194&c=v3~4__RP2018MP08&u=v197__VUZEMI__100__3140

4 Výsledky a diskuze

V rámci následující kapitoly budou představeny výsledky empirického výzkumu v souvislosti se stanovenými výzkumnými otázkami a hypotézami. Výzkum byl rozdělen na kvalitativní a kvantitativní část. Pro kvalitativní část, tvořenou rozhovory s vybranými subjekty, byly stanoveny výzkumné otázky, které budou v dalších odstavcích zodpovězeny.

První výzkumnou otázkou bylo: „*S jakými problémy se vybrané subjekty v kontextu s procesem pěstounské péče na přechodnou dobu setkávají?*“. Terénní pracovnice OSPOD uvedly, že se kromě problémů ve spolupráci s biologickými rodiči setkávají s **nedostatkem pěstounů**, s problémy při umístování dětí se zdravotním postižením a sourozeneckých skupin a s **pomalou prací soudů**. Situaci podle těchto pracovnic komplikuje nedostatečné legislativní řešení problematiky, nejednotné podmínky napříč kraji a pomalá práce soudů. Podle pracovníků doprovodných organizací je problematické **překračování kompetencí** ze strany pěstounů (které se projevuje například ve snaze hodnotit biologické rodiče) a dále **nekoncepční řešení problematiky v legislativě**, velká psychická zátěž pro pěstouny a absence podpory a odborné pomoci pro biologické a adoptivní rodiče. Nakonec zástupci z pěstounských rodin uváděli, že měli problém s pochopením ze strany svých přátel. Praktickým problémem byla nemožnost vycestovat s dětmi do zahraničí – dítěti v pěstounské péči na přechodnou dobu totiž nemůže jeho pěstoun nechat udělat pas. Dalšími uváděnými potížemi byla **pomalá práce soudů**, **nejednotnost systému**, **nedostatek pěstounů**, problémy při umístování sourozeneckých skupin a dětí s hendikepem a nedostatečná podpora ze strany státu.

Druhá výzkumná otázka zněla: „*Jak vybrané subjekty hodnotí koncept pěstounské péče na přechodnou dobu?*“. Pracovnice OSPOD viděly přínos tohoto typu pěstounské péče hlavně v kladném působení na dítě prostřednictvím rodinného prostředí a v možnosti individuálního přístupu k dítěti. Přínos v tomto směru viděli i pracovníci doprovodných organizací (jeden z nich dodal, že potenciál pěstounské péče na přechodnou dobu bohužel není stále plně využíván) a zástupci pěstounských rodin. Všechny skupiny se shodly na tom, že **pěstouni na přechodnou dobu jsou nedostatečně finančně ohodnoceni** (pouze dva pracovníci doprovodných organizací považovali odměnu pro pěstouny za dostatečnou), a že slabiny pěstounství na přechodnou dobu tkví především v **nedostatečném legislativním řešení problematiky**.

Třetí výzkumná otázka se ptala: „*Jaké změny by vybrané subjekty aplikovaly na model pěstounské péče na přechodnou dobu?*“. Pracovnice OSPOD se shodly na tom, že je třeba **jednotného a koncepčního řešení pěstounské péče** na přechodnou dobu. Pracovníci doprovodných organizací byli stejného názoru, přičemž doplnili, že by bylo efektivní **nastavit jasná pravidla** alespoň na úrovni jednotlivých krajů. Pěstounské rodiny opakovaně navrhovaly **zrychlit práci soudů, omezit administrativu** a zavést možnost navštívit dítě ještě před vyřízením všech formalit.

Nakonec poslední výzkumná otázka se tázala: „*Jaké rozdíly byly mezi vybranými subjekty nalezeny v souvislosti s výše stanovenými výzkumnými otázkami?*“ Na jednotlivé výzkumné otázky odpovídali zástupci dotázaných skupin poměrně podobně, výraznější rozdíl byl pouze v otázce, zdali je finanční odměna pro pěstouny dostatečná, kde dva zástupci doprovodných organizací konstatovali, že dostatečná je (nikdo jiný se v tomto duchu nevyjádřil). Z toho implicitně vyplývá, že **pozitiva a nedostatky pěstounské péče jsou poměrně konstantní**, což by mohlo zjednodušit cestu za nápravou problémů, se kterými se jednotlivé zúčastněné strany v procesu pěstounské péče na přechodnou dobu potýkají.

Co se týče kvantitativního výzkumu, bylo **stanoveno celkem sedm hypotéz**, které zkoumaly existenci statisticky významného vztahu mezi vybranými proměnnými. Pouze u jedné z hypotéz byla nalezena statisticky významná shoda – konkrétně šlo o hypotézu H₇, jež hledala souvislost mezi hodnocením praktické přípravy budoucího pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti pěstounské péče na přechodnou dobu. V tomto případě bylo zjištěno, že pěstouni, kteří hodnotí pěstounskou péči na přechodnou dobu jako vhodný koncept, mají rovněž tendenci pozitivně hodnotit svou praktickou přípravu na roli pěstouna.

Ačkoli se tedy nepodařilo dohledat více relevantních statistických souvislostí mezi vybranými proměnnými, lze konstatovat, že **zjištěný výsledek je pozitivní**. A to proto, že data získaná od respondentů (jak je evidentní z analýzy on-line ankety v předchozí hlavní kapitole) ukazují na skutečnost, že respondenti mají sklon přistupovat k záležitostem kolem pěstounské péče na přechodnou dobu pozitivně bez ohledu na determinanty, jakými jsou například pohlaví, vzdělání apod.

Nakonec bylo zjišťováno, zda počet pěstounů na přechodnou dobu v jednotlivých krajích koreluje s nezaměstnaností. Jedním z mýtů, který panuje kolem pěstounství na

přechodnou dobu, je totiž domněnka, podle které mají o pěstounství zájem primárně lidé, kteří se tímto způsobem snaží saturovat své finanční potřeby. Komparací údajů o počtu pěstounů s údaji o nezaměstnanosti v jednotlivých krajích bylo zjištěno, že mezi těmito dvěma faktory **neexistuje statisticky významná souvislost**. V tomto se tedy **závěry empirického výzkumu předkládané práce shodují například s výsledky výzkumu neziskové organizace Lumos**, který byl proveden v roce 2015. Tato organizace dokázala nejen skutečnost, že není pravda, že s pěstounstvím začínají lidé na základě toho, že hledají práci a o možnosti profesionálního pěstounství se dozví na úřadech práce, ale dále například to, **průměrný pěstoun je vzdělanější než česká populace ve stejném věku** (Pěstounství jako byznys pro lidi bez práce? Český průzkum vyvrátil mýty, 2015).¹³²

Tentýž průzkum zjistil další podstatné zkušenosti. Z výsledků vyplynulo, že typickým pěstounem na přechodnou dobu je středoškolsky vzdělaná čtyřicátnice, která pracuje v pomáhající profesi a žije v domácnosti s partnerem. Pěstouni na přechodnou dobu jsou v průměru vzdělanější než česká populace ve stejném věku (35 až 64 let). Před začátkem výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu bylo pouze 14 % pěstounů nezaměstnaných, z toho dlouhodobě pouze 3 %. Výzkum vyvrátil další předsudek – děti se nestěhují z rodiny do rodiny (pro naprostou většinu z nich – 97 % – se během roku pobytu najde trvalé řešení) a není pravdou, že by pěstouni brali peníze a většinu času neměli děti v péči (profesionální pěstouni mají v průměru nějaké dítě v péči téměř 90 % času, po který tuto činnost vykonávají). Závěrem výzkumu je doporučeno vyloučit jakékoli zhoršování podmínek pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu (například snižování výše odměny, popřípadě její vyplácení pouze v době, kdy má pěstoun dítě v péči), naopak lze doporučit posílení spolupráce s biologickými rodinami a vyhledávání dalších pěstounů (Lumos, 2015).¹³³

¹³² Pěstounská péče na přechodnou dobu. Výsledky průzkumu mezi pěstouny na přechodnou dobu. Dostupné z: https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/Pr%C5%AFzkum_mezi_p%C4%9Bstouny_na_p%C5%99echodnou_dobu_2015_0.pdf.

¹³³ Pěstounská péče na přechodnou dobu. Výsledky průzkumu mezi pěstouny na přechodnou dobu. Dostupné z: https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/Pr%C5%AFzkum_mezi_p%C4%9Bstouny_na_p%C5%99echodnou_dobu_2015_0.pdf

5 Závěr

Jak dokazuje řada českých i zahraničních výzkumů, ústavní péče má na psychický i fyzický vývoj dětí negativní dopady. Aby byl snížen počet dětí, které jsou do ústavní péče umisťovány, učinila Česká republika významný krok v podobě přijetí **novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí**, která nabyla účinnosti v lednu 2013 a **zlepšila podmínky pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu**, která, zjednodušeně řečeno, slouží k tomu, aby děti nemusely absolvovat ústavní péči po dobu, kdy se hledá trvalé řešení jejich situace.

Pěstouni na přechodnou dobu musí být stále připraveni přijmout dítě a poskytovat mu celodenní péči, proto je **tato forma náhradní rodinné péče definována jako povolání s pravidelným příjmem**. To je jeden z důvodů, proč se kolem pěstounství na přechodnou dobu nahromadilo takové množství negativních tvrzení, přizívaných ze strany médií a politiků. Podle některých je přechodné pěstounství byznys, kterému se lidé věnují pouze pro peníze, podle jiných je zase péče těchto pěstounů neodborná a nekvalitní, popřípadě se děti musí každou chvíli stěhovat do jiné rodiny, protože se pro ně nenajde trvalé řešení. **Tyto mýty však vyvrátil výzkum nadace Lumos¹³⁴, se kterým se shoduje i výzkum realizovaný v rámci této práce.**

Cílem předložené bakalářské práce bylo zjistit, jaká jsou zásadní úskalí a rizika pěstounské péče na přechodnou dobu v průběhu celého procesu, determinovat s tím spojené nároky na veškeré dotčené subjekty, a navrhnout případná doporučení pro praxi.

Z praktického výzkumu vyplynulo několik podstatných doporučení, která mají potenciál zefektivnit proces pěstounské péče na přechodnou dobu.

Dotazované subjekty často opakovaly, že současné **legislativní řešení problematiky pěstounské péče na přechodnou dobu je nekoncepční a nejednotné**. Rozdíly v rámci krajů způsobují problémy, které by mohla vyřešit **důkladná revize relevantních právních předpisů**. Dalším často zmiňovaným problémem byla **pomalá práce soudů**. Někteří profesionální pěstouni uváděli, že s tím souvisí nutnost umožnit pěstounům, aby mohli navštěvovat děti ještě předtím, než budou dokončeny všechny procesní úkony. V praxi se podle nich často stává, že trvá i měsíc, než se novorozené dítě

¹³⁴ Pěstounská péče na přechodnou dobu. Výsledky průzkumu mezi pěstouny na přechodnou dobu. Dostupné z: https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/Pr%C5%AFzkum_mezi_p%C4%9Bstouny_na_p%C5%99echodnou_dobu_2015_0.pdf

dostane z novorozeneckého oddělení do přechodné pěstounské péče. V nemocnici tak tráví první dny svého života bez blízké osoby, přičemž právě v takto raném věku má každý ztracený den obrovskou váhu při tvorbě správného attachmentu.

Je tedy evidentní, že ačkoli je pěstounská péče na přechodnou dobu bezpochyby institucí, která pomáhá potřebným dětem vyhnout se psychickému strádání a dává jim možnost zažít pocit z fungující rodiny, **je nutné ji revidovat především v oblasti legislativy.**

6 Seznam použitých zdrojů

Monografie

- BUBLEOVÁ, V., 2014. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*, 3., přeprac. vyd., Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-19-7.
- BUBLEOVÁ, V. a kol. 2002. *Mezinárodní srovnání přístupů a forem realizace pěstounské péče se zřetelem k využití profesionálních pěstounů při řešení situace ohroženého dítěte a reintegrace rodiny*, Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 80-239-0101-X.
- CAIRNS, K., 2013. *Bezpečná vazba mezi náhradními rodiči a dítětem: traumata v raném vztahu a psychická odolnost*, Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0370-4.
- GABRIEL, Z. & NOVÁK, T., 2008. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1788-3.
- GJURIČOVÁ, Š. & KUBIČKA, J., 2009. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*, 2., dopl. a přeprac. vyd., Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2390-7.
- GULOVÁ, L. & ŠÍP, R., 2013. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4368-4.
- HENDL, J., 2004. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*, Praha: Portál. ISBN 978-807-1788-201.
- CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*, Praha: Grada. ISBN 978-802-4713-694.
- JANÁKOVÁ, L., 2007. *Dary se přece nevracejí: příběh atypické pěstounské rodiny*, Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-028-7.
- JAROŠOVÁ, E. & NOSKIEVIČOVÁ, D., 2015. *Pokročilejší metody statistické regulace procesu*, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5355-3.
- KOLUCHOVÁ, J., 1992. *Psychický vývoj dětí v pěstounské péči*, Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. ISBN 80-8552-901-7.
- KOLUCHOVÁ, J. & MATĚJČEK, Z., 2002. *Osvojení a pěstounská péče*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-637-3.
- KOVAŘÍK, J., BUBLEOVÁ, V. & ŠLESINGEROVÁ, K., 2004. *Náhradní rodinná péče v praxi*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-957-7.
- KUKLA, L., 2016. *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*, Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3874-1.

- MATĚJČEK, Z., 1994. *Co děti nejvíc potřebují: Eseje z dětské psychologie*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-006-5.
- MATĚJČEK, Z., 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Z., 2002. *Osvojení a pěstounská péče*, Praha: Portál. ISBN 80-7178-637-3.
- MATOUŠEK, O. & PAZLAROVÁ, H., 2016. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí. Dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*, Praha: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-246-3336-7.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČSR, 1976. *Pěstounská péče*, 2. vyd., Praha: Organizační odbor Ministerstva práce a sociálních věcí ČSR.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR, 2015. *Pěstounství je profese*, Praha: MPSV ČR. ISBN 978-80-7421-115-7.
- NOVÁK, O. a kol., 2013. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*, Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-15-9.
- NOVOTNÁ, V. & BURDOVÁ, E., 2007. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*, 3., aktualiz. a dopl. vyd., Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-72-6.
- PAZLAROVÁ, H., 2016. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*, Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.
- PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. et al: *Občanský zákoník. KOMENTÁŘ*. Praha: C.H.Beck 2017. ISBN 978-80-7400-653-1.
- PUGNEROVÁ, M. & KVINTOVÁ, J., 2016. *Přehled poruch psychického vývoje*, Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5452-9.
- RADVANOVÁ, S., 1979. *Rodina a dieťa z pohľadu zákona o rodine*, Bratislava: Príroda.
- RADVANOVÁ, S., KOLUCHOVÁ, J. & DUNOVSKÝ, J., 1980. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*, Praha: SPN.
- REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*, Praha: Grada. ISBN 978-802-4730-066.
- ROHÁČEK, M., 2012. *Zvykáme si jeden na druhého, aneb, Nová náhradní rodina v procesu adaptace*, Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-12-8.
- SOBOTKOVÁ, I. & OČENÁŠKOVÁ, V., 2013. *Pěstounská péče očima dospělých, kteří v ní vyrostli: trendy vs. zkušenosti*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3821-4.

- VÁVROVÁ, A. a kol., 2012. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče. Metodika*, Praha: Středisko náhradní rodinné péče. ISBN 978-80-87455-16-6.
- ZEZULOVÁ, D., 2012. *Pěstounská péče a adopce*, Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0065-9.

Právní předpisy

- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. Listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000
- Normativní instrukce č. 5/2013, dávky pěstounské péče podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s., o sjednání Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 50/1973, o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 134/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 279/1993 Z.z., o školských zariadeniach

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský, ze dne 1. června 1811 ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. ledna 1925

On-line zdroje

Abeceda pěstounské péče: D jako doprovázející organizace [online]. *Dobrá rodina, o. p. s.*, 5. 2. 2016. [Cit. 1. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.dobrarodina.cz/novinky/216-abeceda-d-jako-doprovazejici-organizace>

Často kladené otázky [online]. *Amalthea, 2016*. [Cit. 2. 8. 2018]. Dostupné z: <http://www.amalthea.cz/casto-kladene-otazky/>

Černá, Ria a David Svoboda. Metodika přípravy k pěstounství [online]. *Amalthea, 2011*. [Cit. 20. 8. 2018]. Dostupné z: <http://www.amalthea.cz/data/File/metodiky%20ke%20stazeni/odborn%C3%A9%20metodiky/p%C5%99%C3%ADprava%20z%C3%A1jemc%C5%AF/010101-metodika-pripravy-k-pestounstvi.pdf>

Dávky pěstounské péče, rok neuveden [online]. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. [Cit. 29. 8. 2018]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

Dlouhá, Petra. Rodičů z povolání je už dvě stě padesát. Chcete být jedním z nich? [online]. *Pěstounská péče na přechodnou dobu, 20. 10. 2014*. [Cit. 1. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/chcete-byt-pestounem/>

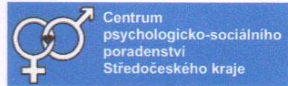
Dohody o výkonu pěstounské péče, rok neuveden [online]. *Sdružení pěstounských rodin*. [Cit. 20. 8. 2018]. Dostupné z: <http://www.pestouni.cz/dohody-o-pestounske-peci>

- Lumos. Pěstounská péče na přechodnou dobu. Výsledky průzkumu mezi pěstouny na přechodnou dobu [online]. *Nadace Lumos, 2015*. [Cit. 28. 9. 2018]. Dostupné z: <https://www.ditearodina.cz/images/soubory/ke-stazeni/vyzkumy/Przkum-mezi-pestouny-na-pechodnou-dobu-2015.pdf>
- Neprošli jste sítím na pěstouny, zkuste to znovu [online]. *Zasad'te se o spokojené dětství, 26. 2. 2016*. [Cit. 21. 8. 2018]. Dostupné z: <http://chcemebytpestouny.cz/content/neprosli-jste-sitem-na-pestouny-zkuste-znovu>
- Normativní instrukce MPSV č. 5/2013 [Cit. 11.12. 2018] Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/online-katalog/normativni-instrukce-c-52013-davky-pestounske-pece-podle-zakona-c-3591999-sb-o-socialne-pravni-ochrane-deti-vezneni-pozdejsich-predpisu/>
- Paraskewopoulos, Spiridon. Moderní rodinná politika a její vztah k politice zaměstnanosti [online]. 2009. [Cit. 25. 8. 2018]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/cs/63906_Spiridon_Paraskewopoulos_CZ.pdf
- Pěstounská péče [online]. *Středisko náhradní rodinné péče*. [Cit. 21. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.nahradnirodina.cz/pestounska-pece>
- Pěstounství jako byznys pro lidi bez práce? Český průzkum vyvrátil mýty [online]. *MPSV, 19. 10. 2018*. [Cit. 28. 9. 2018]. Dostupné z: Pěstounství jako byznys pro lidi bez práce? Český průzkum vyvrátil mýty
- Seznam pěstounů na přechodnou dobu [online]. *Pěstouni, aktuální k 27. 9. 2018*. [Cit. 27. 9. 2018]. Dostupné z: https://urad.kr-olomoucky.cz/pestouni/Lists/Seznam%20pstoun%20na%20pechodnou%20dobu/Vsechny_kraje_prehled.aspx
- Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob [online]. *Český statistický úřad, aktuální k 27. 9. 2018*. [Cit. 27. 9. 2018]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&pvo=ZAM11-B&z=T&f=TABULKA&sp=A&skupId=766&katalog=30853&pvo=ZAM11-B&str=v194&c=v3~4__RP2018MP08&u=v197__VUZEMI__100__3140
- Vančáková, Martina. Vzdělávání pěstounů [online]. *Nadace J&T*. [Cit. 1. 8. 2018]. Dostupné z: <http://www.knihovnanrp.cz/nahradni-rodinna-pece/sluzby-pro-pestouny/vzdelavani-pestounu/>

Velký přehled: změny v dávkách pěstounské péče od 1. ledna 2018 [online]. *Dobrá rodina, o. p. s.*, 18. 9. 2017. [Cit. 1. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.dobrarodina.cz/novinky/492-velky-prehled-zmeny-v-davkach-pestounske-pece-od-1-ledna-2018#co-se-zm%C4%9Bn%C3%AD-pro-p%C4%9Bstouny-na-p%C5%99echodnou-dobu>

7 Přílohy

7.1 Příloha č. 1 - Vzor závěrečného hodnocení z přípravného kurzu pěstounů na přechodnou dobu

Závěrečné hodnocení přípravy fyzických osob vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu

Na základě žádosti Krajského úřadu Středočeského kraje, oddělení SPOD, byla provedena ve dnech [redacted] příprava žadatelů o pěstounskou péči na přechodnou dobu

[redacted] bytem [redacted], v rozsahu 72 hodin.

Součástí přípravy byla i návštěva Dětského domova Nové Strašecí, Okružní 647, 271 01 Nové Strašecí dne [redacted] v rozsahu 2 hodin.

1) Sociální přizpůsobivost, zapojení ve skupině

Manželé se přípravě zúčastnili v plné časové dotaci. Žadatelka byla při přípravě aktivnější, než její manžel, ve skupině žadatelů se však zapojovali oba a sdělovali své postoje a názory. Oba se projevovali pozitivně a tím ovlivňovali náladu ve skupině. Skupinou byli přátelsky přijímáni a sami poskytovali dostatek prostoru ostatním.

2) Osobnostní ladění

Projev obou manželů působil autenticky, přátelsky a kooperativně. Žadatelčino vystupování poukazovalo na vstřícné, tolerantní smýšlení. Žadatelka působí velmi mateřsky, dokáže zajistit pocit bezpečí a péče. Žadatel na přípravách působil mírně uzavřeněji a stejně jako žadatelka se jevil jako odpovědný a přemýšlivý. Zjevně se oba manželé o problematiku PPPD velmi zajímali. Oba manželé jsou také zralými osobnostmi, s dobrou sebereflexí a dobrým náhledem na životní situaci, pro niž se rozhodli.

3) Zhodnocení partnerského klimatu, motivace k NRP

Manželé spolu byli po celou dobu příprav v kontaktu, a to jak verbálním, tak i fyzickým. Bylo patrné, že mají hezký vztah, vzájemně se podporují a důvěřují si. Manželé vždy spolupracovali, poskytovali si prostor a respekt. Jejich vztah se jeví jako stabilní a funkční. Směrem k sociálnímu okolí přebírá častěji aktivitu žadatelka.

Jako motivaci uvádí žadatelé touhu a také schopnost pomoci dětem v problematické situaci. Zároveň PPPD nevnímají jako aktuálně jedinou možnou alternativu svého života.

4) Předpoklady žadatelů k výkonu NRP

Manželé spolu vychovávají dceru ([redacted]), která studuje VŠ a s žadateli žije ve společné domácnosti), mají tedy rodičovskou zkušenost. Žadatelka je vyučena a pracuje jako cukrářka – v zaměstnání má již předjednáno případné ukončení pracovního poměru neboť ona by byla hlavní pečující osobou. Žadatel má středoškolské vzdělání, pracuje jako silomistr. Pracovní doba žadatele je, v případě potřeby, poměrně flexibilní – se zaměstnavatelem se žadatel může dohodnout a je schopen a připraven své ženě pomáhat v péči o svěřené dítě. O další případnou pomoc by si pak mohli říci dceři, případně sousedce, otci či dalším členům

Středočeský kraj

Centrum psychologicko-sociálního poradenství Středočeského kraje,
S. K. Neumanna 251, 269 01 Rakovník, tel.: 313 512 657, 604 501 144
e-mail: info@poradna-rakovnik.cz www.poradna-rakovnik.cz

širší rodiny – všichni žijí v blízkosti bydliště žadatelů. Také přátelé jsou s úmyslem žadatelů seznámeni, podporují je a jsou připraveni pomoci.

Žadatelé mají oba ŘP a vůz, jsou tedy velmi dobře mobilní.

V rodině žijí také tři psi a 2 kočky, žadatelé chovají také dva shetlandské pony, cca do 20 zakrslých koz a do 20 křepelek, stejně jako zakrslého králíka – všechna zvířata mají svůj bezpečný prostor na pozemku, který patří k domu žadatelů.

Žadatelé žijí v rodinném domě na relativní samotě – nejbližší sousedé jsou vzdáleni přibližně 100 metrů, který je dostatečně velký a pro žadatele i svěřené dítě poskytuje dostatek prostoru i soukromí. Podmínky v domě a jeho okolí však vylučují možnost péče o dítě se závažnějším tělesným postižením.

Od okresního města s velmi dobrým zabezpečením všech potřeb jsou žadatelé vzdáleni přibližně 10 km. Lékařskou péči (pediatr, stomatolog) stejně jako mateřskou i základní školu již mají žadatelé předjednánu. Manželé [REDACTED] mají zkušenost s péčí o dítě s kochleárním implantátem a jsou bez výhrad připraveni přijmout dítě ve věku 0-18 let.

5) Závěrečné hodnocení

V průběhu přípravy se neprojeví žádné závažné okolnosti, které by bránily zařazení manželů [REDACTED] do evidence pěstounů na přechodnou dobu. Manžele [REDACTED] shledáváme jako vhodné osoby pro výkon PPPD.

Odesláno k vyjádření dne [REDACTED]

Zpracovali:

Žadatelé byli s obsahem závěrečného hodnocení seznámeni dne: [REDACTED]

7.2 Příloha č. 2 – Rozhodnutí krajského úřadu o zařazení do evidence

Krajský úřad Středočeského kraje
ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Toto rozhodnutí nabylo právní moci

dne

Krajský úřad Středočeského kraje

odbor podpis

2017

V Praze dne: [redacted]
Číslo jednací: [redacted]
Spisová značka: [redacted]
Vyřizuje: [redacted]
Značka: SOC/Vor

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Středočeského kraje, odbor sociálních věcí jako věcně a místně příslušný orgán, rozhodl podle § 27a odst. 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,

takto:

žadatelka: [redacted]
trvale bytem: [redacted]
a
žadatel: [redacted]
trvale bytem: [redacted]

se na základě své žádosti podané dne 01. 03. 2017

zařazují

do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a ukládá se jim povinnost hlásit Krajskému úřadu Středočeského kraje, odboru sociálních věcí, všechny změny rozhodné pro svěřeni dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu do 15 dnů ode dne jejich vzniku.

Odůvodnění:

Po provedení odborného posouzení žadatelů podle § 27a odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, bylo zjištěno, že jsou splněny všechny podmínky k tomu, aby mohli vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 81 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podat odvolání ve lhůtě do 15 dnů ode dne jeho oznámení, prostřednictvím Krajského úřadu Středočeského kraje, který toto rozhodnutí vydal. O odvolání rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

[redacted]
odborný referent
oprávněná úřední osoba

Na vědomí: [redacted]

7.3 Příloha č. 3 – Vzorová dohoda o výkonu pěstounské péče

Dohoda o výkonu pěstounské péče

Název organizace:

Orgán sociálně právní ochrany dětí

Zastoupené:

jako osoba pověřená podle § 48 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění, (dále jen ZSPOD) podle písm. d) uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče, poskytovat poradenství a pomoc osobám pečujícím, podle písm. f) poskytovat výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče, sledovat výkon pěstounské péče, dále jen poskytovatel (OSPOD), na straně jedné,

a

manželé

a

oba trvale bytem:

tel.:

dále jen „osoba v evidenci“, na straně druhé

uzavírají tuto:

DOHODU

o výkonu pěstounské péče podle § 47 b) odst. 4 a souvisejících ZSPOD a podle občanského zákoníku č. 89/2012Sb., v platném znění, jak následuje:

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

I.

Důvody a účinnost dohody

1. Osoby v evidenci jsou zařazeny do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu rozhodnutím Krajského úřadu č.j. /KUSK ze dne . Rozhodnutí nabylo právní moci dne: .
2. Touto dohodou se upravují podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností poskytovatele a osob v evidenci.

3. Druh a rozsah služeb poskytovaných osobám v evidenci o nezletilé dítě svěřené do pěstounské péče a nezletilému dítěti se vždy odvíjí od potřeb svěřeného dítěte. Je v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte (dále jen „individuální plán - IPOD“), který je součástí spisové dokumentace nezletilého dítěte vedené OSPOD.

II.

Předmět spolupráce, klíčový pracovník

1. Poskytovatel se s osobou pečující dohodl, že „klíčovou pracovnící“ osob/y pečující bude Bc. [REDAKCE], zaměstnankyně poskytovatele. S klíčovou pracovnící řeší osoba/y v evidenci všechny záležitosti, vyplývající z této dohody.
2. Poskytovatel může určit po projednání s osobou pečující jiného klíčového pracovníka. V případě ukončení pracovního poměru klíčové pracovníce nebo její pracovní neschopnosti, která by měla se zřetelem ke všem okolnostem trvat déle než 1 měsíc, je poskytovatel povinen určit zastupujícího klíčového pracovníka a bezodkladně o tom osobu pečující vhodným způsobem vyrozumět.
3. Osoba pečující byla při podpisu smlouvy poučena, že může kdykoli podat stížnost, pokud by z jakéhokoli důvodu nebyla spokojena se spoluprací se svou klíčovou pracovnící. Stížnost se podává písemně u vedoucí odboru OSPOD – péče o děti, NRP [REDAKCE] a na adrese sídla poskytovatele.
4. Osoba pečující má právo požádat o změnu osoby klíčového pracovníka a to z jakéhokoli důvodu, jakož i bez uvedení důvodu. Poskytovatel je povinen jí vyhovět, ledaže by žádný z jeho zaměstnanců, vykonávající práci „klíčového pracovníka“, neměl volnou kapacitu přijímat další klienty. Žádost se podává písemně vedoucí odboru OSPOD – péče o děti, NRP [REDAKCE] na adrese sídla poskytovatele. Vedoucí odboru OSPOD vyrozumí osobu pečující nejpozději do dvou týdnů o vyřízení žádosti.
5. Podání stížnosti podle odst. 3 ani podání žádosti podle odst. 4 nesmějí být osobě pečující jakkoli na újmu.
6. Předmětem spolupráce rodiny s klíčovým pracovníkem je doprovázení zaměřené na oblasti: péče o dítě a rozvíjení vztahu s dítětem, zajištění bezpečného a láskyplného prostředí pro dítě, spolupráce s vlastní rodinou dítěte a dalšími subjekty, vzdělávání a sebereflexe v roli osoby pečující a jim podobné činnosti související s výkonem pěstounské péče.
7. Výstupy z konzultací jsou zaznamenány formou zápisu, který je společným materiálem pěstounské rodiny a klíčového pracovníka – v zápisech jsou stanoveny dílčí cíle pro obě strany, v rámci konzultací je sledováno jejich průběžné plnění. Neplnění těchto cílů může být důvodem pro ukončení spolupráce.
8. Spolupráce doprovázejícího pracovníka a osob pečujících vychází ze vzájemné důvěry a respektu.

III.

Základní časová dostupnost služeb

1. Osoba pečující se může na svou klíčovou pracovníci obracet na telefonním čísle ([REDAKCE]), nebo na e-mailu: [REDAKCE]. Kontaktní centrum je umístěno na [REDAKCE] na odboru sociálních věcí v druhém mezipatře v kanceláři [REDAKCE]. Základní informace a kontakty zde může osoba pečující získat v úředních hodinách po – st 08:00 – 17:00; út: 08:00 – 15:00; čt: 08:00 – 15:30 a pá: 08:00 – 14:00 hod. Individuální konzultace a odborné poradenství bude poskytováno po předchozím objednání u klíčové pracovníce a koordinátorky dohod o výkonu pěstounské péče.
2. V případě dlouhodobé pracovní neschopnosti (14 dní a více) nebo čerpání dovolené, klíčový pracovník včas osobám pečujícím sdělí, kdo jej zastupuje.

IV. Povinnosti poskytovatele

1. Poskytovatel se zavazuje na žádost osob pečujících poskytnout přímo či prostřednictvím třetí osoby služby, které umožní osobám pečujícím uplatnit svá práva či dostát svým povinnostem tak, jak jsou uvedeny v §47a) odst. 2 pod písm. a) – h) a to především poskytnutím pomoci:
 - a) při zajištění osobní péče o svěřené dítě, která spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče po dobu, kdy jsou osoby pečující uznány dočasně práce neschopnými nebo při ošetřování osoby blízké, při narození dítěte, při vyřizování nezbytných osobních záležitostí, při úmrtí osoby blízké,
 - b) se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let,
 - c) se zprostředkováním psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců,
 - d) se zprostředkováním nebo zajištěním bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti podle písmene f),
 - e) při plnění povinností podle písmene h), včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku,
 - f) při naplňování povinností zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,
 - g) při realizaci povinností umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče podle § 47 b) odst. 5 a spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat vývoj dětí podle § 19 odst. 6,
 - h) při naplňování povinností v souladu s individuálním plánem ochrany dětí udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanovil jinak.
2. Uvedené služby jsou osobám pečujícím poskytovány v souladu s metodikou MPSV bezplatně, ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče dle § 47d a násl. ZSPOD.
Osoby pečující hradí:
 - a) náklady, na jejichž úhradu jsou určeny jiné typy dávek (příspěvek na úhradu potřeb dítěte, příspěvek na péči, atd.),
 - b) náklady na uvedené služby, pokud přesahují cenu v místě a čase obvyklou.
3. Poskytovatel je povinen zachovávat mlčenlivost ve věcech souvisejících s touto dohodou, s výjimkou informování příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), případně soudu, policii.
4. Poskytovatel je povinen podávat informace o spolupráci s rodinou OSPOD, a to i bez souhlasu osob pečujících. Stejně tak je poskytovatel povinen umožnit státním orgánům nahlédnout do spisové dokumentace osob pečujících.

PRÁVA, NÁROKY A POVINNOSTI OSOB PEČUJÍCÍCH

V.

Pomoc při zajištění osobní péče o svěřené dítě

1. Klíčová pracovnice je v pravidelném kontaktu s rodinou, a osoba pečující a dítě svěřené do pěstounské péče mají možnost konzultovat průběh výkonu pěstounské péče v rodině, a to minimálně jednou za dva měsíce.
2. **Dále se osoba pečující zavazuje, že bude poskytovatele informovat o všech podstatných skutečnostech a změnách pro výkon péče o svěřené děti, a to nejpozději do 8 dnů od jejich vzniku.**
3. V případě, že na straně osoby pečující nastane některá z překážek zajištění osobní péče o svěřené dítě podle § 47a odst. 2 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zavazuje se klíčový pracovník zajistit osobě pečující na základě její žádosti nezbytnou pomoc v zajištění krátkodobé péče o svěřené dítě. Nezbytnou pomoc o svěřené dítě zajistí klíčový pracovník pomocí organizace/poskytovatele sociálních služeb v souladu s potřebami svěřeného dítěte:
 - a) po dobu, kdy bude osoba pečující, případně obě osoby pečující uznány za dočasně práce neschopné, nebo v případě ošetřování osoby blízké,
 - b) při narození vlastního dítěte,
 - c) při vyřizování nezbytných osobních záležitostí
 - d) při úmrtí osoby blízké

Touto pomocí se rozumí pomoc se zmapováním dostupných zdrojů v širší rodině a komunitě, vytipování a oslovení vhodné osoby, která může o děti dočasně pečovat. Dále koordinace poskytnutí péče, nejvyšší časový rozsah krizové pomoci.

Pomoc podle odst. 1 může být výjimečně zajištěna z velmi vážných důvodů na straně osob pečujících formou dočasného umístění svěřených dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

U vyřizování nezbytné záležitosti dle odst. 1, bod c), jejíž datum je předem známo, je osoba pečující povinna požádat o poskytnutí pomoci co nejdříve, nejpozději však 14 dní před událostí, jinak právo na poskytnutí výpomoci zaniká. To neplatí v případě nepředvídatelných událostí. O posuzování nezbytných záležitostí rozhoduje klíčový pracovník.

VI.

Respitní péče

- a) Osoby pečující mají právo na zajištění celodenní péče o svěřené děti starší 2 let v rozsahu 14 - ti kalendářních dnů v kalendářním roce.
- b) Není-li o děti pečováno po celý kalendářní rok, vzniká pečujícím osobám nárok na poměrnou část respitu v rozsahu 1 dne za každý celý měsíc, po který o děti pečují.

Klíčový pracovník se zavazuje, že pečující osobě zajistí v každém kalendářním roce celodenní péči o svěřené dítě v rozsahu 14 kalendářních dnů, a to v období letních školních prázdnin, případně v jiném období po dohodě s osobou pečující, a to za předpokladu, že svěřené dítě dosáhlo alespoň věku dvou let. Celodenní péče bude zajištěna prostřednictvím pobytu svěřeného dítěte na táboře, odlehčovacím pobytu případně na jiném typu pobytu a to v celkové výši max. 5 000 Kč za celou respitní péči na jedno dítě v rámci jednoho roku. Částka může být navýšena s přihlédnutím ke specifickým potřebám svěřeného dítěte, popř. pokud osoba pečující řádně plní

povinností, vyplývajících z dohody. Konkrétní termín zajištění uvedené péče vč. typu a provozovatele tábora/pobytu bude dohodnut mezi klíčovým pracovníkem a osobou v evidenci.

Nevyčerpaný respit se do dalšího roku nepřevádí ani se za něj neposkytuje finanční kompensace.

VII.

Zprostředkování odborné pomoci

Osoba pečující má právo na zprostředkování psychologické, terapeutické a jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců. Tato odborná pomoc je zaměřena na podporu pečující osoby nebo dítěte svěřeného do pěstounské péče. Tyto služby je povinen zprostředkovat pečující osobě na základě vyhodnocení potřeb dítěte klíčový pracovník.

Osoba pečující, a/nebo svěřené dítě (oprávněné osoby) mají právo společně nebo samostatně využít možnosti bezplatného navštívení psychologa pana [REDAKCE] a to každý třetí čtvrtek v měsíci. Na jeho konzultace se hlásí prostřednictvím klíčového pracovníka.

Ve stejném rozsahu má osoba pečující právo požádat o jinou zvláštní odbornou pomoc v oblastech týkajících se péče o svěřené děti.

Tento článek se nevztahuje na odbornou pomoc, kterou:

- a) je povinen zajišťovat Krajský úřad podle § 11 odst. 2 písm. c) zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- b) je povinen zajistit poskytovatel v rámci pověření podle §48 odst. 2 písm. e) a zákona o sociálně-právní ochraně dětí,
- c) je poskytovatel schopen zajistit svými zaměstnanci, a na kterou se současně nevztahuje omezení časového rozsahu podle odst. 1.

Žádost o zprostředkování odborné pomoci podává osoba pečující prostřednictvím svého klíčového pracovníka nebo koordinátorky dohod o výkonu PP.

VIII.

Kontakt dětí v NRP s rodiči

1. Osoba pečující je povinna podporovat pozitivní identitu dítěte ve vztahu k rodině jeho původu.
2. Osoba pečující je povinna plnit opatření týkající se sounáležitosti dítěte s rodinou jeho původu, které budou vyplývat z IPOD, která se jí dotýkají nebo při jejichž realizaci je nezbytná její součinnost, dodržovat, pokud jí budou známa.
3. Osoba pečující se zavazuje, že bude udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte svěřeného do pěstounské péče s osobami dětmi blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, a to s ohledem na potřeby dítěte a za podmínek stanovených v individuálním plánu. Osoba pečující se zavazuje, že bude rodiče dítěte informovat o podstatných záležitostech týkajících se svěřených dětí v rozsahu a způsobem upraveným individuálním plánem.
4. V případě potřeby klíčový pracovník spolupracuje s osobou pečující, svěřeným dítětem a rodiči dítěte při zajištění asistovaného kontaktu dítěte s rodiči v souladu s individuálním plánem, zejména zajišťuje odborné pracoviště pro podporu a realizaci asistovaného kontaktu.
5. Osoba pečující může prostřednictvím svého klíčového pracovníka požádat o pomoc při případné realizaci kontaktu dětí s rodinou, bude-li to dle IPOD v souladu se zájmy dítěte. Tuto pomoc zajistí odborný pracovník poskytovatele.
6. Osobnímu kontaktu dětí s rodinou bude vždy přítomen odborný pracovník poskytovatele, požádá-li o to pečující osoba.
7. Průběh kontaktu bude průběžně vyhodnocovat odborný pracovník poskytovatele.

8. Pečující osoba se může obracet na odborného pracovníka v případě jakýchkoliv problémů spojených s kontakty dítěte s rodinou

IX.

Zvyšování znalostí a dovedností

1. Osoba pečující se zavazuje, že si bude zvyšovat odborné znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o děti v rozsahu alespoň 24 hodin v období 12ti po sobě jdoucích kalendářních měsíců.
2. Klíčový pracovník sdělí osobě pečující seznam doporučených vzdělávacích programů, které může osoba pečující v příslušném kalendářním roce absolvovat.
3. Osoba pečující sdělí klíčovému pracovníkovi, který vzdělávací program nebo programy a v jakém rozsahu bude v daném kalendářním roce absolvovat nebo již absolvovala.
4. Osoba pečující naplní svou povinnost na zvyšování znalostí a dovedností primárně účastí na odborných seminářích týkajících se péče o svěřené dítě organizovaných poskytovatelem. Osoba pečující se také může účastnit vzdělávání organizovaného jiným subjektem, ledaže by navržený typ vzdělávání s péčí o svěřené děti nijak nesouvisel nebo náklady na zajištění účasti osob pečujících na takovém vzdělávání by byly nepřiměřeně vysoké.
5. Osoby pečující se mohou účastnit jednodenních školení (1 den/6 hodin) či víkendových školení (víkend/24 hodin).
6. Základní vzdělávání je vždy plně hrazeno poskytovatelem.

VÝPOVĚĎ DOHODY, ZMĚNY DOHODY

1. Osoba pečující může vypovědět dohodu o výkonu pěstounské péče bez udání důvodu. Je povinna o této skutečnosti bezodkladně informovat Magistrát města [REDAKCE]
2. Poskytovatel může vypovědět dohodu:
 - a) pro závažné nebo opakované porušování povinností, vyplývajících z této dohody, včetně příloh, nebo
 - b) pro opakované maření sledování naplňování této dohody, např. neumožnění ohlášené návštěvy.
3. Poskytovatel je povinen osobu pečující písemně upozornit, dojde-li k jednání, jehož opakování by mohlo dát důvod k výpovědi dohody.
4. Výpovědní lhůta počne běžet ode dne doručení výpovědi druhé straně a skončí ke dni uzavření nové dohody o výkonu pěstounské péče nebo právní mocí rozhodnutí, upravujícího podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností osoby pečující. O skončení výpovědní lhůty je osoba pečující povinna poskytovatele bezodkladně vyrozumět.
5. Dojde-li k vytvoření či k aktualizaci IPOD, je poskytovatel povinen vždy posoudit soulad dohody s IPOD. Bude-li to nezbytné k dosažení souladu dohody s IPOD, uzavřou obě strany dodatek k dohodě, nebo, bude-li se jednat o podstatné změny, bude uzavřena nová dohoda.

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

1. Veškerá práva a povinnosti v této dohodě neupravené se řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění a zákonem č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, v platném znění.
2. Tato dohoda se vyhotovuje ve dvou stejnopisech, z nichž každá smluvní strana obdrží jeden stejnopis. Kopie dohody budou předány OSPOD a Úřadu práce v [REDAKCE].
3. Dohoda nabývá účinnosti dnem podpisu oběma smluvními stranami a sjednává se na dobu určitou, po kterou trvá pěstounská nebo péče poručníka, nejdéle však do dovršení osmnáctého roku věku pečovaného dítěte.
4. Tato dohoda nabývá účinnosti ke dni jejího podpisu, nejdříve však dnem následujícím po ukončení dosavadní dohody o výkonu pěstounské péče.
5. Bude-li v souvislosti s touto dohodou doručováno smluvním stranám, bude jim doručováno na adresu uvedenou v záhlaví této dohody u adresované smluvní strany, není-li dohodnuto jinak.
6. Práva a povinnosti, která tato dohoda upravuje, i práva a povinnosti, které nejsou touto dohodou výslovně upraveny, je třeba vykládat tak, a činnost podle této dohody vyvíjet takovým způsobem, aby bylo dosaženo cíle, který je uveden v této dohodě.
7. Ustanovení této dohody se mohou měnit pouze formou písemného dodatku podepsaného oběma smluvními stranami.
8. Osoba pečující a klíčový pracovník mohou tuto dohodu písemně vypovědět za podmínek stanovených v § 47c odst. 2 a 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Výpovědní lhůta činí 30 dnů a počíná běžet dnem následujícím po doručení výpovědi druhé smluvní straně.
9. Smluvní strany prohlašují, že si tuto dohodu před jejím podpisem přečetly, že byla uzavřena po vzájemném ujednání podle jejich pravé a svobodné vůle, určitě, vážně a srozumitelně, nikoliv v tísní za nápadně nevýhodných podmínek. Na důkaz souhlasu se zněním dohody připojují obě smluvní strany své podpisy.

V [REDAKCE] dne [REDAKCE]

[REDAKCE]

Osoba pečující [REDAKCE]

[REDAKCE]

Osoba pečující [REDAKCE]

[REDAKCE]
Zástupce OSPOD
[REDAKCE]

MAGISTRÁT MĚSTA
[REDAKCE]

7.4 Příloha č. 4 – Otázky k rozhovoru s terénními pracovníky OSPOD

1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?
2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?
3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?
4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístování dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?
5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?
6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?
7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?
8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?
9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?
10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

7.5 Příloha č. 5 – Přepis rozhovorů s terénními pracovníky OSPOD

Rozhovor první, žena, 49 let, praxe 12 let, ze dne 1. 8. 2018

- 1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?**

„Je to zcela individuální a případ od případu. Většinou však biologičtí rodiče nespolupracují.“

- 2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?**

„Nejčastějšími problémy a projevy jsou slovní agrese, obviňování, snaha o vzbuzení lítosti, neupřímnost, lhaní.“

- 3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Důvodů je spousta, namátkou uvedu například zneužívání, týrání, výchovné problémy, zanedbávání výchovy, zanedbávání školní docházky a další.“

- 4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístování dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Nejčastěji je to nedostatek volných pěstounů na přechodnou dobu, umístování větší sourozenecké skupiny o 3 a více dětech.“

- 5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?**

„Provádíme pravidelné návštěvy v rodině, probíhají psychologická vyšetření. Záleží na důvodu, proč bylo dítě z rodiny odebráno.“

- 6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„S pěstounskými rodinami jsme v neustálém kontaktu a probíhají pravidelné návštěvy přímo v pěstounské rodině. Dále máme k dispozici zprávy doprovázející organizace a dále pak lékařské zprávy od dětského lékaře či různých specialistů.“

- 7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Největšími přínosy jsou asi rodinné prostředí, rychlé řešení v případě potřeby odebrání dítěte z bio rodiny, snížení citové deprivace v raném věku, stabilní prostředí, individuální přístup, rodinné rituály.“

- 8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„ Jako hlavní negativum bych asi uvedla nejednotnost napříč jednotlivými kraji, dále pak nedostatek dlouhodobých pěstounů, velkou zátěž pro pěstouny, pomalou práci soudů, nekoncepční řešení a nedostatečné zákony. “

9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Jasná a stejná pravidla pro celou ČR, zlepšení a zrychlení komunikace mezi jednotlivými subjekty, možnost jednoduché změny pěstounů na přechodnou dobu na dlouhodobé pěstouny a zpět, zrychlení práce soudů.“

Rozhovor druhý, žena, 38 let, praxe 8 let, ze dne 1. 8. 2018

1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?

„Záleží na konkrétním případě. Na začátku hodně konfliktní, postupem času se většinou zlepšuje nebo zájem zcela opadá.“

2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?

„Paleta je velmi rozmanitá od ústního napadání, přes neupřímnost, lhaní, svalování viny na někoho jiného až po ublíženecký postoj.“

3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Případy jsou velmi rozdílné. Uvedla bych asi ty nejznámější, a to týrání, zneužívání, zanedbávání výchovy.“

4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Největší problémy máme asi s umístěním hendikepovaných dětí. Málokdo z pěstounů má totiž dům či byt upraven jako bezbariérový.“

5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?

„Pravidelnými návštěvami, jinak záleží na důvodu odebrání.“

6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Pěstounskou rodinu i dítě neustále sledujeme a to hlavně opakovanými návštěvami v místě trvalého pobytu rodině. Jinak nám také pomáhají zprávy odborníků a lékařů.“

7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Hlavně je to asi rodinné zázemí, vytvoření citových vazeb, individuální přístup k potřebám dítěte.“

8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Tak tady by to bylo asi na delší debatu, ale nerada bych se někoho dotkla a mohlo by to vyznít dost subjektivně. Tak asi hlavní problémy o kterých ví asi každý a jsou zcela evidentní. Je to především pomalá práce soudů a nejednotné podmínky v různých krajích.“

9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Tak zde bych se vrátila k otázce negativ pěstounské péče a navrhovaly bych hlavně vytvoření jednotného celorepublikového koncepčního řešení a zrychlení práce soudů.“

Rozhovor třetí, žena, 36 let, praxe 7 let, ze dne 3. 8. 2018

1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?

„Je to hodně individuální a nelze paušalizovat.“

2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?

„Především agrese, která je v současné době v celé společnosti. Dále bych uvedla obviňování a lhaní. Většina lidí si myslí, že jim chceme ublížit a ne pomoci.“

3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zde bych hlavně uvedla, že v nezbytně nutných. Je-li to jen trochu možné, snažíme se, aby dítě zůstalo v biologické rodině. Jinak je to hlavně v závažných případech týrání, zneužívání a zanedbávání školní docházky.“

4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Největším problémem jsou sourozenecké skupiny a stálý nedostatek pěstounů.“

5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?

„Návštěvami v bio rodinách, na základě policejních šetření, soudních rozhodnutí. Jinak případ od případu individuálně.“

6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Především opakovanými návštěvami a konzultacemi s pěstouny a svěřenými dětmi.“

7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Vytvoření správných citových vazeb, klidného a láskyplného prostředí, snížení citové deprivace.“

8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Primárním problémem jsou rozdílná pravidla v rámci ČR a málo účinné zákony.“

9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zde stojí za zmínku hlavně sjednocení pravidel, vytvoření kvalitních a účinnějších zákonů a více obětavých pěstounů.“

Rozhovor čtvrtý, žena, 42 let, praxe 8 let, ze dne 3. 8. 2018

1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?

„Při odebírání hodně problematická a vyhrocená, potom se trochu zlepšuje.“

- 2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?**
„Většinou se jedná o citové vydírání, lhaní, ojedinele i napadání.“
- 3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„je to dosti rozmanité, např. zanedbávání výchovy, zneužívání, týrání.“
- 4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Napadají mě dva hlavní problémy a to málo pěstounů a pomalá práce soudů.“
- 5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?**
„U rodin ze kterých byly děti odebrány, probíhají pravidelné návštěvy, dále se opíráme o šetření odborníků. Vždy je však vhodné posuzovat konkrétní situaci a případně volit individuální přístup.“
- 6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Probíhá osobní kontakt s pěstounskými rodinami, pravidelné kontroly v rodině, na základě předložených lékařských zpráv.“
- 7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Hlavně jako kvalitní náhrada rodiny a lepší flexibilita směrem k potřebám dítěte.“
- 8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Nízká společenská prestiž tohoto povolání, nízké odměny, pomalá práce soudů, rozdílný přístup v jednotlivých krajích.“
- 9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?**
„Ne.“
- 10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Zavedení jednotné koncepce po celé ČR, vyšší odměny pěstounům.“

Rozhovor pátý, žena, 35 let, praxe 5 let, ze dne 8. 8. 2018

- 1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?**

„V případě, že vidí možnost návratu dítěte reálně tak se dá říci, že celkem pozitivní.“

- 2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?**

„Neochota spolupracovat, lhaní, obviňování, pocit křivdy.“

- 3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Výchovné problémy, zneužívání, týrání, zanedbávání výchovy.“

- 4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístování dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Liknavý přístup soudů, neochota využívat PPPD oproti ústavům.“

- 5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?**

„Pravidelné kontroly, dotazování v okolí, odborné posudky.“

- 6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Pravidelné schůzky přímo v rodině, lékařské zprávy.“

- 7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Rodinné prostředí, umožnění zdravého psychického vývoje dětí.“

- 8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Vysoká administrativní zátěž, nepřehlednost, malá informovanost veřejnosti.“

- 9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?**

„Ne.“

- 10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Větší informovanost veřejnosti o PPPD, koncepční řešení, snížení administrativní zátěže pěstounů.“

Rozhovor šestý, žena, 49 let, praxe 13 let, ze dne 10. 8. 2018

1. Jak byste zhodnotil/a Vaši spolupráci s biologickými rodinami, kterým bylo dítě odebráno?

„Většinou nulová, zájem biologických rodičů o dítě je většinou velmi krátký cca 2-3 měsíce po narození. Následně jim stačí se vidat s dítětem cca 1x za měsíc.“

2. S jakými problémy se při spolupráci s těmito klienty setkáváte?

„Většinou o spolupráci nemají zájem, jejich představy jsou, že by se jim mělo vše zařídit od dávek až po bydlení. Tito lidé pokud mají práci, žijí na ubytovnách, nebo nemají ani práci. Někteří užívají návykové látky. V podstatě ale svůj život měnit nehodlají.“

3. V jakých případech využíváte možnost umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Většinou u novorozeneckých dětí, méně u dětí starších. Zatím vůbec u dětí nad 15 let. Většinou z důvodů, že rodiče nemají bydlení vhodné pro malé děti, užívají návykové látky, nechtějí pečovat o děti. A není z rodiny nikdo další, kdo by péči převzal. U starších dětí je to podobné – ztráta bydlení, zaměstnání, nezájem rodičů.“

4. S jakými problémy jste se setkal/a při procesu umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Většinou zpočátku negativní reakce rodičů, kdy jim nevadí, kdyby šlo dítě do ústavu, ale vadí, jim pěstounská rodina.“

5. Jak sledujete a vyhodnocujete situaci v biologické rodině poté, co jim bylo dítě odebráno?

„Pokud je ze strany rodičů zájem, snažíme se jim zajistit možnost bydlení s dítětem – mateřský pokoj, pokoj v azylovém domě – aspoň pro začátek. Dále se pokoušíme najít někoho z biologické rodiny, kdo by mohl péči o dítě převzít. Vše závisí na zájmu biologických rodičů a rodiny, pokud zájem není – hledá se pro dítě jiná vhodná následná péče.“

6. Jakým způsobem posuzujete kvalitu života dítěte poté, co bylo umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Probíhají šetření, u větších dětí včetně rozhovorů s nimi, celkově je dobře vidět, jak se dítěti vede, zda je spokojené, jak prospívá. Zajišťují se zprávy od lékařů, ze škol. Případně probíhá spolupráce s psychology.“

7. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Péče jednoho člověka, nebo rodiny o dítě je pro dítě vždy lepší, než žít ve skupině v ústavech.“

8. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„U starších dětí je odchod z pěstounské rodiny těžký, pokud mají být umístěny do ústavního zařízení – to se asi nedá pochopit. Někdy se přechodní pěstouni staví do role nadřazené ostatním a nerespektují je, zasahují do předávání dětí z jejich péče. Mají sklony vidět následnou péči, např. budoucích osvojitelů jako ne tak dobrou, jako byla ta jejich.“

9. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„To nedokážu posoudit.“

10. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„V současné době je ze strany státu snaha korigovat počet přechodných pěstounů. Přechod dětí z pěstounské péče na přechodnou dobu do další péče (hlavně do osvojení) trvá dlouhou dobu. Jako OSPOD nemáme možnost vydávat povolenky pro návštěvy dítěte v „nové“ rodině. S předáním dítěte do další péče se čeká až na právní moc nebo vykonatelnost na rozhodnutí soudu, což zase trvá většinou dlouhou dobu.“

7.6 Příloha č. 6 – Otázky k rozhovoru s pracovníky doprovázejících organizací

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?
2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umíst'ovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?
3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?
4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?
5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umíst'ovány?
6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?
7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?
8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?
9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

7.7 Příloha č. 7 - Přepis rozhovorů s pracovníky doprovázejících organizací

Rozhovor první, žena, 32 let, praxe 3 roky, ze dne 5. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Doprovázíme je v rámci služby, já osobně zařizuji vedení služby to znamená, dohlížím, aby PPPD postupovaly dle své role, supervizuji klíčové pracovníky, dohlížím, aby PPPD měli potřebnou supervizi a vzdělání. Jsem přítomná na první schůzce s budoucími náhradními rodiči, kam se dítě PPPD předává.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístěovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Tak především je to frustrace z nefungujícího systému, dále také stále hledání své role a co ještě jsou a co ne kompetence PPPD. Samozřejmě je těžké předávání dál do další péče, nejtěžší je, když se pro dítě nenajde rodina a musí jít do ústavního zařízení.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Klasické v rámci doprovázení - setkávání s klíčovým pracovníkem, supervize, povinné vzdělávání, metodické schůzky, asistence při přebírání a při předávání dítěte.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Jsou různá setkávání, kulaté stoly na téma PPPD, dřív bývalo setkání na OSPOD. Občas je metodické setkání na KÚ.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístěovány?

„Vidím velký význam, PPPD dítěti poskytuje individuální péči a rodinné prostředí, jako problematické vidím nedostatečné možnosti následného umístění a nejasné nastavení pravidel, jak pracovat s biologickou rodinou.“

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Jedna pečující osoba pro dítě, rodinné prostředí, možnost navázat výhradní vztah, omezená doba, kdy se situace dítěte musí vyřešit.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nekoncepční vedení, nejednotnost napříč republikou i kraji, časté překračování kompetencí PPPD, také nedostatek dlouhodobých pěstounů, kam by dítě mohlo být následně umístěno.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Kdyby bylo vyšší, bylo by to lepší, ale je to dostačující.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nastavení jasných pravidel minimálně v rámci kraje, zlepšení komunikace mezi jednotlivými aktéry, propagace náhradní rodinné péče.“

Rozhovor druhý, žena, 41 let, praxe 5 let, ze dne 5. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Individuálně, kompromisem.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístěvány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Bohužel nemohu zodpovědět, jelikož PPPD zatím nedoprovázíme.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Rodiny doprovázíme, služby poskytujeme také pěstounům a dětem, které nedoprovázíme: nabízíme komplexní průběžné vzdělávání - skupinové, individuální, sdílelé, seminářové..., podpůrné služby (psych-soc, právní služby, finanční poradenství apod.), akce pro děti po celý rok.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Naši klíčoví pracovníci procházejí každoročně řadou metodických školení ze strany naší organizace, účastní se našich workshopů a mezioborových setkání, kulatých stolů, konferencí a samozřejmě také akreditovaných kurzů dle zákona.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístěvány?

„Přínos je jednoznačný - dle statistik (např. LUMOS) konečně klesl počet dětí do 3 let umístěných v ústavním zařízení. Bez PPPD by toto nebylo možné. Myslím, že

ještě nevyužíváme plný potenciál tohoto institutu, např. v případě předběžných opatření, delší nemoci dlouhodobého pěstouna apod. “

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Viz. minulá otázka - méně dětí, které si prošly v nejtěžším věku citovou deprivací.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Myslím, že v jejich dostatečném a kvalitním doprovázení. V systému mi více chybí podpora a odborná pomoc např. adoptivním rodičům, biologickým rodičům apod.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Jednoznačně ne.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Sjednocené přípravy a posuzování po celé republice, podpora dalších aktérů PPPD, soudy.“

Rozhovor třetí, žena, 31 let, praxe 3 roky, ze dne 7. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Většinou dobře, na základě důvěry.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístěny děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nerespektování soukromých údajů o dítěti, překračování kompetencí (snaha ovlivnit další umístění dítěte).“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Služby plynoucí ze zákona, služby psychologa (jezdí do rodin), další vzdělávání pěstounů, příprava budoucích pěstounů.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Žadatelé o PPPD musejí projít přípravným kurzem v rozsahu 72 h, již schválení pěstouni na přechodnou dobu musejí absolvovat pravidelná školení v rozsahu 24 hodin ročně a to bez ohledu na to zda mají či nemají aktuálně v péči nějaké dítě. Naši pracovníci procházejí každoročně několika metodickými školeními dle aktuálních problémů v PPPD.“

- 5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístovány?**

„Jednoznačný pozitivní přínos pro stabilní vývoj dítěte.“

- 6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„ .“

- 7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Nebezpečí vyhoření pro pěstouny, zátěž pro nejbližší rodinu pěstounů.“

- 8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?**

„Ne .“

- 9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Dobrý výběr vhodných kandidátů na úrovni KÚ, kvalitní kurz příprav, více možností respitu.“

Rozhovor čtvrtý, žena, 36 let, praxe 2 roky, ze dne 10. 9. 2018

- 1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?**

„Doprovázení, vzdělávání, zajištění hlídání, poradenství.“

- 2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?**

„Rodiny si lidsky nesedly.“

- 3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?**

„Všechny služby vyplývající z Dohody o výkonu PP.“

- 4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?**

„Naše organizace realizuje Program příprav budoucích pěstounů a osvojitelů, přechodní pěstouni mají část příprav zaměřenou přímo na proces předávání, sebezkušnostní cvičení, osobní svědectví pěstounů na přechodnou dobu.“

- 5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístovány?**

*„Přínos vidím v celém kontextu vývoje dítěte, děti jsou „vymazlené“, „vypiplané“
...klidnější, vyrovnanější, mají jiné startovní podmínky - to se týká dětí, které do PPPD přišly rovnou z porodnice. Pro starší děti, které mění výchovné prostředí*

víckrát, je to složitější a musí se to opravdu posuzovat nejlépe v multidisciplinárním týmu. “

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Děti zažijí rodinu!!! (rodinné rituály, mazlení, zájem, lásku...).“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zatím nemám z praxe ověřenou úspěšnost umístování dětí starších a sourozeneckých dvojic.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ano, pouze bych jinak ohodnotila odměnu za péči o více dětí.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Lepší spolupráce se soudy, více organizací, které se věnují sanaci, zvláště v případech, kdy se dítě vrací do původní rodiny, je to velký problém.“

Rozhovor pátý, žena, 46 let, praxe 6 let, ze dne 10. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Spolupráce s pěstounskými rodinami probíhá na základě vzájemné důvěry a respektu. Pěstouni jsou seznámeni s obsahem doprovázení, svými právy a povinnostmi. Spolupráce je nastavena na základě vzájemné domluvy sociálních/klíčových pracovníků rodiny a pěstounů, popř. dětí v rodině.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„S pěstouny na přechodnou dobu, kteří mají uzavřenou dohodu s naší organizací je navázána profesionální spolupráce. Domnívám se, že problémy v rodinách společnými silami vyřešíme. Zatím jsme nezaznamenali větší potíže v rodinách, se kterými bychom si nedokázali, ve spolupráci s rodinami, příp. sociálními pracovníci orgánu SPOD poradit.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Službu doprovázení - sociálního/klíčového pracovníka a pravidelné konzultace s ním, odborné poradenství (terapie, psychologické, sociálně-právní, supervize,...), respitní pomoc, odlehčovací aktivity pro děti, asistované kontakty, zvyšování znalostí a dovedností pěstounů.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Pravidelná specifická školení v rámci pěstounské péče na přechodnou dobu nejsou. Pokud se jedná o školení s tématem pěstounské péče na přechodnou dobu, jedná se o nahodilé semináře.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístovány?

„Přínos pěstounské péče na přechodnou je nepopiratelný a významný.“

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Pozitiva jsou v osobní péči o dítě, které nemá možnost vyrůst ve vlastní rodině. Naváže citový vztah k pečující osobě, získá pozitivní zkušenost s mezilidskými vztahy. Dítě má odbornou pomoc a podporu v "lčení" psychického stavu a svých trápení.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Psychická náročnost pro pěstouny, občasná špatná komunikace s úřady, neustálený a často měnící se systém přechodné pěstounské péče.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Větší provázání, profesionální a kolegiální spolupráce v rámci zúčastněných stran (orgány SPOD, krajské úřady). Ustálená a srozumitelná metodika předávání dětí z pěstounské péče na přechodnou dobu. Opravdový ohled na zájem dítěte a možnost změkčení a zlidštění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu.“

Rozhovor šestý, žena, 28 let, praxe 2 roky, ze dne 10. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„V porovnání s běžnou pěstounskou rodinou je spolupráce s PPPD intenzivnější, vyplývá to z časové omezenosti PPPD – během jednoho roku přijmout dítě a předat dítě a v průběhu toho spolupracovat na řešení situace dítěte (soudní jednání, kontakty s biologickou rodinou..).“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístovány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Soudní průtahy, vyznačování vykonatelnosti a pravomocnosti - zatěžující kontakty a asistované kontakty s bio rodinou - opakující se prožívání „ztráty“ dítěte po předání do další NRP, zvláště u pěstounek, které jsou s dítětem samy.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Veškeré služby vycházejí ze zákona, přeneseně z dohody o výkonu PP. Jako bonus služby vnímám nízký počet pěstounských rodin na klíčového pracovníka (16), čímž můžeme poskytovat vysoce individuální přístup.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„PPPD mají povinné školení 24 hodin ročně. 72 hodin je délka úvodního vzdělávacího kurzu. Snažíme se, aby byli PPPD pravidelně po dvou letech proškoleni v první pomoci u dětí. Další vzdělávání si pěstouni vybírají dle aktuálních potřeb, většinou ve spojení s potřebami přijatého dítěte. Mezi stále aktuální témata patří přijetí a předání dítěte, kontakt s biologickou rodinou, Kniha života, Terapeutické rodičovství. Mě jako sociálního pracovníka zajímají stejná témata - potřebuji jim být oporou.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístovány?

„Děti, které prošly PPPD mají úplně jiný životní start, než děti, které prošly ústavní péčí. Zvláště pro děti 0-3 by to měla být naprostá samozřejmost.“

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Individuální přístup, vytvoření pevné vazby, všestranný rozvoj dětí. Člověk který usiluje o dobro pro dítě, je většinou ten nejaktivnější v hledání a nastolování nejlepšího zájmu dítěte.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Bez nadhledu (supervizí, metodických setkání) nedokážou „pustit“ dítě a mohou začít hájit svůj zájem a své potřeby. Není jasně nastaveno, jaké pravomoci ještě přísluší PPPD a za co zodpovídají další subjekty, často se v tom pak plácají (nejasné hranice od kraje, OSPOD, doprovodných organizací). Touha po následných kontaktech, která může být obousměrná.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ano.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Společnou metodiku, jasná pravidla, daná pro všechny kraje, ne že si to každý kraj dělá po svém. Zákonem danou lhůtu pro soudní jednání při svěřování dětí do další péče a povinnost okamžitě vyznačit pravomocnost.“

Rozhovor sedmý, žena, 37 let, praxe 4 roky, ze dne 11. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Dobrá rodina pracuje s rodinami PPPD už v rámci práce se zájemci o NRP, dále pak v některých krajích pracuje se žadateli v rámci příprav. S pěstouny zařazenými do evidence uzavírá dohody o VPP. Na PPPD se Dobrá rodina specializuje, má svého metodika pro oblast PPPD, má vlastní metodiku doprovázení rodin PPPD, poskytuje specializované vzdělávání.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístěvány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Pěstouni PPPD očekávají pomoc ve dvou oblastech: konkrétní pomoc při péči o dané dítě, pomoc při jednání s úřady. Pěstouni nejsou informováni o IPOD, často není během umístění dítěte v PPPD vůbec IPOD vypracován. Pěstouni nemají jistotu, že někdo příběh dítěte řeší. Krajské úřady rozhodně neposkytují pěstounům bezpečný pocit, že vyvíjejí maximální úsilí při hledání dlouhodobých pěstounů. Následně jsou pak vystavováni pěstouni PPPD tlaku, aby si dítě nechali a stali se dlouhodobými pěstouny oni.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Doprovázení (časově náročnější než u dlouhodobé PP, pomoc při získávání IPOD, jednání s úřady). Odbornou pomoc (psychologickou, právní). Vzdělávání s ohledem na specifické potřeby rodin PPPD. Asistenci při kontaktech dítěte s původní rodinou (kontakty v PPPD s původní rodinou probíhají téměř vždy asistovaně). Pomoc s hlídáním dětí (snažíme se zajistit dobrovolníky, neb zákonem vymezená pomoc je pro PPPD rodiny nedostačující). Posíláme informační materiály s konkrétními návody pro časté situace.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Máme celý systém specifických témat pro PPPD, často s akreditací MPSV: Průvodce PPPD (od přijetí dítěte, přes předávání z PPPD a regeneraci rodiny PPPD), Co když se to do roka nestihne, aneb Práce si IPOD v PPPD, Zpracování historie dítěte v PPPD. Kontakt dítěte v PPPD s původní rodinou. Právní otázky v PPPD. Jak předat dítě z PPPD do ústavu, jde to vůbec? Strach v životě pěstouna PPPD. Rodina PPPD a její specifické potřeby. Vzdělávací a intenzivní pobyty pro PPPD.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umisťovány?

„Vždy záleží na kvalitě jednotlivých PPPD rodin. Všude však děti mohou profitovat z individuální a komplexní péče v rodinném prostředí. Pěstouni dokáží dítěti pomoci zvládnout nejtěžší okamžiky, kdy o dítě nemůže pečovat původní rodina (abstinenční příznaky, pochopení situace původní rodiny, bezpečný kontakt s členy původní rodiny, příprava na přechod dítěte z PPPD. Navíc jsou osobním zastáncem dítěte, pomáhají zrychlit práci úřadů při vyřizování záležitostí dítěte. Pro více info není dost místa.“

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Možnost naučit se vytvářet bezpečné vztahy. Individualizaci péče o dítě. Cílená možnost naplňovat všechny potřeby dítěte (zdravotní, vývojové, rozvojové aj.). Zajištění většího bezpečí dítěte. Prostor pro zpracování traumat a ztrát dítěte. Možnost udržení vztahu k původní rodině a zvýšení šance na návrat do původní rodiny.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nejde o negativa PPPD, ale spíše o to, jak s ní systém zachází. V první řadě jde o vyhodnocení žadatelů o PPPD a přípravy. Následně jsou pěstouni tlačeni k tomu, aby přijímaly děti různého věku bez ohledu na to, zda je to pro děti účelné, zda se na to daná rodina PPPD cítí. Neprobíhá-li zároveň účinná sanace rodiny nebo není-li vypracován kvalitní IPOD, pěstouni jsou pak v tlaku, kdy systém přenáší odpovědnost za příběh dítěte na ně.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„V současné době už ne. Dokud měli rodiny PPPD nárok na rodičovský příspěvek, bylo to adekvátní. Náročnost práce je tak vysoká, že současná odměna je nedostatečná. Navíc je nastavena chybně - pěstouni mají vyšší příjem, když dítě nemají, než když v jejich péči umístěné dítě je, protože příspěvky na potřeby dítěte nejsou dostatečné.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Respekt úřadu k práci pěstounů PPPD, partnerský přístup úřadů, vyjasněné kompetence. Kvalitní přípravy pěstounů PPPD. Specializaci pěstounů PPPD, a to alespoň na ranou pěstounskou péči (tedy o novorozence) a na terapeutickou pěstounskou péči (tedy péče o děti odebrané z rodin). U terapeutické péče pak je nutná možnost nastavení bezpečných věkových kategorií podle možností pěstounů. Jasnější vymezení povinnosti úřadů vypracovat a dodržovat kvalitní IPOD. Kvalitnější práce s původní rodinou.“

Rozhovor osmý, žena, 43 let, praxe 4 roky, ze dne 11. 9. 2018

1. Jak probíhá Vaše spolupráce s pěstounskými rodinami?

„Doprovázení v rámci dohod o výkonu PP dle ZSPOD.“

2. S jakými problémy jste se setkal/a při spolupráci s rodinami, kam jsou umístěvány děti do pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Časový pres - potřeba vyřešit situaci dítěte ve lhůtě 1 roku a s tím spojený stres a nejistota pro pěstouny. Pomalé jednání úřadů a soudů, náročnost péče o děti se specifickými potřebami, náročnost opakované péče o děti kojeneckého věku, nejednotnost právního systému - soudy mají odlišné postupy, problémy s vyplácením dávek PP.“

3. Jaké služby nabízí vaše organizace pěstounským rodinám?

„Doprovázení sociálním pracovníkem, odborné poradenství, odlehčovací služby, vzdělávání, asistované kontakty, doučování, volnočasové aktivity pro děti, programy pro dospívající.“

4. Jsou nějaká specifická školení, kterými se pravidelně prochází v souvislosti s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?

„Nevím o žádném takovém školení, máme metodická setkání pořádaná Krajským úřadem (cca 1x ročně), kde jsou shrnuta specifika doprovázení pěstounů na přechodnou dobu.“

5. Jak byste zhodnotil/a přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro děti, které jsou do ní umístovány?

„Pro děti kojeneckého věku jednoznačně pozitivní vliv. Děti se naučí základní důvěře a vytvoří si bezpečnou vazbu, díky individuální péči se dostanou na maximum svých možností. U starších dětí nejsem schopna toto zhodnotit, nemám zkušenost.“

6. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Individuální péče, navázání bezpečné vazby, dítě získá primární důvěru k lidem.“

7. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nejistota další budoucnosti dítěte, možné umístění dítěte následně do ústavní péče z důvodu nedostatku dlouhodobých pěstounů.“

8. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne, dle mého názoru by měli mít nárok na příspěvek při převzetí dítěte.“

9. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Rychlejší jednání soudů, více kvalitních dlouhodobých pěstounů, kteří zajistí kontinuitu péče o dítě.“

7.8 Příloha č. 8 - Otázky k rozhovoru s pěstounskými rodinami

1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?
2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?
3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?
4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?
5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?
6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?
7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?
8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)
9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?
10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?
11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?
12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?
13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?
14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?
15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?
16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?
17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

7.9 Příloha č. 9 - Přepis rozhovorů s pěstounskými rodinami

Rozhovor první, manželé, muž 42, žena 41 let, praxe 4 roky, ze dne 8. 9. 2018

1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?

„Láska k dětem, snaha pomoci.“

2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Nijak zvlášť jsme ho měnit nemuseli, jen jsme museli začít více plánovat a přemýšlet co ještě můžeme a co už ne.“

3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne.“

4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne.“

5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?

„Za sebe bych řekla, že jsem mnohem pečlivější a víc se o vše kolem péče o děti zajímám a přistupuju k pěstounským dětem vědoměji než k vlastním, které jsem měla hodně brzy. Taky alba mají mnohem obsáhlejší, o deníčku nemluvě. V tom ohledu jsou moje děti ošizené, ale mají oba rodiče za to.“

6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?

„Ano, jedno 18 let. Úplně v pohodě, dokonce nám s dětmi pomáhá a ráda se i pochlubí.“

7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?

„Nijak zásadní. Samozřejmě to obrečíme, ale jinak je to v pohodě.“

8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)

„Měla jsem 3 děti (adopce, adopce, biologická rodina).“

9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Slabší než k vlastním dětem, ale čím je dítě u nás déle, tím je silnější.“

10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?

„Jednoznačně pozitivně.“

11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?

„Ano, vesměs pozitivní, i když jsme si lidsky úplně nesešli. Při podrobnějším seznámení s okolnostmi jsme museli uznat, že matka udělala v dané situaci asi to nejlepší co mohla.“

12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?

„Kladně.“

13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?

„Vstřícný a milý přístup.“

14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Dítě zakusí milující rodinu.“

15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„V pomalé práci soudů.“

16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne. Neděláme to však pro peníze.“

17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zrychlení práce soudů a méně administrativy.“

Rozhovor druhý, manželé, muž 46, žena 44 let, praxe 5 let, ze dne 8. 9. 2018

1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?

„Snaha něco změnit, láska k dětem, nový smysl života.“

2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Zcela zásadně, omezili jsme cestování a adrenalinové aktivity, změnili jsme životosprávu a oživil si zdravé návyky, abychom šli dětem příkladem.“

- 3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?**
„Ne.“
- 4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?**
„Ne, nevím co je závažnější problém. Museli jsme třeba zcela přestavět byt, abychom se poskládali, ale to nepovažuji za nějak zásadní problém.“
- 5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?**
„Řekla bych, že se velmi liší v tom, že od počátku víte, že dítě půjde jinam. Staráte se co nejpečlivěji teď a tady, ale neplánujete si s dítětem budoucnost (jaké bude za 3 - 5 -10 let).“
- 6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?**
„Ano, dvě 20 a 22 let. Není to vůbec problém, protože děti už bydlí samostatně.“
- 7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?**
„Ne. Se všemi předanými dětmi jsme v kontaktu a jako rodiny jsme se stali přáteli.“
- 8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)**
„4 děti (adopce, dlouhodobá pěstounská péče, diagnostický ústav, adopce).“
- 9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?**
„Záleží na délce pobytu dítěte v rodině. Čím déle tím je vazba silnější.“
- 10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?**
„Kladně.“
- 11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?**
„Ne.“
- 12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?**
„Dělají pro nás hodně i ve svém volnu, takže 100%.“
- 13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?**
„Určitě palec nahoru, nemůžu si na ně stěžovat.“

14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Pocit rodiny a zdravý vývoj dítěte.“

15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Málo dlouhodobých pěstounů a práce soudů.“

16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zrychlení práce soudů.“

Rozhovor třetí, manželé, muž 40, žena 42 let, praxe 3 roky, ze dne 8. 9. 2018

1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?

„Láska k dětem, odchod vlastních dětí do života a pocit, že ještě můžu někomu pomoci a něco z vlastních životních zkušeností předat dále.“

2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Změnil úplně od základu. Přestěhovali jsme se z paneláku do rodinného domku, začali zahradničit a prostě více času trávit s dětmi v přírodě. Máme také méně času na sebe, ale ty děti za to stojí.“

3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne.“

4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Jedině snad ztrátu některých kamarádů, kteří nepochopili naše rozhodnutí věnovat se PPPD.“

5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?

„My máme v péči již několikáté pěstouně a největší zkouškou byla pro nás péče o starší sourozence. S těmi úřady, to není zas až tak nejhorší. Pravda je, že občas pěstouni naráží na úředníky, co mají málo informací. Mně se spíš přátelé ptají, jak se můžeme toho dítěte tak lehce vzdát a předat ho dál. Je to o naplněnosti svého

rodičovství. S každým dalším novým dítětem, začíná nový příběh, píše se nový další deníček, dítě má třeba jiné potřeby, jinou věkovou kategorii a při předávání se pěstoun opět určitou dobu minimálně 4-6 týdnů opět setkává s následovníky - pokračovateli buď adoptivními rodiči nebo dlouhodobými pěstouny.“

6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?

„Ano, jedno 20 let. Zatím jsme nezaznamenali jediný větší problém. Důležité je aby mělo každé dítě svůj prostor a navzájem ho respektovaly.“

7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?

„Ne.“

8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)

„3 děti (všechny do adopce).“

9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Děti nelze nemilovat, relativně silná, ale člověk si později najde svůj způsob jak se odpoutat.“

10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?

„Rozhodně kladně, sice nic nenahradí vlastní milující rodinu, ale vždy je to lepší než ústav.“

11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?

„Ne.“

12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?

„Kladně.“

13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?

„Spokojenost na všech frontách.“

14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Pocit rodiny a toho že opravdu někam patřím (z pohledu dítěte).“

15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Nefunkční soudnictví, špatně umístitelné sourozenecké skupiny či děti postižené.“

16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Možnost navštěvovat dítě hned po narození v porodnici (např. předčasně narozené dítě v inkubátoru) a né až třeba po měsíci kdy ho propouštějí domů.“

Rozhovor čtvrtý, manželé, muž 38, žena 38 let, praxe 3 roky, ze dne 9. 9. 2018

1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?

„Láska a pomoc potřebným, lítost (ty děti za to přece nemůžou).“

2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Skoro vůbec, jsme velká a rozvětvená rodina, která bydlí blízko u sebe. Takže si navzájem snažíme pomáhat a vzhledem k tomu, že kolem byly pořád nějaké malé děti tak jsme na to i zvyklí.“

3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne.“

4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne.“

5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?

„Myslím, že vědomě dát přijatému dítěti velké množství lásky a péče v přítomnosti, položit pevné základy dobra a pustit ho s kouskem svého srdce do světa.“

6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?

„Ano, jedno 14 let. Momentálně procházíme pubertou, ale zatím jsme nezaznamenali žádný problém mezi přijímaným dítětem a naším vlastním.“

7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?

„Ne, bereme to jako práci i když samozřejmě přistupujeme k dětem s láskou. Od začátku to máme v hlavě nastaveno, že je to jen dočasné.“

- 8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)**
„2 děti (biologická rodina a adopce).“
- 9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?**
„Beru je skoro jako vlastní a i tak je miluji.“
- 10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?**
„Kladně, děti za nic nemůžou a rozhodně jim to život ulehčí a pomůže v budoucnosti.“
- 11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?**
„Ano, nebylo to nic moc příjemného, ale úřady rozhodly, že se dítě může do rodiny vrátit.“
- 12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?**
„Jsme s ní docela spokojeni.“
- 13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?**
„Kladně, dělají, co mohou.“
- 14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Rodina, domov, pravidla, bezpečí.“
- 15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Nejednotný systém napříč kraji, soudy.“
- 16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?**
„Ne.“
- 17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?**
„Lepší práce soudů a krajských úřadů při umisťování dětí do PPPD.“

Rozhovor pátý, manželé, muž 49, žena 48 let, praxe 4 roky, ze dne 9. 9. 2018

- 1. Jaká byla Vaše motivace k tomu stát se pěstouny na přechodnou dobu?**
„Seberealizace, potřeba pro něco a pro někoho žít, být užitečná.“

2. Jak se změnil životní styl Vaší rodiny díky pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Museli jsme hodně zdokonalit dělbu práce, s dětmi v PPPD je potřeba stále někam chodit a zařizovat, hromada papírování a člověk je pořád tak nějak v poklusu.“

3. Musel/a jste v rámci přípravy na pěstounskou péči na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Ne, jediné snad neustálé odpovídání na otázky známých a kamarádů proč jsme se tak rozhodli, co z toho budu mít, proč zrovna PPPD prostě plno zvědavých otázek od lidí kteří o tom nic nevědí a někteří to ani nedokážou pochopit.“

4. Musel/a jste v rámci výkonu pěstounské péče na přechodnou dobu řešit nějaké závažnější problémy a konkrétně jaké?

„Napadá mě jenom problém s vycestováním do zahraničí (dítěti jsme nemohli udělat pas).“

5. V čem je pěstounská péče na přechodnou dobu stejná a v čem se výrazně liší od péče v biologické rodině?

„Milovat jakékoliv dítě, byť má jakékoliv postižení, jakkoliv vypadá a jakkoliv se chová. Postarat se o něj co nejlépe a dát mu do začátku hodně lásky. Když jsem viděla naše druhé pěstounátko poprvé, byla to dobrá rána.“

6. Pokud máte biologické děti, jak přijímají děti v pěstounské péči?

„Ano, tři (24, 21, 17 let). Žádný problém.“

7. Činí Vám emocionální problémy předávání dětí do další péče?

„Ne.“

8. Kam děti z Vaší péče přecházejí? (k biologickým rodičům, do péče jiného příbuzného, do osvojení, do pěstounské péče, do ústavní péče či jiné.)

„5 dětí (adopce, adopce, adopce, bio rodina, adopce).“

9. Jak byste zhodnotil/a Vaši citovou vazbu k dětem, které máte v pěstounské péči na přechodnou dobu?

„Přiměřená, nelze to brát povrchně, protože to malé dítě to vycítí a nelze se do něj zase úplně bezhlavě zamilovat, protože pak bychom ho asi nebyli schopní předat dále.“

10. Jak subjektivně hodnotíte přínos pěstounské péče na přechodnou dobu pro dítě?

„Pozitivně, i když má systém ještě hodně much.“

11. Máte zkušenosti se spoluprací s biologickými rodinami dětí, případně jaké?

„Ano, vždy se však, ale jednalo o asistovaný styk s biologickou rodinou.“

12. Jak byste zhodnotil/a činnost doprovázející organizace, se kterou spolupracujete?

„Spokojenost, jen kdyby jim zákon dal ještě víc možností.“

13. Jak byste zhodnotil/a činnost terénních pracovníků OSPOD, se kterými spolupracujete?

„Mají to složité a ne vždy najdeme společnou řeč, ale v zásadních otázkách se shodneme. Takže tak za 2 (velmi dobře).“

14. V čem spatřujete pozitiva pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Rodina, vyrovnanost, šance prožít normální život, pocit že mě někdo chce a že se o mě někdo zajímá (zase z pohledu dítěte).“

15. V čem spatřujete negativa pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Malá podpora ze strany kraje a státu, házení klacků pod nohy, nejednotná pravidla, různé výklady stejných případů.“

16. Považujete finanční ohodnocení pro pěstouny na přechodnou dobu za dostatečné?

„Ne.“

17. Jaké změny byste doporučil/a pro případné zlepšení či zkvalitnění procesu pěstounské péče na přechodnou dobu?

„Zjednodušení procesu. Možnost jednoduchého přechodu mezi dlouhodobým pěstounstvím a krátkodobým. Případně žadatele o adopci připravovat jako přechodné pěstouny s možností si vzít miminko rovnou z porodnice a ne čekat třeba až do 1 roku na vyřešení všech právních úkonů.“

7.10 Příloha č. 10 - On-line anketa pro pěstounské rodiny

1. Počet dětí, které jste měl/a ve své péči: ____
 - a) Počet dívek: ____
 - b) Počet chlapců: ____
2. Průměrný věk dětí, které jste měl/a ve své péči: ____
 - a) Průměrný věk dívek: ____
 - b) Průměrný věk chlapců: ____
3. Průměrná doba trvání PPPD v měsících: ____
4. Ohodnoťte prosím následující výroky dle stanovené škály (vybranou reakci označte X). Pokud na výrok nemůžete reagovat, protože se Vás netýká, nechejte pole prázdná.

	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím
Můj/moje partner(ka) mě během péče o dítě v PPPD podporuje.					
Doprovázející organizace mi poskytuje dostatečnou podporu ke zvládnutí PPPD.					
Příchod dítěte v PPPD do své rodiny vnímám jako pozitivní událost.					
K dětem v PPPD přistupuji stejně jako k vlastním dětem.					
K dětem v PPPD přistupuji jako profesionál.					
Myslím, že děti většinou vnímají vstup do mé rodiny jako pozitivní událost.					
Za dobu, co funguji coby pěstoun na přechodnou dobu, jsem pocítil/a nutnost navštívit psychologa.					
Myslím, že moje teoretická příprava na PPPD byla dostatečná.					

	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím
Myslím, že moje praktická příprava na PPPD byla dostatečná.					
Mám pozitivní zkušenosti s OSPOD.					
PPPD má pozitivní vliv na můj život.					
PPPD mi často přináší stresové situace.					
Myslím, že problematika PPPD je v právním řádu dostatečně řešena.					
Byl/a bych ochoten/na si vzít do PPPD i dítě jiného etnika.					
Finanční ohodnocení pro pěstouny mi připadá dostatečné.					
Okolí reaguje na skutečnost, že jsem pěstoun/ka, pozitivně.					
PPPD je vhodné řešení.					

5. Váš věk: ____

6. Jsem

- a) muž
- b) žena

7. Váš rodinný stav:

- a) ženatý/vdaná
- b) svobodný/svobodná žijící sám/sama
- c) svobodný/svobodná žijící s partnerem/partnerkou
- d) rozvedený/rozvedená
- e) vdovec/vdova

8. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) základní škola
- b) střední bez maturity/vyučen(a)
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské bakalářské
- e) vysokoškolské magisterské
- f) vysokoškolské doktorské

9. Máte vlastní děti?

- a) ne
- b) ano (počet: ____, věk: ____)

10. V jakém kraji žijete?

- a) Hlavní město Praha
- b) Jihočeský kraj
- c) Jihomoravský kraj
- d) Karlovarský kraj
- e) Kraj Vysočina
- f) Královéhradecký kraj
- g) Liberecký kraj
- h) Moravskoslezský kraj
- i) Olomoucký kraj
- j) Pardubický kraj
- k) Plzeňský kraj
- l) Středočeský kraj
- m) Ústecký kraj
- n) Zlínský kraj

7.11 Příloha č. 11 – Výpočty chí-kvadrát test

7.11.1 K dětem v PPPD přistupují stejně jako k vlastním dětem (tabulka 2)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

H_1 : Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 2

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	2	4	0	0	0	6
<i>Ženy</i>	67	16	5	4	0	92
n_i	69	20	5	4	0	98

Očekávané četnosti:

	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	4,22	1,22	0,31	0,24	0	6
<i>Ženy</i>	64,78	18,78	4,69	3,76	0	92
n_i	69	20	5	4	0	98

Testové kritérium:

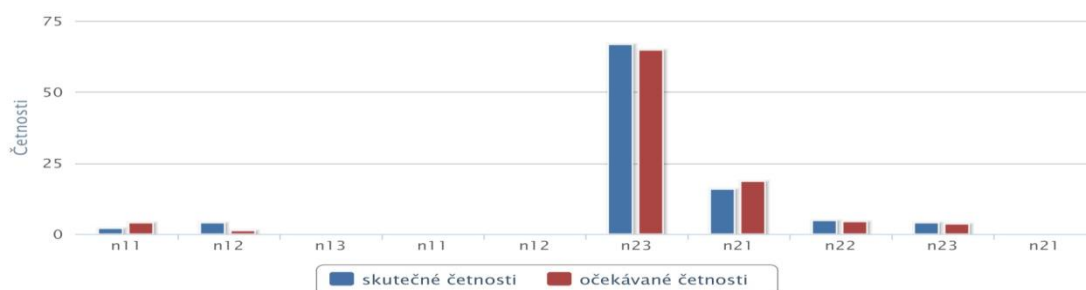
$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 8,576$$

Kritická hodnota:

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 9,488$$

Závěr:

$$\chi_{(1-\alpha);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.2 K dětem v PPPD přistupuji jako profesionál s nulovou citovou investicí do vztahu (tabulka 2)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

H_2 : Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho přístupem k dětem.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 2

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	0	0	0	0	6	6
<i>Ženy</i>	1	0	5	17	69	92
n_i	1	0	5	17	75	98

Očekávané četnosti:

	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	0,06	0	0,31	1,04	4,59	6
<i>Ženy</i>	0,94	0	4,69	15,96	70,41	92
n_i	1	0	5	17	75	98

Testové kritérium:

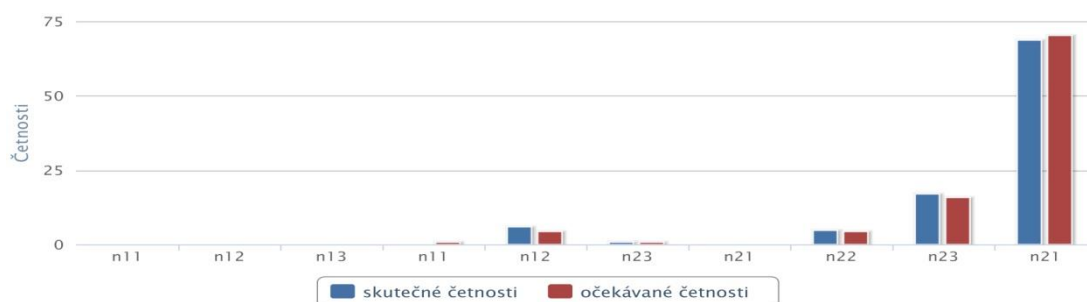
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 1,963$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 9,488$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.3 Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na soukromý život (tabulka 3)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H_3 : Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	7	11	11	0	0	29
4 - 6	8	24	15	2	2	51
7 - více	8	8	2	0	0	18
n_i	23	43	28	2	2	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	6,81	12,72	8,29	0,59	0,59	29
4 - 6	11,97	22,38	14,57	1,04	1,04	51
7 - více	4,22	7,9	5,14	0,37	0,37	18
n_i	23	43	28	2	2	98

Testové kritérium:

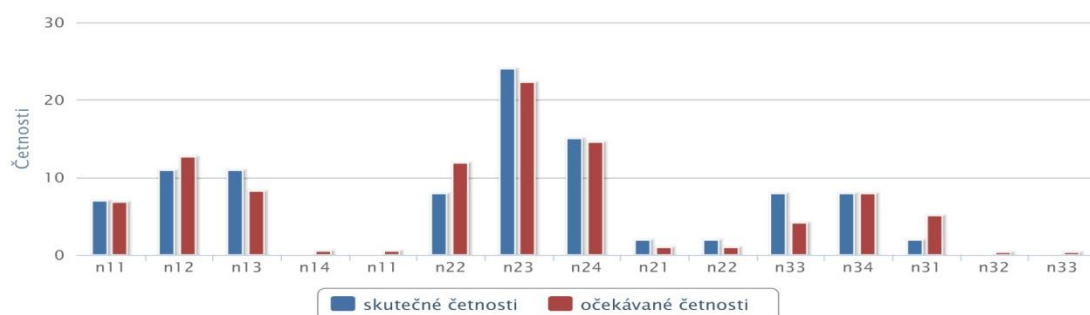
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 11,568$$

$$X_{(1-\alpha);df} = 15,507$$

$$X_{(1-\alpha);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.4 Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na společenský život (tabulka 4)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H_3 : Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	4	9	4	8	4	29
4 - 6	0	13	8	13	17	51
7 - více	0	6	3	7	2	18
n_i	4	28	15	28	23	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	1,18	8,29	4,44	8,29	6,81	29
4 - 6	2,08	14,57	7,81	14,57	11,97	51
7 - více	0,73	5,14	2,76	5,14	4,22	18
n_i	4	28	15	28	23	98

Testové kritérium:

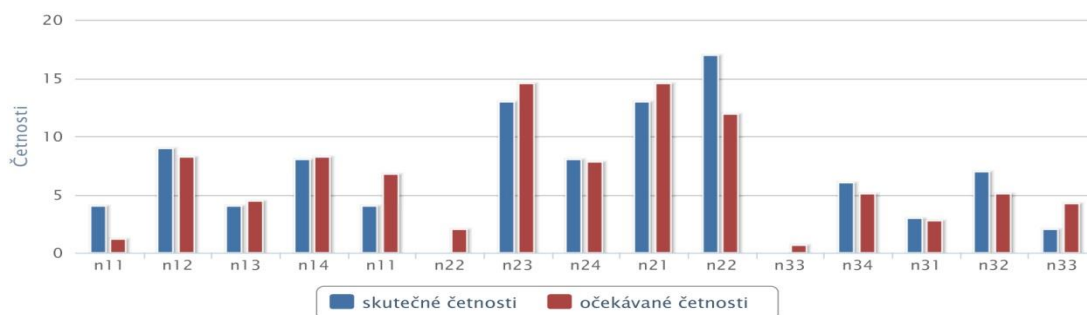
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 15,286$$

$$X_{(1-\alpha);df} = 15,507$$

$$X_{(1-\&);df} > X^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.5 Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na citový život (tabulka 5)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H_3 : Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	14	11	2	0	2	29
4 - 6	23	28	0	0	0	51
7 - více	12	4	2	0	0	18
n_i	49	43	4	0	2	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	14,5	12,72	1,18	0	0,59	29
4 - 6	25,5	22,38	2,08	0	1,04	51
7 - více	9	7,9	0,73	0	0,37	18
n_i	49	43	4	0	2	98

Testové kritérium:

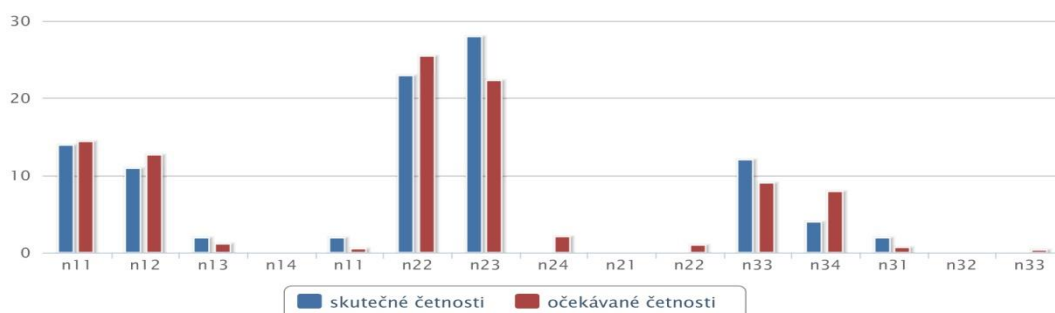
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 14,47$$

$$X_{(1-\alpha);df} = 15,507$$

$$X_{(1-\alpha);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.6 Souvislost mezi praxí pěstounů a jejich hodnocením vlivu PPPD na intimní život (tabulka 6)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

H_3 : Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vlivu PPPD na jeho život.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	0	6	8	13	2	29
4 - 6	0	10	19	18	4	51
7 - více	0	4	4	10	0	18
n_i	0	20	31	41	6	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	0	5,92	9,17	12,13	1,78	29
4 - 6	0	10,41	16,13	21,34	3,12	51
7 - více	0	3,67	5,69	7,53	1,1	18
n_i	0	20	31	41	6	98

Testové kritérium:

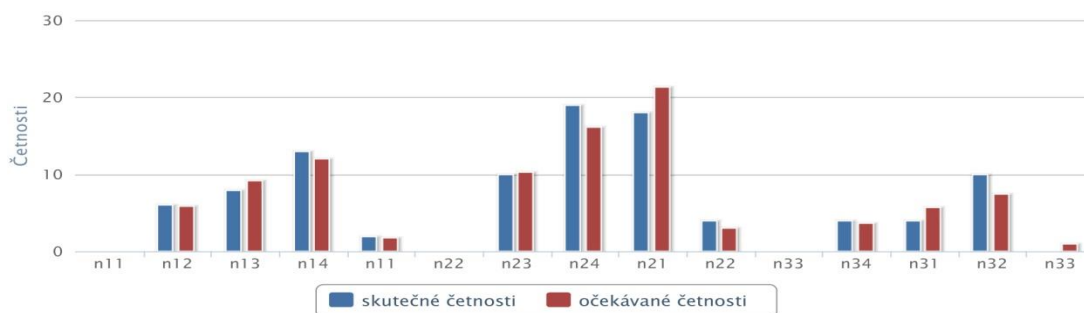
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 3,98$$

$$X_{(1-\alpha);df} = 15,507$$

$$X_{(1-\&);df} > X^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.7 Souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením stresu v rámci PPPD (tabulka 7)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu PPPD.

H_4 : Existuje statisticky významná souvislost mezi pohlavím pěstouna a jeho hodnocením výskytu stresových situací v procesu PPPD.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 2

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	0	2	0	4	0	6
<i>Ženy</i>	15	23	20	34	0	92
n_i	15	25	20	38	0	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	<i>Plně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nemám vyhraněný názor</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Plně nesouhlasím</i>	n_j
<i>Muži</i>	0,92	1,53	1,22	2,33	0	6
<i>Ženy</i>	14,08	23,47	18,78	35,67	0	92
n_i	15	25	20	38	0	98

Testové kritérium:

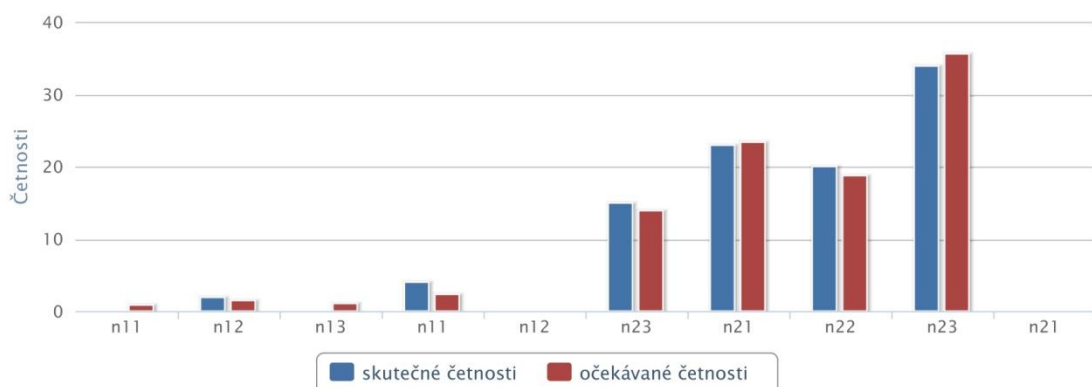
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 3,708$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 9,488$$

$$\chi_{(1-\&);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.8 Souvislost mezi praxí respondentů a jejich hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 8)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H_5 : Existuje statisticky významná souvislost mezi praxí pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	22	4	3	0	0	29
4 - 6	41	9	1	0	0	51
7 - více	14	2	2	0	0	18
n_i	77	15	6	0	0	98

Očekávané četnosti:

Počet dětí	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
1 - 3	22,79	4,44	1,78	0	0	29
4 - 6	40,07	7,81	3,12	0	0	51
7 - více	14,14	2,76	1,1	0	0	18
n_i	77	15	6	0	0	98

Testové kritérium:

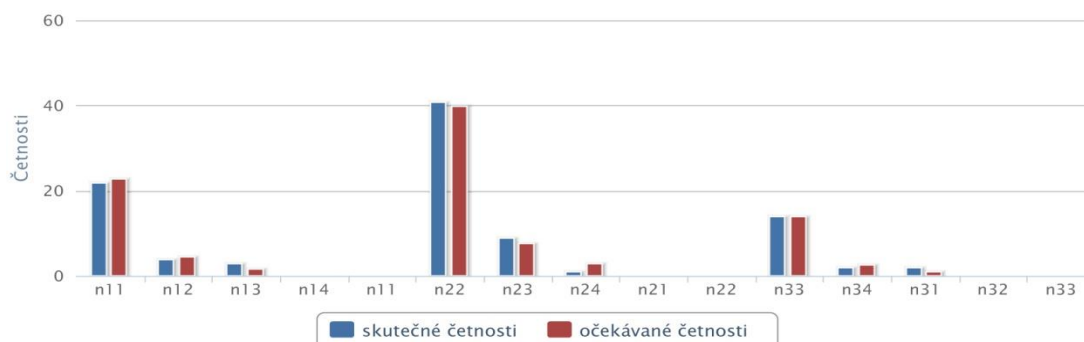
Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 3,498$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 15,507$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.9 Souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 9)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H_6 : Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením teoretické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

PPPD je vhodné řešení	Teoretická příprava na PPPD byla dostatečná.					
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
<i>P souhl.</i>	19	31	9	13	5	77
<i>S souhl.</i>	0	6	2	7	0	15
<i>NVN</i>	0	1	0	5	0	6
<i>S nes.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>P nes.</i>	0	0	0	0	0	0
n_i	19	38	11	25	5	98

Očekávané četnosti:

PPPD je vhodné řešení	Teoretická příprava na PPPD byla dostatečná.					
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
<i>P souhl.</i>	14,93	29,86	8,64	19,64	3,93	77
<i>S souhl.</i>	2,91	5,82	1,68	3,83	0,77	15
<i>NVN</i>	1,16	2,33	0,67	1,53	0,31	6
<i>S nes.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>P nes.</i>	0	0	0	0	0	0
n_i	19	38	11	25	5	98

Testové kritérium:

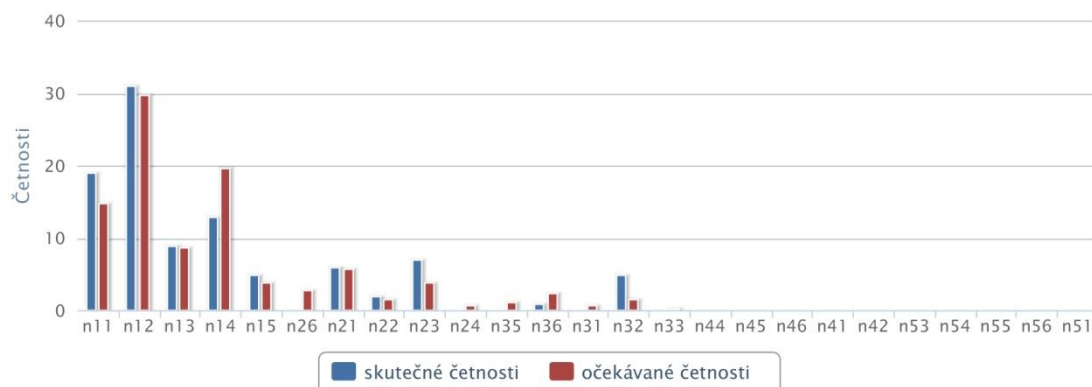
$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 20,844$$

Kritická hodnota:

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 26,296$$

Závěr:

$$\chi_{(1-\&);df} > \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

7.11.10 Souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD (tabulka 10)

H_0 : Neexistuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

H_7 : Existuje statisticky významná souvislost mezi hodnocením praktické přípravy pěstouna a jeho hodnocením vhodnosti PPPD.

Počet sloupců: 5

Počet řádků: 3

Hladina významnosti &: 5%

Skutečné četnosti:

PPPD je vhodné řešení	Praktická příprava na PPPD byla dostatečná.					n_j
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	
<i>P souhl.</i>	21	30	15	6	5	77
<i>S souhl.</i>	0	4	4	7	0	15
<i>NVN</i>	1	0	0	5	0	6
<i>S nes.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>P nes.</i>	0	0	0	0	0	0
n_i	22	34	19	18	5	98

Očekávané četnosti:

PPPD je vhodné řešení	Praktická příprava na PPPD byla dostatečná.					
	Plně souhlasím	Spíše souhlasím	Nemám vyhraněný názor	Spíše nesouhlasím	Plně nesouhlasím	n_j
<i>P souhl.</i>	17,29	26,71	14,93	14,14	3,93	77
<i>S souhl.</i>	3,37	5,2	2,91	2,76	0,77	15
<i>NVN</i>	1,35	2,08	1,16	1,1	0,31	6
<i>S nes.</i>	0	0	0	0	0	0
<i>P nes.</i>	0	0	0	0	0	0
n_i	22	34	19	18	5	98

Testové kritérium:

Kritická hodnota:

Závěr:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} = 34,986$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} = 26,296$$

$$\chi_{(1-\alpha);df} < \chi^2$$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5% nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H_7 , která nám říká, že zde určitá závislost existuje.